

ОСВЕН ПОРАДИ БЛУДСТВО

Даниел Р. Дженингс

ОСВЕН ПОРАДИ БЛУДСТВО

**Защо евангелските християни трябва да преосмислят
своето тълкуване на клаузата за развод по изключение,
описана в Евангелието на Матей**

Даниел Р. Дженингс

SEAN
MULTIMEDIA

www.seanmultimedia.com

Информация за оригиналното издание на английски език

Except For Fornication

Copyright © 2011 by Daniel R. Jennings

All rights reserved.

No part of this work may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying and recording, or by any information storage or retrieval system, except as may be expressly permitted by the 1976 Copyright Act or in writing from the author. However, the author is a Christian and as such knows that all things ultimately belong to God. Therefore he is very open to working with individuals or groups to see their goals reached. Requests for permission should be addressed to the author through the publishing company. Permission is granted in advance to make copies for personal, church, study group, evangelism and classroom use. At the time of its first printing an electronic copy of this file has been made available for downloading and distribution at www.danielrjennings.org.

ISBN-13: 978-1475095395 ISBN-10:1475095392

Jennings, Daniel, R. 1977 –

Except For Fornication.

Scripture quotations, unless otherwise indicated, are from the King James Version, either modernized by the author or in their original form.

Scripture taken from the HOLY BIBLE, NEW INTERNATIONAL VERSION®.

Copyright © 1973, 1978, 1984 Biblica. Used by permission of Zondervan. All rights reserved.

The "NIV" and "New International Version" trademarks are registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica. Use of either trademark requires the permission of Biblica.

Scripture taken from the New King James Version. Copyright © 1982 by Thomas Nelson, Inc. Used by permission. All rights reserved.

Scripture taken from the NEW AMERICAN STANDARD BIBLE®, Copyright © 1960 , 1962, 1963, 1968, 1971, 1972, 1973, 1975, 1977, 1995 by The Lockman Foundation. Used by permission.

Quotations marked NETS are taken from *A New English Translation of the Septuagint*, ©2007 by the International Organization for Septuagint and Cognate Studies, Inc. Used by permission of Oxford University Press. All rights reserved.

“*New Testament Greek* by James Hewitt, copyright 1986 by Hendrickson Publishers, Peabody, Massachusetts. Used by permission. All rights reserved.”

Special thanks to Dr. Vic Reasoner and Casey Whitaker for their review of the prepublication manuscript.

οτι ουκ αδυνατησει παρα του θεου παν ρημα

Lucas I.XXXVII

Информация за преводното издание на български език

Освен поради блудство

Първо българско издание

Copyright © 2021 Christian.bg, Ивайло Тинчев

Всички права върху превода са запазени.

Никоя част от тази работа не може да бъде преиздавана или предавана с цел печалба в никаква форма и по никакъв начин, електронно или механично, включително фотокопирана или записвана, или чрез система за съхраняване или извличане, освен ако това не е разрешено от Закона за авторското право и сродните му права или с лично писмено разрешение от автора. Тъй като авторът на книгата е християнин и като такъв знае, че всички неща принадлежат изцяло на Бога, той е отворен да работи с отделни лица или групи за постигане на техните цели. Издателят на български език споделя разбиранията на автора относно правата за ползване и е получил писмено разрешение от него за този превод, и за безплатното му разпространяване на български език в електронен или друг вид, без право за продажба на никоя част от него с цел печалба. Промяната на каквато и да било част от текста на книгата преди разпространение е забранена. Предварително се дава право на всички получили книгата да я използват както е, за лични цели, в църквата си, в групи за изучаване, за евангелизиране и в класни стаи.

Тази книга се издаде с подкрепата на (по азбучен ред на фамилията):

- Ангелови, Асен и Иванка
- Атанасови, Сергей и Соня
- Горчеви, Калин и Пролетка
- Григоров, Олег
- Маджарови, Владимир и Веселка
- Николов, Райчо
- Паскалеви, Ивелин и Веселина
- Петков, Ивайло
- Стоянови, Данаил и Галя
- Тинчеви, Ивайло и Диана
- Тоневи, Пламен и Диляна

Превод от английски език:

Анастасия Виденова

Редакция:

Ивайло Тинчев

Издател и основен разпространител в електронен вид:

Christian.bg, Ивайло Тинчев

Данни за контакт:

– имейл адрес: info@christian.bg

– уебсайт: www.christian.bg

СЪДЪРЖАНИЕ

Предговор към българското издание	1
Прелюбодейството след брака или блудството преди брака оправдава развода и повторното сключване на брак?	2
Простичък урок по граматика, за да разберем думите от семейството на <i>порнѐиа</i>	3
Начинът, по който авторите преди Новия завет са използвали <i>порнѐиа</i>	4
Начинът, по който авторите на Новия завет са използвали <i>порнѐиа</i>	6
Начинът, по който авторите след Новия завет са използвали <i>порнѐиа</i>	8
Комитетът за превод на крал Джеймс и много други преводачи, чиито преводи са в полза на Възгледа за блудството	16
Явното противоречие между Матей 19:9а и Лука 16:18, което възниква при Възгледа за прелюбодейството	21
Възгледът за блудството отговаря на действителното позоваване на скрития предбрачен грях в закона на Мойсей	22
Богословските основи в подкрепа на Възгледа за блудството	23
Медицинската литература и разкъсването на химена	26
Възгледът за блудството се съдържа в естествения закон	29
Статистически тези, които участват в блудство и след това се женят за някой друг, е по-вероятно да се разведат	32
Защо Възгледът за прелюбодейството е толкова популярен в американското християнство?	33
Отговори на някои възражения	35
Възражение 1: Не използва ли Септуагинтата (II в. пр. Хр., гръцкият превод на еврейския Стар завет) думата <i>порнѐиа</i> , за да опише прелюбодейството?	35
Възражение 2: Не се ли разведе Бог със съпругата си Израел, защото тя прелюбодейства?	39
Възражение 3: Не използва ли апостол Павел <i>порнѐиа</i> , за да опише древните израилтяни, които прелюбодействат?	40
Възражение 4: Не използва ли апостол Павел <i>порнѐиа</i> , за да опише прелюбодейно взаимоотношение в I Коринтяни 5:1?	41
Възражение 5: Не се ли разведе Бог с Израел и не се ли ожени Той за Църквата?	43
Възражение 6: Някои от гръцките речници, които имам, казват, че едно от определенията на <i>порнѐиа</i> е прелюбодейство, така че как би могла клаузата за изключение да не се отнася за прелюбодейство?	44
Възражение 7: Ако Възгледът за прелюбодейството не е правилното тълкуване, тогава защо някои от великите проповедници от миналото са го поучавали?	50
Възражение 8: Няма ли гръцки цитати след Новия завет, които да доказват, че <i>порнѐиа</i> е носила със себе си идеята за изневяра?	51
Възгледът за прелюбодейството е бил отхвърлян от християните през вековете	56

Това, което Библията ясно учи за развода и повторния брак	78
Ясните учения на Новия завет при развод и повторен брак	79
Нека задълбаем още по-дълбоко	80
Сегашни времена с въобразяем изказ в минало време	81
Мисли върху привилегиата от Павел	84
Работим с доказателства	86
Приложение 1: Лични наблюдения относно развода и повторния брак в Евангелската църква	87
Приложение 2: Свидетелството на либералните църкви, които са предварили евангелските християни в това да изоставят поученията на Исус относно развода и повторния брак	88

Предговор към българското издание

Темата за брака, развода и повторния брак е вероятно една от най-важните теми, която без съмнение засяга живота на всеки един християнин и всяка една местна църква, без изключение. Не всички християни имат някакво силно изявено църковно служение или общопризнати духовни дарове, но всеки от нас е част от семейство или по различни начини е свързан и обвързан с други семейства.

По стара християнска традиция, основана на библейския модел за създаване на брачен завет, новите семейства в църквите се създават чрез сключване на църковен брак пред свидетели. Разбира се, дори определен брак да не е сключен в и пред църквата, когато е бил създаден законно, с ясно изразената свободна воля на мъжа и жената, се очаква той да бъде приет за валиден пред обществото и пред Бога. Дали това обаче е така, когато бракът се сключва след предишен брак и развод на едната или и на двете страни? Разрешава ли Господ на християните да влизат в повече от един брачен завет последователно? И изобщо продължителността и валидността на брачния завет зависи ли от решението на двама брачни партньори да се разделят за постоянно в даден момент или е едно доживотно обвързване без възможност за истинско прекратяване? Ние задължително трябва да открием отговорите на тези въпроси на първо място за себе си, за да сме сигурни, че няма да съгрешаваме пред нашия Бог и няма да изгубим вечното си спасение или да погубим завинаги някой друг. После трябва да направим всички усилия и да платим всяка цена, колкото и висока да е тя, за да приложим правилното учение в нашите християнски общности, от които се очаква да бъдат „Божия дом, който е църква на живия Бог, стълб и опора на истината“, и „сол“ и „светлина“ за този свят¹.

Повечето християни днес смятат темата за брака, развода и повторния брак според Библията за безинтересна или за такава, която не ги засяга лично. Някои пък се притесняват да говорят открито в църквата си това, което мислят по въпроса, за да не бъдат обвинени, че се „месят в чуждите работи“. И тъй като личните взаимоотношения между хора винаги са били изключително сложна материя, много християни са изкушени да прехвърлят изцяло отговорността за този толкова важен и сложен въпрос и за решенията по него в църквата си на своя пастор и духовните му съветници. Така, за съжаление, през последните десетилетия, в средите на евангелските християни протестанти (а и сред православните и католиците) се наблюдава една много тревожна тенденция. Виждаме, че докато в миналото разводите и повторните бракове в църквите са били изключителна рядкост, днес все повече деноминации заемат все по-либерална позиция по този толкова важен въпрос.

Изучавайки задълбочено темата за брака, развода и повторния брак през последните години попаднах на различни автори с разнообразни позиции. Макар и гледната точка на автора на тази книга да не съвпада абсолютно изцяло с моята лична в някои от детайлите си, след молитва и разговори с мои духовни братя и сестри, прецених, че българските християни имат нужда от едно такова по-цялостно и по-различно изложение, от това, което е популяризирано масово в момента и което се различава много от написаното по-долу.

Благодаря на автора на книгата за огромния труд, който е вложил. Благодаря за усилията на преводача да преведе и предаде възможно най-вярно позицията на автора. Благодаря на семейството си и на всички християни, които ме подкрепиха морално, финансово или по друг начин за този проект. Желая на всички приятно четене и изучаване!

Ивайло Тинчев

¹ 1 Тим. 3:15, Матей 5:13-16.

Прелюбодейството след брака или блудството преди брака оправдава развода и повторното сключване на брак?

В продължение на близо петстотин години протестантски учени обсъждат значението на учението на Исус за развода и повторния брак в Матей 19:9а. Спорът се фокусира върху най-добрия начин за превод на една дума в този стих, която определя значението на целия пасаж. Тази дума е *πορνεία* [*порнѐиа*] и, както ще покажат следващите два популярни превода, начинът, по който тя се превежда, е цялата разлика в разбирането на този пасаж.

Превод: King James Version (KJV)	Превод: New International Version (NIV)
И аз ви казвам, че който остави жена си освен поради блудство (<i>порнѐиа</i>), и се ожени за друга, извършва прелюбодейство.	Казвам ви, че всеки, който се разведе с жена си освен поради невярност в брака (<i>порнѐиа</i>), и се ожени за друга, извършва прелюбодейство.

Разликата в мнението по отношение на това, което е в основата на гръцката дума – *порнѐиа* и нейното значение – е довело до две различни тълкувания на този пасаж:

1. Възгледът за блудството, отразен в превода King James Version (KJV) на този пасаж, който твърди, че ако мъж открие, че съпругата му е имала сексуални връзки с някого другото, преди да са се оженили (т.е. е извършила блудство), тогава той има оправдание да се разведе и повторно да се ожени.

2. Възгледът за прелюбодейството, отразен в превода New International Version (NIV), който твърди, че ако съпругата на мъжа е имала сексуални отношения извън брака, след като са се оженили (т.е. е извършила прелюбодейство), тогава той има оправдание да се разведе с нея и повторно да се ожени.

Възгледът за блудството твърди, че основната гръцка дума преди и по времето на Исус е била използвана като цяло за означаване на сексуално поведение от неженени (т.е. блудство).

Възгледът за прелюбодейството твърди, че тази дума преди и по времето на Исус е била обобщаващ термин за сексуална неморалност в най-общ смисъл и че в този контекст тя се отнася до прелюбодейство.

Разбирането на това, какво означава тази гръцка дума, ще повлияе на решението на човека как да я преведе и в крайна сметка ще повлияе на неговото учение за това, кой може да се ожени повторно след развод и при какви обстоятелства.

Това е важно да се разбере по ред причини. Първо, с голямото нарастване на разводите и повторните бракове от 70-те години на миналия век в САЩ, пасторите трябва да разберат какво поучава Новият завет по този въпрос. И второ, тъй като Исус посочи, че дори онези, които съгрешават в невежество, ще бъдат наказани (Лука 12:47-48), е от изключителна важност хората, които обмислят повторен брак след развод, напълно да разберат кой може и кой не може да сключи нов брак.

Целта на тази книга е да проучи причините, които ме накараха сега, след няколко години проповядване на **Възгледа за прелюбодейството** да го изоставя в полза на **Възгледа**

за блудството. Като по-млад християнин държах много силно на Възгледа за прелюбодейството, но това не беше защото бях седнал да се опитам да формулирам богословието за развода и повторния брак. Просто бях възпитан да вярвам тази гледна точка и когато започнах да уча богословие – бакалавърска програма, това беше единственото мнение, представено от моите професори. Всъщност никога не седнах сам да стигна до заключението, че Възгледът за прелюбодейството е правилното тълкуване (в продължение на много години дори не знаех, че има друго тълкуване), просто от младостта си бях научен на това и никога по-нататък не го разглеждах много-много. Едва след като завърших Библейския колеж и изучавах историческо богословие, разбрах, че има алтернативен възглед, и в тази книга бих искал да представя някои от причините, които ме накараха да променя разбирането си и да приема **Възгледа за блудството.**

Тези причини включват и фактите, че начинът, по който писателите преди, по време на, и след времето на Новия завет, използвали сродни на *порнѐиа* думи, са придавали повече вяра на Възгледа за блудството, отколкото на този на прелюбодейството; екипът преводачи на King James и много други преводи са в полза на Възгледа за блудството; Възгледът за прелюбодейството прави така, че Матей 19:9а да противоречи на Лука 16:18, където се говори за прелюбодействащ брачен партньор; Възгледът за блудството съвпада с действително позоваване на скрития предбрачен грях в Мойсеевия закон; има богословско обяснение за Възгледа за блудството, основаващо се на идеята за завет; Възгледът за блудството се намира в естествения закон; има логични отговори на често срещаните възражения, които се повдигат срещу Възгледа за блудството; Възгледът за прелюбодейството е отхвърлян от християните през цялата история; а ясните учения на Новия завет за развод и повторен брак не оставят никакво място за изключение поради прелюбодейство.

Простичък урок по граматика, за да разберем думите от семейството на *порнѐиа*

Преди да продължим по-нататък, трябва да се запознаем малко с думата *порнѐиа* и това може да се постигне с простичък урок по английска граматика с думата „грабеж“.

На английски *грабеж* е съществително, което описва акта на ограбване на някого. Думата, използвана за описание на лицето, което извършва ограбването, е *грабител*, и това също е съществително. За да се изрази самото действие на лицето, което извършва ограбването, се използва глагол и една форма на такава дума би била *граби*. В този случай имаме три различни категории на една и съща дума:

Съществителни		Глагол
Актът на ограбване	Лицето, което извършва ограбването	Реалното действие на извършване на ограбването
грабеж	грабител	граби

По същия начин е и гръцката група сродни на *πορνεία* думи, 2 групи съществителни и една глаголна група:

Съществителни		Глагол
Актът на <i>πορνεία</i>	Лицето, което извършва <i>πορνεία</i>	Реалното действие на извършване на <i>πορνεία</i>
<i>πορνεία</i>	<i>πορνέυον</i> , <i>πορникός</i> , <i>πόρνικοπος</i> , <i>πόρνε</i> , <i>πόρнос</i>	<i>πορνέуо</i> , <i>ек-πορνέуо</i> , <i>ката-πορνέуо</i>

За да направим това малко по-опростено, може да използваме и думата „блудство“ (англ. *fornication*), която е била използвана в много от преводите при превода на *πορνεία*, за да илюстрираме това по-добре.

Съществителни		Глагол
Актът на блудстване	Лицето, което извършва блудстването	Реалното действие на извършване на блудстването
блудство	блудник	блудства

След като установихме основните правила в граматиката за *πορνεία*, сме в по-добра позиция да проучим как гръцката литература (както преди, така и след времето на Новия завет) използва тези сродни думи.

Начинът, по който авторите преди Новия завет са използвали *πορνεία*

Един от факторите, допринесли за това да изоставя Възгледа за прелюбодейството в полза на Възгледа за блудството, бе начинът, по който гръцката литература, писана преди Новия завет, използва сродни на *πορνεία* думи. Макар да е рядко в литературата преди Новия завет, едно нещо, което се виждаше при употребата ѝ в тези писания, бе, че тази дума обикновено се използва за обозначаване на сексуално поведение на неженени, които извършват блудство или за удоволствие, или срещу заплащане (проституция). Есхин (389 –

314 г. пр. Хр.) и Демостен (384 – 322 г. пр. Хр.) я използват за поведението на мъж, който е бил известна проститутка в младостта си като неженен (ерген)².

Херодот (ок. 484 – ок. 425 г. пр. Хр.) го използва за неомъжени жени, които се продават сексуално, за да съберат достатъчно пари, за да се омъжат³. Гръцкият превод на Стария завет (300 – 200 г. пр. Хр.) го използва, за да опише поведението на Тамар, самотната вдовица, измамила бившия си тъст Юда (също самотен вдовец⁴), за да прави секс с нея⁵; поведението на Дина, сама жена, никога омъжвана, която има сношение с хивитския княз Сихем⁶; и булка, която преди сключване на брак тайно е имала полов акт с мъж, различен от бъдещия ѝ съпруг, и го е скрила от бъдещия си съпруг⁷. Апокрифната книга на Сирах (1 в. пр. Хр.) я използва за обозначаване на сексуално поведение от лица, които все още са под грижите на родителите си⁸.

² “Защото той казва, че когато повдигнах обвинения против Тимарх, казах, че неговата *порнѐиа* е въпрос на общо донесение...” (Aeschines, On the Embassy 116 2:144 [Charles Darwin Adams, tr.]).

“...той е виновен, че е продал себе си не само в къщата на Мисголос, но и в къщата на друг мъж, и отново на друг, и че от тази, последната, той е отишъл в друга, със сигурност вече няма да го гледате като човек, който просто е бил държанка, но, според Дионис, не знам как мога да продължавам да замазвам това нещо по цял ден: като обичайно *порнѐуо*. За мъжа, който безразсъдно извършва тези практики и с много мъже и срещу заплащане, ми се струва, че трябва да бъде обвинен именно в това.” (Aeschines, Against Timarchus, 52 [Ibid.]).

“И когато се осмелих да повдигна обвинение срещу Тимарх, че самият прави *порнѐуо*...” (Aeschines, Against Timarchus, 119 [Ibid.]).

“Защото той е изумен, казва той, ако не всички си спомняте, че всяка година сенатът определя данъка върху *порникѐс* (проститутките), и че мъжете, които плащат този данък, не гадаят, а знаят точно кои са тези, които извършват тази професия.” (Aeschines, Against Timarchus, 119 [Ibid.]).

“И после: каква е увереността на човека! Извеждане на друг мъж пред този съд с обвинение в *порнѐиа*! Въпреки това ще оставя това засега.” (Demosthenes, Speech 19: On The Embassy, 200 [C. A. Vince and J. H. Vince, tr.])

“Това нищо не беше: пред очите му седеше брат му Афовит. В интерес на истината, в този ден всичко това, което декламира с патос срещу *порнѐиа*, беше като вода, течаща нагоре по течението.” (Demosthenes, Speech 19: On The Embassy, 287 [Ibid.]).

За повече подробности относно неморалния живот на това лице вж. творбата на Есхин „Против Тимарх“, 39-100.

³ “Защото дъщерите на обикновените хора в Лидия практикуват *порнѐуо* – всяка и всички, за да събират за себе си зестра, продължавайки това си дело до времето, когато се оженят; и момичетата се отдават в брак.” (Histories 1:93 [G. C. Macaulay, tr.]).

“А лидийците имат почти същите обичаи като елините, с изключение на това, че те *ката-порнѐуо* (проституират) своите деца от женски пол...” (Histories 1:94 [Ibid.]).

⁴ Битие 38:12.

⁵ Снаха ти Тамар го игра блудница (*ек-порнѐуо*); и вижте: тя е бременна от блудството (*порнѐиа*) – Битие 38:24.

⁶ А Дина, дъщерята на Лия, която тя беше родила на Яков, излезе да види дъщерите на онази земя. А Сихем, син на свееца Емор, местният владетел, като я видя, взе я, лежа с нея и я унизи... А те (Симеон и Леви) казаха: Трябваше ли те да се отнасят със сестра ни като с блудница? (*пѐрне*)? – Битие 34:1-2, 31 Thomson).

⁷ “Ако някой вземе жена и след като влезе при нея, я намрази и я набеди в срамни дела, и ѝ излезе лошо име, понеже той казва: Взех тази жена и като влязох при нея, установих, че не е девствена, тогава бащата и майката на момата да вземат и занесат белезите от девството на момата на градските старейшини при портата; и бащата да каже на старейшините: Дадох дъщеря си на този човек за жена; но той я мрази; и ето момата, която е наклеветил в срамни дела: Не намерих дъщеря ти девица; но ето белезите от девството на дъщеря ми. И да разгънат долната дреха пред градските старейшини. Тогава старейшините на онзи град да заловят човека и да го накажат, като го глобят сто сребърни сикъла; той да ги даде на бащата на момата, защото поради него е излязло лошо име на Израилева девица. И тя да му бъде жена; не бива да я напуска през целия си живот. Но ако е вярно това, че момата не е била девствена, тогава да изведат момата и да я поставят пред вратата на бащиния ѝ дом, и мъжете от града ѝ да я убият с камъни, за да умре; защото е извършила безчестие в Израил, като е блудствала (*ек-порнѐуо*) в бащиния си дом. Така да отмахнеш злото отсред себе си.” (Второзаконие 22:13-21).

⁸ “Срамувайте се от блудството (*порнѐиа*) пред баща и майка: и от лъжата пред принц и могъщ мъж...” (Sirach 41:17 KJV).

И накрая, Страбон (ок. 54 г. пр. Хр. – 25 г. сл. Хр.) с тази дума описва обичая на родителите, които отвеждат *младите си, неомъжени дъщери* и ги посвещават в проституиращ живот в храма на някоя богиня⁹.

Използването на тази дума преди Новия завет е рядко и не е напълно ясно, но с навлизането в епохата на Новия завет и след това доказателствата стават много по-убедителни за Възгледа за блудството.

Начинът, по който авторите на Новия завет са използвали *порнѐиа*

Друг фактор, който силно допринесе за промяната на мисленето ми относно Възгледа за прелюбодейството, беше изследването как авторите на Новия завет използват тази дума във връзка с прелюбодейството.

В новозаветния гръцки има друга гръцка дума, която конкретно означава (извършване на – бел. ред.) „прелюбодейство“ и това е думата *μοιχάω* [*моиха̀о*]. Това е част от сбора сродни думи, всички от които означават и са използвани за предаване на идеята за *следбрачна неверност*¹⁰. Интересното е, че всъщност тя се използва в Матей 19:9а, заедно с *порнѐиа*, когато Исус казва, „който напусне жена си, освен ако не е за блудство (*порнѐиа*), и се ожени за друга, прелюбодейства (*моиха̀о*)“. Ако Евангелието на Матей се опитва да ни каже, че прелюбодейството е оправдана причина за развод и повторен брак, тогава не разбирах защо той не използва просто общата гръцка дума за прелюбодейство. Това би помогнало дебатът да приключи точно там.

Няколкостотин години преди Матей да напише своето Евангелие, Старият завет е преведен на гръцки и този превод се нарича **Септуагинта**. Ако писателят на Евангелието на Матей е искал да представи идеята, че прелюбодейството е грехът, който оправдава развода и повторния брак в Матей 19:9а, тогава е много вероятно той да е използвал същата гръцка дума, която преводачите от Септуагинтата са използвали за превод на седмата заповед: Не прелюбодействай (Изх. 20:13). И все пак, интересното е, че преводачите на Септуагинтата не са използвали *порнѐиа* за превод на Изход 20:13, а една от често срещаните гръцки думи за прелюбодейство¹¹. Ако Евангелието на Матей се опитва да ни каже, че „прелюбодейството“ е единствената приемлива причина за развод и повторен брак, тогава е доста неясно защо той не е използвал общоприетата дума, която толкова ясно означава прелюбодеяние, използвана в гръцката версия на Десетте заповеди и от която всеки еврейин, говорещ гръцки, веднага ще разбере, че се отнася за прелюбодейство. Всъщност Септуагинтата нито веднъж не използва сродни на *порнѐиа* думи за превод на която и да е от трите еврейски думи за прелюбодейство¹². Тези думи се появяват 34 пъти в еврейския Стар завет и в нито един от тези случаи думата *порнѐиа* не е избрана от преводачите на Септуагинтата да преведе някой от тях.

Втора следа от употребата на *порнѐиа* в Новия завет е нейното използване заедно с прелюбодейство в други пасажи от Новия завет. Ако *порнѐиа* носеше със себе си Възгледът за

⁹ “Това наистина не е забележително нещо; но най-известните мъже от племето всъщност посвещават на нея своите дъщери, докато са девизи; и е обичай тези първи да бъдат *ката-порнѐуо* (подложени да проституират) в храма на богинята за дълго време и след това да бъдат женени; и никой не презира да живее в брак с такава жена” (Geography, 11.14.16 [H. L. Jones, tr.]).

¹⁰ Други сродни думи са: *μοιχαλῖς*, *μοιχεῖα*, *μοιχεύω* и *μοιχὸς*.

¹¹ Думата *μοιχεύω*.

¹² Думите на иврит са *נָאָף* [*наа́ф*] (Strong’s H5003), *נִיּוּפִים* [*ниу́фим*] (H5004) и *נִיּוּפִיּוּם* [*наа́фуфим*] (H5005).

прелюбодейството, нямаше да очакваме да я видим използвана заедно със сродните на *μοιχαῶ* думи, но вместо това виждаме точно обратното: когато авторите на Новия завет изброяват греховете, те включват *πορνεία* заедно със сродните на *μοιχαῶ* думи, което предполага, че те не са разбирали *πορνεία* като прелюбодейство. Помислете върху следното:

Защото от сърцето излизат зли мисли, убийства, прелюбодейства (*μοιχεῖα*), блудства (*πορνεία*), кражби, лъжесвидетелство, богохулство... (Матей 15:19)

Защото отвътре, от сърцето на хората, произхождат зли мисли, прелюбодейства (*μοιχεῖα*), блудства (*πορνεία*), убийства... (Марк 7:21)

А делата на плътта са явни и те са: прелюбодейство (*μοιχεῖα*), блудство (*πορνεία*), нечистота, похотливост ... (Галатяни 5:19)

Не знаете ли, че несправедните няма да наследят Божието царство? Не се заблуждавайте: нито блудници (*πόρνος*), нито идолопоклонници, нито прелюбодейци (*μοιχος*), нито женствени мъже, нито прелъстителите на юноши... (I Коринтяни 6:9)

Женитбата <нека бъде> на почит у всички, а леглото – неосквернено; защото Бог ще съди блудниците (*πόρνος*) и прелюбодейците (*μοιχος*)... (Евреи 13:4).

Ако *πορνεία* носеше със себе си Възгледа за прелюбодейството по времето, когато беше писан Новият завет, тогава горепосочените автори нямаше да включат гръцката дума за прелюбодейство в своите списъци с грехове заедно с *πορνεία*. Нямаше да има смисъл да го направят. Очевидно е, че когато Матей, Марк, Павел и анонимният автор на кн. Евреи пишат своите списъци с грехове по-горе, когато става дума за употребата на думата *πορνεία*, те са толкова сигурни, че читателите им няма да разберат това като прелюбодейство, че се уверяват, че са изброили изрично гръцката дума за прелюбодейство заедно с *πορνεία*. Ако разбираха *πορνεία* да носи със себе си идеята за „прелюбодейство и блудство“, тогава щяха само да я изразят и да изпуснат *μοιχαῶ*, знаейки, че техните читатели ще разберат едната дума, която означава и двата греха. Те обаче избират да не го правят. Ако *πορνεία* носи със себе си идеята за прелюбодейство и блудство, тогава нямаше да има нужда или причина авторите да включват гръцката дума за прелюбодеяние заедно с *πορνεία*. Вместо да използват две думи, които означават едно и също нещо, те щяха да използват само *πορνεία*. Ясно е, че Матей, Марк, Павел и авторът на Евреи всички са разбирали, че хората, извършили *πορνεία*, и хората, които са извършили прелюбодеяние, са две различни групи хора. За да разясним това още по-добре, разгледайте и следните изречения:

„Моят домашен любимец е куче и пес“.

„Имам болест и заболяване.“

„Той е мъж и мъжки пол.“

Никой не говори нито пише така. Няма смисъл. Авторите на Новия завет не биха събрали едновременно *πορνεία* и *μοιχαῶ* в едно и също изречение, ако имаха предвид едно и също. Доказателствата от Новия завет категорично предполагат, че *πορνεία* през първи век не е означавала прелюбодейство.

Начинът, по който авторите след Новия завет са използвали *порнѐиа*

Друг фактор, който ме накара да отхвърля Възгледа за прелюбодейството в полза на Възгледа за блудството, беше начинът, по който гръцката литература след времето на Новия завет използва сродните с *порнѐиа* думи. След като направих задълбочено проучване на това как гръцките писатели от I до V в. използват *порнѐиа*, ми стана ясно, че след времето на авторите на Новия завет те като цяло разбират *порнѐиа* и прелюбодеяние като **две различни неща** както показват следните 60 цитата от гръцката литература след времето на авторите на Новия завет¹³.

Учението на дванадесетте апостоли (т. нар. Дидахе) (I – II в.):

„И втората заповед на Учението; Не извършвай убийство, не **прелюбодействай** (*μοιχευο*), не извършвай педерастия, не **блудствай** (*πορνευο*), не кради, не практикувай магия...” (Ch. 2/Charles Taylor)¹⁴

„А пътят на смъртта е следният: на първо място е зъл и пълен с проклетия: убийства, прелюбодеяства (*μοιχεια*), похоти, блудства (*πορνѐια*), кражби, идолопоклонства, магии, магьосничество, грабежи, лъжесвидетелства, лицемерие, двуличие, измама, надменност, извратеност, своеволие, алчност, мръсно говорене, ревност, прекалено самочувствие, високомерие, самохвалство...” (Ch. 5/Charles Taylor)¹⁵

Варнава (около 130 г.):

„Не блудствай (*πορνευο*): не прелюбодействай (*μοιχευο*): не бъди покварител на младостта.“ (Послание, гл. 19 / стр. 2:777)

Юстин Мъченик (ок. 100 – ок. 165 сл. Хр.):

„И когато Урбик заповяда да го отведат за наказание, един Луций, който също е християнин, виждайки неразумната присъда, издадена по този начин, казва на Урбик: „Какво е основанието на това съждение? Защо наказахте този човек, не като прелюбодеец (*μοιχος*), нито блудник (*πορνος*), нито убиец, нито крадец, нито разбойник, нито изобщо осъден за някакво престъпление...” (Втора защита, 2 / стр. 6:445)

„И аз не казвам нищо за мъжкия характер на Минерва, нито за женската природа на Бакхус, нито на блудственото (*ποрнихон*) разположение на Венера. Прочетете на Юпитер, вие, гърци, закона срещу парицидите и наказанието за прелюбодеяство (*μοιχεια*) и безчестието на педерастията“ (Беседа с гърците, 2 / стр. 6:233)

¹³ Освен ако не е указано друго, всички преводни текстове в раздела „Употреба след времето на авторите на Новия завет“ са от отците преди (Roberts & Donaldson, eds.), по времето на и след Никейския събор (Schaff, ed.). Източникът на гръцките текстове е указан в края на цитата. В повечето случаи се използват текстовете на J.P. Migne – Patrologia Graeca (PG) при препратките на гръцки текстове.

¹⁴ Гръцки текст – както се намира в Charles Taylor's An Essay On The Theology Of The Didache, With The Greek Text: Forming An Appendix To Two lectures On The Teaching Of The Twelve Apostles (Cambridge: Deighton Bell & Co., 1889), p. 140.

¹⁵ Пак там, стр. 142.

„Защото [Бог] поставя пред всяка човешка раса онова, което е винаги и всеобщо справедливо, както и всяка правда; и всяка раса знае, че прелюбодейството (*моихейа*), блудството (*порнѐиа*), убийството и други подобни са греховни... ”(Диалог с Трифон, гл. 93 / стр. 6:697)

Ерм (160 г. сл. Хр.):

„Какво, господине – казвам аз, – са злите дела, от които трябва да се въздържаме?“ „Чуйте“, казва той – „от прелюбодейство (*моихейа*) и блудство (*порнѐиа*), от противозаконно гуляене, от нечестив лукс, от угаждане с много видове храна и разточителството от богатствата...” (Пастирът, книга 2, заповед 8:3 / Kirsopp Lake¹⁶).

Аристид (II в.):

„Те не извършват **прелюбодейство** (*моихѐуо*), нито **блудство** (*порнѐуо*), нито носят лъжесвидетелство, нито пожелават притежанията на другите; почитат баща и майка...” (Apology, 15/James Rendell Harris)¹⁷.

Теофил (в края на II в.):

„Следователно, показвате ли ми сами, независимо дали не сте **прелюбодеец** (*моихос*), или **блудник** (*пòрнос*), или крадец, или разбойник, или грабител...” (To Autolycus, 1:2/ PG 6:1028).

„Но за невярващите и презиращите, които не се подчиняват на истината, но са послушни на неправдата, когато те бъдат изпълнени с **прелюбодейства** (*моихейа*) и **блудства** (*порнѐиа*), и мръсотия, и алчност (пожелание), и противозаконни идолопоклонства, ще има гняв и възмущение, скръб и мъка...” (To Autolycus, 1:14/ PG 6:1045).

„И те също ни научиха да се въздържаме от незаконно идолопоклонство и **прелюбодейство** (*моихейа*), и убийства, **блудство** (*порнѐиа*), кражби, сребролюбие, лъжливи клетви, гняв и всяка невъздържаност и нечистота...” (To Autolycus, 2:34/ PG 6:1108).

„Не са ли, когато са опитвали да пишат дори за почтено поведение, не са преподавали извършването на разпуснатост, **блудство** (*порнѐиа*) и прелюбодейство (*моихейа*); и не въведоха ли омраза и неизразимо нечестие?“ (To Autolycus, 3:3/ PG 6:1124).

Завет на дванадесетте патриарси (192 г.):

„Друг извършва **прелюбодейство** (*моихѐуо*) и **блудство** (*порнѐуо*) и се въздържа от месо; но в своето постене той върши зло и чрез силата и богатството си извращава мнозина...” (10:2, *The Testimony Of Asher, Sec. 2/ PG 2:1121*).

Климент Александрийски (починал ок. 215 г.):

¹⁶ Гръцки текст от английския превод на Кирсеп Лейк на „Апостолките отци“, том втори: „Пастирът“ на Ерм, „Мъченичество“ на Поликарп и „Послание към Диогнет“ (London: William Heinemann, 1917), p. 102.

¹⁷ Гръцки текст от James Rendell Harris & Joseph Armitage Robinson, eds., *The Apology Of Aristides On Behalf Of The Christians, From A Syriac Ms. Preserved On Mount Sinai, Volume 1, Issue 1 Of Texts And Studies* (Cambridge: University Press, 1891), p. 111.

„Защото той няма да намери Божия образ да живее вътре, както е срещата; но вместо него **блудницата** (*пòρνε*) и **прелюбодейката** (*μοιχαλὶς*) е заела святилището на душата“ (*The Instructor*, 3:2/ PG 8:561).

„Крадецо, искаш ли да получиш прошка? Не кради повече. **Прелюбодеецо** (*μοιχεύο*), не пламти повече. **Блуднико** (*πορνέο*), живей целомъдрено за бъдещето (*Who Is The Rich Man That Shall Be Saved*, 40/ PG 9:645).

Деяния на светия апостол Тома (началото на III в.):

„... и дори да са в добро здраве, те отново ще бъдат безполезни, правейки непозотворни и мерзостни дела: те ще бъдат открити или в **прелюбодейство** (*μοιχεΐα*), или в убийство, или в кражба, или в **блудство** (*πορνεία*) и от всичко това ще страдате (фон Тишендорф¹⁸).

Иполит (починал ок. 236 г.):

„Тогава на онези, на които устно им е било заповядано от него, той разпределя кръщението по този начин, обръщайки се към лековерните си последователи с някои думи като следните: „Следователно, деца (мои), ако човек ще има сношение с някакъв вид каквото и да е животно, или мъж, или сестра, или дъщеря, или извърши **прелюбодейство** (*μοιχεύο*), или е виновен за **блудство** (*πορνέο*), и желае да получи опрощение на греховете...“ (*Refutation Of All Heresies*, 9:10/ PG 16-3:3390).

„Но защо, о, пророче, кажи ни и по каква причина храмът запустя? Дали не е заради тази древна измислица за телето? Дали не е заради идолопоклонството на хората? Дали не е заради кръвта на пророците? Заради **прелюбодейството** (*μοιχεΐα*) и **блудството** (*πορνεία*) на Израел ли? В никакъв случай, казва той; защото при всички тези прегрешения те винаги намираха опрощение, достъпно за тях...“ (*Expository Treatise Against The Jews*, 7/ PG 10:792).

Ориген:

„След това нека видим как нещата, които излизат и оскверняват човека, не оскверняват човека поради излизането им от устата, а причината за оскверняването им е в сърцето, когато излезе от него, преди онези неща, които излизат през устата, зли мисли, от които са видовете: убийства, **прелюбодейства** (*μοιχεΐα*), **блудства** (*πορνεία*), кражби, лъжесвидетелство, ругатни“ (*Commentary On Matthew*, 11:15/ PG 13:952).

„Но забележете тук, че всеки голям грях е загуба на таланти за стопанина на дома, и такива грехове се извършват от **блудници** (*пòρνος*), **прелюбодейци** (*μοιχος*), злоупотребяващи със себе си с мъже, женствени, идолопоклонници, убийци.“ (*Commentary On The Gospel Of Matthew*, Book 14:10/ PG 13:1208).

Методий (починал ок. 311 г.):

„Помислете сега за огнения и горчив рог на **блудството** (*πορνεία*), с който той удря невъздържаните; помислете за **прелюбодейството** (*μοιχεΐα*), помислете за лъжата, алчността,

¹⁸ Гръцки текст от Constantin von Tischendorf's Acta Apostolorum Apocrypha (Lipsiae: Avenarius & Mendelssohn, 1851), p. 200.

кражбата и другите подобни и свързани пороци...“ (*The Banquet Of The Ten Virgins, Discourse 8:13/ PG 18:160*).

Съборът в Неокесария (315 г.):

„Ако презвитер се ожени, нека бъде отстранен от духовния си сан; а ако извърши **блудство** (*порнѐуо*) или **прелюбодейство** (*моихѐуо*), нека бъде напълно изгонен и предаден на самоналожено наказание.“ (*Canon 1/ Karl Joseph von Hefele*)¹⁹.

Атанасий (ок. 296 – 373 г.):

„Защото от Зевс те се научиха на покварата на младостта и **прелюбодейство** (*моихейа*), на **блудство** (*порнѐиа*) – от Афродита, на разпуснатост – от Рея, на убийства – от Арес и на други подобни богове (*Against The Heathen, 1:26:2/ PG 25:52*).

Кирил Ерусалимски (ок. 315 – 386 г.):

„Помнете Съда и нито **блудството** (*порнѐиа*), нито **прелюбодейството** (*моихейа*), нито убийството, нито някакво престъпление на закона няма да надделее при вас“ (*Catechetical Lectures, 2:2/ PG 33:412*).

„Той е този (т. е. Сатана), който влага похотта в онези, които го слушат: от него произлизат **прелюбодейството** (*моихейа*), **блудството** (*порнѐиа*) и всякакъв вид зло“ (*Catechetical Lectures, Lecture 2:4/ PG 33:388*).

„Не казвам ли: извърших **блудство** (*порнѐуо*) и **прелюбодейство** (*моихѐуо*): правил съм ужасни неща и не само веднъж, но често: Той ще прости ли?“ (*Catechetical Lectures, 2:6/ PG 33:413*).

„За всичко, което сте направили, ще ви бъде простено, било то **блудство** (*порнѐиа*) или **прелюбодейство** (*моихейа*) или каквато и да е друга форма на безнравственост“ (*Catechetical Lectures, 3:15/ PG 33:445*).

„Но нека всички други практики бъдат прогонени отдалеч, **блудство** (*порнѐиа*), **прелюбодейство** (*моихейа*) и всякакъв вид разпуснатост: и нека тялото бъде чисто за Господа...“ (*Catechetical Lectures, 4:26/ PG 33:489*).

Откровение на Павел (IV в.):

„И той ми каза: Това са тези, които живеят непокаяли се в **блудства** (*порнѐиа*) и **прелюбодейства** (*моихейа*) (*Constantin von Tischendorf*)²⁰.

Григорий Ниски (починал след 386 г.):

¹⁹ История на църковните събори: To The Close Of The Council Of Nicea, A.D. 325. William R. Clark, Tr. (Edinburgh: T&T Clark, 1871), p. 223. The Greek text can also be found in Giovanni Domenico Mansi's *Sacrorum Conciliorum Nova Amplissima Collectio*, 2:539.

²⁰ Гръцки текстове от Constantin von Tischendorf & Justin Perkins' *Apocalypses Apocryphae: Mosis, Esdrae, Pauli, Iohannis, Item, Mariae Dormitio: Additis Evangeliorum Et Actuum Apocryphorum Supplementis* (Lipsiae: Herm. Mendelssohn, 1866), p. 57.

„От онези, които попадат в грях чрез пожелание и наслада, това е разделението: едното се нарича **прелюбодейство** (*μοιχεΐα*), а другото **блудство** (*πορνεία*).“ (*Canonical Epistle To Letoius, Bishop Of Melitene, Canon 4a/ PG 45:228*)²¹

„Затова **блудството** (*πορνεία*) се показва, че не е далеч от престъплението **прелюбодейство** (*μοιχεΐα*) от онези, които гледат по-правилно в неговия характер, тъй като божественото Писание казва: „Не бъди интимен с непознат“ (*Canonical Epistle To Letoius, Bishop Of Melitene, Canon 4d/ PG 45:228* – *цитат от произведението по-горе*)

Но тъй като отците са имали някакво снизхождение към по-слабите, следователно престъплението се преценява според общото разделение, в резултат на което всяко удовлетворение на пожеланието, което се случва без вреда на някой друг, се смята за **блудство** (*πορνεία*), а **прелюбодейството** (*μοιχεΐα*) е заговор и вреда срещу друг човек“ (*Canonical Epistle To Letoius, Bishop Of Melitene, Canon 4d/ PG 45:228* – *цитат от произведението по-горе*).

Постановления от светите апостоли (IV в.):

„Също така той трябва да избягва **блудниците** (*πόρνος*), защото „Не трябва да предлагаш да наемаш блудница за [пред] Господа“. И той трябва да избягва грабителите, като например да пожелава чужди стоки, и **прелюбодейци** (*μοιχος*); защото жертвите на такива като тях са гнусни за Бога“ (4:1:6/ PG 1:812).

„Нито погребението на човек, нито костта на мъртвец, нито гробът, нито някакъв особен вид храна, нито среднощната полюция [мокри сънища – бел. прев.], могат да осквернят душата на човека; но само безбожие към Бога и прегрешение и несправедливост към ближния; имам предвид грабителство, насилие или ако има нещо, противно на Неговата праведност, **прелюбодейство** (*μοιχεΐα*) или **блудство** (*πορνεία*)“ (6:5:27/ PG 1:981).

„Но **прелюбодейството** (*μοιχεΐα*) и **блудството** (*πορνεία*) са против закона; едното, от което е безбожие, другото – несправедливост, и, с една дума, не друго, а голям грях. Но нито един от тях не е без наказанието по собственото си естество. Защото практикуващите от един вид се опитват да влязат в разпадането на света и се стремят да направят естествения ход на нещата да се промени за такъв, който е неестествен; но тези от втория род – прелюбодейците – са несправедливи, като покварят брака на другите и разделят на две онова, което Бог е направил едно, като предизвикват подозрението на децата и излагат истинския съпруг на примките на други“ (6:5:28/ PG 1:984).

„Пътят на смъртта обаче се познава от неговите порочни практики: защото в това е невежеството към Бога и въвеждането на много злини, разстройства и смущения; при което идват убийства, **прелюбодейства** (*μοιχεΐα*), **блудства** (*πορνεία*), лъжесвидетелства, противозаконни похоти, кражби, идолопоклонства, магически изкуства, вешерство, грабителство, лъжесвидетели...“ (7:1:18/ PG 1:1009).

Апостолски канони (ок. 400 г.):

„Канон №61: Ако има обвинение срещу християнин за **блудство** (*πορνεία*), или **прелюбодейство** (*μοιχεΐα*) или друго забранено деяние, и той бъде намерен за виновен, нека не бъде повишаван в духовен сан“ (*Apostolic Constitutions 8:5:47/ PG 137:160*).

²¹ Английски текстове от книгата на Anna Silvas: Gregory Of Nyssa: The Letters, Vol. 83 Of Supplements To Vigiliae Christianae (Leiden: Brill, 2007).

Епифаний Саламински (починал през 403 г.):

„Защото, ако създателят на злини е и злодей, как да не се разбере веднага, че Бог е добър, както казах в другите секти, след като той е дал закони срещу **блудство** (*πορνεία*), **прелюбодеяние** (*μοιχεία*), грабителство и алчност?“ (*Panarion, Heresy 40:7/ PG 41:689*)²².

„Така, светата католическа църква почита девствеността, ергенския живот и чистотата, препоръчва вдовството и почитана и приема законното бракосъчетание; но забранява **блудството** (*πορνεία*), **прелюбодеянието** (*μοιχεία*) и нецеломъдрието“ (*Panarion, Heresy 48:9/ PG 41:868*).

„И това означава: „Не в **блудство** (*πορνεία*), **прелюбодеяние** (*μοιχεία*) или в незаконна любовна връзка, а с добра воля, открито, в законно бракосъчетание, пребъдвайки във вярата, заповедите, добрите дела, благочестието, постите, добрия ред, милостинята, усърдието, правенето на добро...“ (*Panarion, Heresy 59:6/ PG 41:1028*).

„Например, да не **блудстваш** (*πορνέυο*), да не **прелюбодействаш** (*μοιχεύο*), да не си невъздържан, да нямаш двама съпрузи наведнъж, да не грабиш, да не си несправедлив, да не се напиваш...“ (*Panarion, Heresy 61:1/PG 41:1041*).

„По този начин Божията свята църква не приема **блудство** (*πορνεία*), **прелюбодеяние** (*μοιχεία*), отричане на Бога; и онези, които се противопоставят на авторитета на Божията наредба и неговите апостоли.“ (*Panarion, Heresy 61:4/PG 41:1044*).

Йоан Златоуст (ок. 347 – 407 г.):

„В нас са заложили като толкова много тръни: лъжесвидетелства, лъжливост, лицемерие, измама, нечестност, малтретиране, подигравки, глупости, непристойност, скверност; отново под друга глава: алчност, хищничество, несправедливост, мръсотия, коварство; отново: нечестива похот, нечистота, разврат, **блудство** (*πορνεία*), **прелюбодеяние** (*μοιχεία*); отново: завист, съперничество, гняв, яд, злоба, отмъщение, богохулство и безброй други.“ (*Commentary On The Acts Of The Apostles, Homily 8 On Acts 3:1/ PG 60:72*).

„По тази причина, дори човек да прави чудеса, да има безбрачие за показване и да пости и да лежи на гола земя, и с тази добродетел напредва дори до ангелите, той ще бъде най-прокълнат от всички, докато има този недостатък, и ще бъде по-голям нарушител на закона от **прелюбодеец** (*μοιχος*), **блудник** (*πόρνος*), разбойника и осквернителя на гробове.“ (*Homilies On Romans, Homily 7 On Romans 3:9-18/ PG 60:448*).

„А какво е нечистотията на плътта? **Прелюбодеяние** (*μοιχεία*), **блудство** (*πορνεία*), разпуснатост от всякакъв вид.“ (*Commentary On 2nd Corinthians, Homily 13, Note On 2 Corinthians 6:17/PG 61:494*).

„И не ми говорете за онези, които са извършили малки грехове, а да допуснем случая с този, който е изпълнен с всякакви нечестия, и нека практикува всичко, което го изключва от царството, и нека предположим, че този човек не е един от онези, които от началото са били невярващи, но преди това са принадлежали към вярващите и като такива са били угодни на Бога, но след това се е превърнал в **блудник** (*πόρνος*), **прелюбодеец** (*μοιχος*), женствен,

²² Английски текст от творбата на Frank Williams' The Panarion Of Epiphanius Of Salamis, Vols. 1 (Leiden: Brill, 1987, 1997) & 2 (Leiden: Brill, 1994).

крадец, пияница, содомит, хулител и всичко останало от този вид..." (*An Exhortation To Theodore After His Fall, Letter 1:4/ PG 47:281*).

„И ако видя, че упорстваш, ще ти забраня в бъдеще да престъпваш този свещен праг и да участваш в безсмъртните мистерии; както го забраняваме на **блудници** (*πορνέυο*) и **прелюбодейци** (*μοιχεύο*) и на лица, обвинени в убийство.“ (*Homilies On Matthew, Homily 17 On Matthew 5:27-28/PG 57:264*).

„Нека „бъдем милостиви“, не просто така, а „както е нашият небесен Отец“ (Лука 6:36). Той храни дори **прелюбодейци** (*μοιχος*), и **блудници** (*πορνος*), и магьосници, и какво да кажа?“ (*Homilies On Hebrews, Homily 11:10 On Hebrews 6:13-16/PG 63:96*).

„...така че тези гърци, сякаш наистина винаги са били деца (както някой е казал и помежду им: гърците винаги са деца) се страхуват от онези неща, които не са грехове, като мръсотия на тялото, замърсяване на погребение, легло или спазване на дни и други подобни: докато тези [дела], които наистина са грехове – противоестествена похот, **прелюбодеяство** (*μοιχευια*), **блудство** (*πορνεία*), за тях те изобщо не правят сметка“ (*Homilies On Ephesians, Homily 12 On Ephesians 4:17/PG 62:92*).

„Той щеше да намери хора, които предсказват, които се възползват от заклинания, знамения и чародейства и които са извършили **блудство** (*πορνέυο*), **прелюбодейци** (*μοιχεύο*), пияници и хулители..." (*Homilies On Ephesians, Homily 6 On Ephesians 2:17-22/PG 62:48*).

„Но тези думи, които той използва сега относно живота и поведението. Гърците са **блудници** (*πορνέυο*) и **прелюбодейци** (*μοιχεύο*)“ (*Homilies On Ephesians, Homily 12 On Ephesians 4:17/PG 62:91*).

„Виждале как той ги лишава от всякакво оправдание, като говори за „работеща нечистота“... Нечистотата е цялото **прелюбодеяство** (*μοιχευια*), **блудство** (*πορνεία*), неестествена похот, завист, всякакъв вид разгул и разпуснатост“ (*Homilies On Ephesians, Homily 13 On Ephesians 4:17-19/PG 62:94*).

„За създаването на деца Той вложи желание в съзнанието ти, не за **блудство** (*πορνεία*), нито за **прелюбодеяство** (*μοιχευια*)“ (*Homilies On Philippians, Homily 10 On Philippians 3:1-3/PG 62:262*).

Псевдо-Иполит (IV – V в.):

„Блудствата (*πορνεία*) и **прелюбодеяствата** (*μοιχευια*) и лъжесвидетелства ще изпълнят земята; магьосничества, заклинания и гадания ще последват след тях с цялата сила и усърдие“ (*A Discourse By The Most Blessed Hippolytus, Bishop And Martyr, On The End Of the World, And On Antichrist, And On The Second Coming Of Our Lord Jesus Christ, 7/PG 10:909*).

„И като цяло измежду онези, които се изповядват като християни, ще се издигнат фалшиви пророци, фалшиви апостоли, самозванци, пакостници, злодеи, лъжци един срещу друг, **прелюбодейци** (*μοιχος*), **блудници** (*πορνος*), разбойници, улавящи, лъжесвидетелстващи, зловни, ненавиждащи се един друг“ (*A Discourse By The Most Blessed Hippolytus, Bishop And Martyr, On The End Of the World, And On Antichrist, And On The Second Coming Of Our Lord Jesus Christ, 7/PG 10:912*).

„Но в първите си стъпки той ще бъде нежен, любезен, тих, благочестив, мирен, ненавиждащ несправедливостта, ненавиждащ подаръци, не допускащ идолопоклонство; обичаш, казва той, Писанията, почитащ свещеници, почитащ своите старейшини, отказващ се от **блудството** (*πορνεία*), отвращаващ се от **прелюбодеяството** (*μοιχευια*), без да обръща внимание на клеветите, не допуска клетва, мил към непознати, мил към бедните, състрадателен“ (А

Discourse By The Most Blessed Hippolytus, Bishop And Martyr, On The End Of the World, And On Antichrist, And On The Second Coming Of Our Lord Jesus Christ, 23/PG 10:925).

„Небето ще се навие заедно като свитък: цялата земя ще бъде изгорена поради извършените в нея дела, които хората са извършили покварено, в **блудства** (*πορνεία*), в **прелюбодейства** (*μοιχεύα*) и в лъжи и нечистота, и в идолопоклонства, и в убийства, и в битки.“ (A Discourse By The Most Blessed Hippolytus, Bishop And Martyr, On The End Of the World, And On Antichrist, And On The Second Coming Of Our Lord Jesus Christ, 37/PG 10:940).

„Наредих краката ви да ходите в подготовката за Евангелието на мира както в църквите, така и в къщите на моите светии; а вие ги научихте да тичат към **прелюбодейства** (*μοιχεύα*), **блудства** (*πορνεία*), театри, танци и възвишеност.“ (A Discourse By The Most Blessed Hippolytus, Bishop And Martyr, On The End Of the World, And On Antichrist, And On The Second Coming Of Our Lord Jesus Christ, 46/PG 10:948)

Проповеди на Клементин (IV – V в.):

„Защото всеки път, когато душата е засята от други, тогава тя е изоставена от Духа като виновна за **блудство** (*πορνέυο*) или **прелюбодейство** (*μοιχεύο*); и така, когато животворящият Дух се оттегля, живото тяло се разлага в прах и законното наказание за греха се претърпява по време на съда от душата, след разлагането на тялото...” (Homily 3:28/PG 2:129)

Теодорет (ок. 393 – ок. 457 г.):

„Тогава за божествени думи той изрече безсрамно нечестие, за ужасни доктрини – безразсъдна развратност, за благочестие – безбожие, за целомъдрие – **блудство** (*πορνεία*), **прелюбодейство** (*μοιχεύα*), гнусна похот, кражба; учейки, че лакомията и пианството, както и всички останали са полезни за живота на човека.“ (Church History, 4:19/PG 82:1169).

След като прочетете горните цитати, трябва да е ясно, че гръцките писатели обикновено са разбирали сродните на *πορνεία* думи да се отнасят до нещо различно от и отличително от прелюбодейството. Те няма да използват сродните думите на двата термина по горепосочения начин, ако ги разбираха да означават едно и също.

Интересното е, че доказателствата в полза на *πορνεία*, отнасящи се до предбрачен секс, са толкова силни, че дори някои хора, които вярват във Възгледа за прелюбодейството, ще признаят, че това е нормалната и обща употреба. Обсъждайки Възгледа за блудството, Джон Конингтън отбелязва, че „има предимството да даде смисъл на *πορνεία*, което никой не може да оспори“, а Хенри Тебс пише, че „*πορνεία*... често се използва, за да изрази просто блудство между неженени лица...“ По същия начин и Р. Х. Чарлз признава, че дебатът относно Възгледа за прелюбодейството се върти около „*πορνεία*, което обикновено означава, блудство...“ Ако дори тези, които вярват във Възгледа за прелюбодейството, признават, че никой не може да оспори, че *πορνεία* обикновено означава предбрачен секс, защо държим толкова силно на Възгледа за прелюбодейството? Позволяваме ли емоциите да ръководят нашето богословие, вместо просто да четем Писанието?

Комитетът за превод на крал Джеймс и много други преводачи, чиито преводи са в полза на Възгледа за блудството

Друг фактор, който изигра роля при мен да променя мнението си за Възгледа за прелюбодейството, е, както беше отбелязано по-горе, че Възгледът за блудството е отразен в превода на King James на Матей 19:9а, който те превеждат така:

И ви казвам, всеки, който остави жена си, освен ако не е поради блудство, и се ожени за друга, прелюбодейства.

Твърди се, че през 1611 г., годината, в която е публикувана версията King James, думата „блудство“ е била разбрана от англоговорящите да включва Възгледа за прелюбодейството. Това твърдение обаче просто не е вярно и е лесно да се докаже защо. През 1604 г., шест години преди версията King James да бъде завършена, Робърт Коудри публикува един от първите речници на английски език в Лондон. В него той дава общоприетото английско разбиране на думата „блудство“, а цялото му определение е следното:

блудство, нечистота между неженени лица

И не само речникът на Коудри го дефинира по този начин. Речниците преди, по време на и след като излиза версията King James дефинират „блудството“ като сексуално поведение от неженени.

Едмунд Кут, Английският език, Schoole-Maister (1596 г.): *блудство:* нечистота между неженени.

Thomas Blount's Glossographia Anglicana (1656): *блудство:* проституиране, разврат, говорейки за неженени лица; ако някоя от страните е в брак, тогава е *прелюбодеяние*.

R. Brown, Английският език, Expofitor Improv'd (1719 г.): *блудство:* проституиране, извършвано между неженени, но ако някоя от двете или и двете виновни страни са женени [за други лица], това се нарича прелюбодейство и се наказва със смърт от Общото право.

John Kersey, Новият свят на думите (1720 г.): *блудство:* деяние на нечистота между неженени, наричано така, защото обикновено се извършва във вертепи, подземия или сводове, на латински: Fornices.

Думата „блудство“ не е разбрана от говорещите английски език през XVI в. да носи със себе си Възгледа за прелюбодейството. Вместо това се разбира начинът, по който съвременните читатели разбират термина – препратка към предбрачните сексуални отношения. И това е видно не само от речниците, изготвени по времето на версията на крал Джеймс, но и от английската литература, датираща стотици години преди 1611 г.

През 1303 г. Робърт Манинг пише книга за ежедневно насърчение, озаглавена Handlyng Synne (Справяне с греха), в която той насърчава хората да се отвърнат от греховете си. В нея той ясно показва, че терминът *блудство* се отнася до предбрачен секс и е нещо различно от *прелюбодейството*.

Средновековен английски език	Съвременен английски език
Be first ys ‘fornycacyon,’ whan two vnweddyd haue mysdon, As sengle knaue and sengle tarne, whan þey synne to-gedyr 3erne; Be leste hyt ys of allē seuene, 3yt hyt forbarreþ þe blys of heuene. Be touþer ys ‘awoutry,’ Whan weddyd and weddyd to- gedyr lye As weddyd man takeþ anop̃ers wife, Dat ys þe morē sinful lyfe. 3yf weddyd man, sengle woman takeþ, Forsoþe spousebrechē þere he makyþ. 3yf weddyd wife take sengle man, Alle spousebreche tel y hyt þan; For þey haue broke with-outē fayle Be chastē bondē of spousayle. -Handlyng Synne, lines 7351-7366	Първото е ‘блудство,’ Когато двама неженени правят нещо нередно (нечестиво), Като ерген и мома когато те съгрешат заедно с желание (страст); това е най-малкият от седемте [греха – бел. прев.], И все пак прави човек да загуби пълното блаженство на рая [небето – бел. прев.] Другото е „прелюбодейство“ Когато омъженото лице и омъженото лице имат сношение Тъй като женен мъж взима жената на друг, Това е по-грешният живот. Ако женен мъж, неженена жена взима, Всъщност нарушение на брачния обет той прави тук. Ако омъжена жена вземе неженен мъж, Всички нарушения на брачния обет ги кажете на този мъж; Защото те нарушават непременно Целомъдрената връзка на брака. <i>Справяне с греха, ред 7351-7366</i>

Джон де Торесби († 1373 г.) е архиепископ на Кентърбъри и през 1357 г. той публикува английска версия на „Катехизисът на миряните“ (наръчник за новопокръстени християни) и заповядва на цялото английско духовенство да го чете усърдно на своите енориаши. Това означава, че всеки английски проповедник е бил задължен от най-високопоставения английски епископ да чете тази книга на цялото си събрание. Забележете как катехизисът на Торесби посочва, че „блудството“ не е същото като „прелюбодейството“.

Средновековен английски език	Съвременен английски език
The seuent deadly syn is lecheri, That is a foule liking or lust of the flesch; And of this syn comes many sere spices. Ane is fornication, a fleshly syn Betwix ane aynlepi man, and ane aynlepi woman, That forthi that it is ogaynes the lawe And the leue, and the lare that halikirk haldes, It is deadly syn to tham that dos it. An other is auoutry, that is spousebrek,	7-мият смъртен грях е развратът, Това е нечисто желание или похот на плътта; И от този грях произлизат много различни видове [грехове]. Едното е блудство, плътски грях Между един неженен мъж и една неомъжена жена, Тъй като това е против закона И разрешението, и традицията, която светата църква спазва, За тези, които го правят, е смъртоносен грях. Друго е прелюбодейството, което е нарушение на брачния обет,

Whether it be bodily or it be gastely, That greuouser and gretter is than the other. <i>The Lay Folk's Catechism, lines 542-553</i>	Независимо дали се прави физически или духовно с инкуб/сукуб [мъжки или женски демон – бел. ред.], Той (прелюбодейството) е по-тежък и по-голям [грях] от другия [грях на блудството]. <i>Катехизисът на миряните, стр. 542-553</i>
---	---

Когато най-високопоставеният епископ на Англия изисква разграничението, упоменато по-горе, между блудство и прелюбодеяние да се преподава и чете пред цялото събрание в страната, общото разбиране за блудство сред англоговорящите е било, че това е нещо различно от прелюбодейството.

Приблизително по същото време Джон Уиклиф (ок. 1324 – 1384 г.) подготвя своя собствена версия на „Катехизисът на миряните“ и отново прави ясно разграничение между „блудство“, което не е същото като „прелюбодейство“.

Средновековен английски език	Съвременен английски език
The vij. dedly synne and þe laste ys leccherye þat is stynkyng lykyng or lust of þe flesche. and of þis syn comyþ many sere spicys. On is fornicacioun of fleschly synne be-twene a sengyl man and a sengyl womman and for þat is gayn þe law. and leue and þe lore / þat holy chirche holdis. yt is dedly synne to hem þat doþ yt. Anoþer is avowtri. Þat ys spowsebrekyng wheþer it be bodyly or gostly. wel greuouser yt is and gretter þan þe oþer. <i>The Lay Folk's Catechism, lines 1392-1402</i>	7-мият и последен смъртен грях е развратът, Това е нечисто желание или похот на плътта; И от този грях произлизат много различни видове [грехове]. Единият е блудство, плътски грях Между един неженен мъж и една неомъжена жена, Тъй като това е против закона И разрешението, и традицията, която светата църква спазва, За тези, които го правят, е смъртоносен грях. Друго е прелюбодейството, което е нарушение на брачния обет, Независимо дали се прави физически или духовно с инкуб/сукуб [мъжки или женски демон – бел. ред.], Той (прелюбодейството) е по-тежък и по-голям [грях] от другия [грях на блудството]. <i>Катехизисът на миряните, редове 1392-1402</i>

Ако Комитетът за превода на King James не е искал средностатистическия английски читател да разбере клаузата за изключението, отнасяща се до сексуалното поведение преди брака, тогава е доста неясно защо са го превели по такъв начин, че англоговорящият свят да

разбере, че означава това. Преводачите на KJV целенасочено са избрали дума, която са знаели, че обикновеният човек ще разбере, че означава предбрачен грях.

Ако Комитетът за превод на King James е заседавал в наши дни и е искал да преведе този пасаж със същото значение, което читател от 1611 г. би разбрал, че той има, те щяха да са принудени да го преведат по следния начин:

И ви казвам, че всеки, който остави жена си, освен ако не е поради предбрачен секс, и се ожени за друга, прелюбодейства.

След като се прочете изложеното по-горе как се използват сродните на *порнѐиа* думи в гръцката литература от IV в. пр. Хр. до V в. от н. е. може да се разбере защо Комитетът на King James е превел този пасаж по начина, по който са го направили. А и това ще помогне да се обясни защо толкова много английски преводи са превели клаузата с изключението като „блудство“, а не като „прелюбодейство“.

1. **The Great Bible:** “освен ако не бъде поради блудство”
2. **Bishop’s Bible:** “освен ако не бъде поради блудство”
3. **Matthew Bible:** “освен ако не бъде поради блудство”
4. **Tyndale New Testament:** “освен ако не бъде поради блудство”
5. **King James Version 1611:** “освен ако не бъде поради блудство”
6. **American Standard Version:** “освен поради блудство”
7. **English Revised Version:** “освен поради блудство”
8. **Literal Translation Of The Bible:** “ако не е поради блудство”
9. **Primitive New Testament:** “по причина блудство”
10. **American Baptist Publication Society Version:** “освен поради блудство”
11. **King James 1769 Oxford Revision:** “освен ако не бъде поради блудство”
12. **American Bible Union Version:** “освен поради блудство”
13. **New Testament In The Common Version:** “освен ако не бъде поради блудство”
14. **Granville Penn New Testament:** “освен ако не е случай на блудство”
15. **J.T. Conquest Bible:** “освен ако не бъде поради блудство”
16. **Herman Heinfetter New Testament:** “с изключение на случай на блудство”
17. **George R. Noyes New Testament:** “освен поради блудство”
18. **Frank Schell Ballentine Version:** “освен поради блудство”
19. **Ferrar Fenton Bible:** “освен ако не е за блудство”
20. **A. S. Worrell New Testament:** “освен поради блудство”
21. **Samuel Lloyd New Testament:** “освен ако не бъде поради блудство”
22. **Samuel Sharpe New Testament:** “с изключение на блудство”
23. **Spencer Cone & William Wyckoff New Testament:** “освен поради блудство”
24. **Rotherham New Testament Version:** “освен ако не е на основание за блудство”

25. **James Moffatt New Testament:** “освен поради блудство”
26. **Moulton’s Modern Reader’s Bible:** “освен поради блудство”
27. **Bible In Modern English:** “освен поради блудство”
28. **Dillard New Testament:** “освен ако не бъде поради блудство”
29. **Julia Smith Bible:** “освен поради блудство”
30. **Palfrey’s New Testament:** “освен ако не бъде поради блудство”
31. **Scrivener’s Cambridge Paragraph Bible:** “освен ако не бъде поради блудство”
32. **George Berry Interlinear Literal Translation:** “ако не е поради блудство”
33. **Samuel Davidson New Testament:** “освен поради блудство”
34. **John Darby New Testament:** “не за блудство”
35. **Henry Alford New Testament:** “освен поради блудство”
36. **T. J. Hussey New Testament:** “освен ако не бъде поради блудство”
37. **W. B. Godbey New Testament:** “не за блудство”
38. **Edward Clarke New Testament:** “освен ако не бъде поради блудство”
39. **The Bible Designed To Be Read As Living Literature:** “освен ако не бъде поради блудство”
40. **Charles C. Torrey’s Four Gospels Translation:** “освен на основание за блудство”
41. **Robert Ainslie New Testament:** “освен поради блудство”
42. **H. Hammond New Testament Paraphrase:** “поради каквато и да било друга причина, по-малка от тази на блудство”
43. **Henry Highton New Testament:** “освен ако не бъде поради блудство”
44. **Green’s Literal Version:** “ако не е поради блудство”
45. **American King James Version:** “освен ако не бъде поради блудство”
46. **Updated King James Version:** “освен ако не бъде поради блудство”
47. **Modern King James Version (Green):** “освен поради блудство”
48. **E. V. Rieu Four Gospels Translation:** “освен ако не бъде поради блудство”
49. **King James 2000 Version:** “освен ако не бъде поради блудство”
50. **New Authorized Version of the Bible (AV7):** “освен ако не бъде поради блудство”
51. **21st Century King James Version:** “освен ако не бъде поради блудство”
52. **The Byzantine Majority New Testament:** “освен ако не бъде поради блудство”
53. **English Jubilee 2000 Bible:** “освен ако не [бъде] поради блудство”
54. **A Conservative Version:** “не за блудство”
55. **King James Clarified New Testament:** “освен ако бъде поради блудство”
56. **King James Version (Corrected Edition):** “освен ако не бъде поради блудство”
57. **Yes Word (Revised Tyndale):** “освен ако не бъде поради блудство”
58. **Third Millennium Bible:** “освен ако не бъде поради блудство”

59. King James Version Easy Reading: “освен ако не бъде поради блудство”

60. Modern Literal Version: “не за блудство”

Дори някои от по-новите преводи, които са избрали да преведат този пасаж по такъв начин, че да предадат Възгледа за прелюбодейството (въпреки гръцките литературни доказателства, които опровергават това), понякога включват бележки под линия, указващи, че думата може да бъде преведена или буквално означава „блудство“. Това включва някои издания на версиите New American Standard и New King James. Решението им да направят това напуска, че преводачите не са искали да преведат *πορνεία* по такъв начин, че клаузата за изключение да означава „освен поради прелюбодейство“.

Явното противоречие между Матей 19:9а и Лука 16:18, което възниква при Възгледа за прелюбодейството

Една от най-силните причини да отхвърля Възгледа за прелюбодейството в полза на Възгледа за блудството е фактът, че ако някой приеме Възгледа за прелюбодейството, това всъщност кара две твърдения на Исус относно развода и повторния брак да си противоречат.

Съвременният превод на Възгледа за прелюбодейството звучи по следния начин:

Щом единият партньор в брака извърши прелюбодеяние, другият невинен партньор е свободен да се разведе и повторно да се ожени. Ако разводът се случи без да е извършено прелюбодеяние, да речем, например, че съпругът чака да се разведе със съпругата си и след това има сексуални отношения с друга жена, веднага щом прелюбодейството действително се случи, клаузата за изключение от Матей влиза в сила и невинната съпруга е свободна да се омъжи повторно.

Проблемът с това тълкуване е, че в Лука 16:18 Исус описва точно такава ситуация, при която съпругът се развежда със съпругата си и *след това* има сексуални отношения с друга жена, но Исус изглежда казва, че невинната съпруга в този случай *няма право да се омъжва повторно*.

Който остави жена си и се ожени за друга, прелюбодейства, а който се ожени за нея, която е оставена от съпруга си, прелюбодейства... (Лука 16:18)

Четох този пасаж години наред и никога не забелязах, че той явно противоречи на Възгледа за прелюбодейството. В горния пасаж Исус казва, че има съпруг, който се развежда със съпругата си и се жени за друга жена. В този сценарий Господ е ясен, че съпругът „прелюбодейства“ в сексуалните си отношения с новата си съпруга. Забележете обаче какво казва Исус на **невинната страна** в тази ситуация: за невинната жена, чийто съпруг си е тръгнал и извършил прелюбодеяние, „който се ожени за нея ... също **прелюбодейства**“. Този стих наистина е едно от най-силните доказателства срещу Възгледа за прелюбодейството, защото ясно и простичко показва, че невинният партньор, чийто съпруг/а е „извършил прелюбодейство“, **не е свободен** да се ожени повторно, и че ако го направи, той/тя извършва греха прелюбодейство. Не знам нито един съвременен автор на Възгледа за прелюбодейството дори да се е опитал да обясни това несъответствие. Искрено вярвам, че основната причина, поради която никой автор подкрепящ Възгледа за прелюбодейството дори не се е опитал да се справи с този проблем, е защото е толкова лесно да се пренебрегне Лука 16:18. Четох този

пасаж години наред, докато преподавах Възгледа за прелюбодейството и нито веднъж не забелязах, че се казва, че на жена, чийто съпруг е прелюбодействал, не е позволено да се омъжи повторно.

Възгледът за блудството отговаря на действителното позоваване на скрития предбрачен грях в закона на Мойсей

Друг фактор, който ми повлия да отхвърля Възгледа за прелюбодейството в полза на Възгледа за блудството, беше, че клаузата за изключение изглежда се отнася до действителен закон в Стария завет, който се занимава със скрит предбрачен грях. Когато Исус даде клаузата за изключение в Матей, гл. 19, той посочи:

**Който остави жена си, освен ако не е поради блудство (*порнѐиа*), и се ожени
за друга, прелюбодейства... (Матей 19:9а)**

Възгледът за блудството тълкува този пасаж сякаш се отнася до жена, която тайно е извършила предбрачен грях, скрила го е от бъдещия си съпруг, а след това грехът ѝ бива открит след сватбата. Не забравяйте, че Евангелието на Матей е написано на гръцки и неговият автор разчита на гръцкия превод на еврейския Стар завет, известен като Септуагинта, а в Мойсеевия закон (Второзаконие 22:13-21) има разпоредба относно жена, която *тайно извършва предбрачен грях, скрива го от бъдещия си съпруг и след това грехът ѝ бива открит след сватбата*. В превода на този пасаж на Септуагинтата деянието на предбрачния грях на жената е преведено, като се използва сродна на *порнѐиа* дума:

„И ако някой вземе съпруга и живее с нея, и я намрази, и ѝ припише укорителни думи, и повдигне срещу нея лошо име и каже: взех тази жена и когато влязох при нея, не намерих нейните белези за девственост: тогава бащата и майката на девойката ще вземат и изнесат белезите за девственост на девойката пред старейшините на града до портата ... Но ако това съобщение се окаже вярно и белезите на девствеността не бъдат намерени за девойката; тогава ще доведат момата пред вратите на бащиния ѝ дом, ще я убият с камъни и тя ще умре; защото е извършила безумие сред израилтяните да оскверни дома на баща си чрез развратничество (*ек-порнѐуо*): така ще отстраниш лукавия от себе си“ (Второзаконие 22:13-21, Брентън)

И така, самото гръцко семейство сродни думи, което Исус използва в клаузата за изключението, може да бъде проследено директно до препратка в Мойсеевия закон, отнасяща се до скрит предбрачен грях. Изглежда реалистично да се вярва, че най-вероятно на гръцкоговорящите евреи, запознати със Септуагинтата, им се припомня този пасаж, когато четат клаузата на Исус за изключението за *порнѐиа*, а не да им се напомня „Не прелюбодействай (*моихѐуо*)“. Това е сериозно доказателство Възгледът за блудството да се приеме вместо Възгледа за прелюбодейството.

Богословските основи в подкрепа на Възгледа за блудството

Друг фактор, който силно повлия на решението ми да приема Възгледа за блудството пред Възгледа за прелюбодейството, беше, че има ясен богословски аргумент в полза на Възгледа за блудството. Човек може с основание да попита дали има някаква причина, поради която скритият предбрачен секс би се разглеждал от Бог като оправдание за един мъж да остави жена си. Богословски има основателна причина и тя идва от разбирането на заветното естество на брака.

Библията посочва, че когато двама души сключат брак, те всъщност сключват завет помежду си:

„А вие казвате: „Защо?“ Защото Господ е свидетел между тебе и жената на младостта ти, срещу която си подходил предателски; но тя е твой другар и съпруга на твоя [вашия] завет“ (Малахия 2:14).

Заветът, най-общо казано, се определя като споразумение, сключено от две страни, с определени изисквания и очаквания от всяка от страните. Езиково погледнато, еврейската дума за завет **ברית** [*berit*] носи със себе си идеята за „срязване“:

Гесений, Речник на старозаветните писания на иврит и халдейски език: *berit* f. – (1) завет, наречен така от идеята за срязване (вж. Корен № 1), тъй като е имало обичай при сключването на тържествени завети да се премине между разделените части на жертвани животни.

Пайк, Кратък речник на иврит: *berit* – да се отсече... да се сключи завет; намеквайки за античния начин да се направи, както е описано, Битие xv.10, 18. Еремия, xxxiv. 18, 19.

Дейвис, Речник на иврит за студенти: *berit* – f. (ж. р.) срязване (на животни в жертва, вж. бара); оттук фигуративно: договор или завет. Битие 21, 27; описателно: обичаят е бил страните в завета да преминат между частите на разсечената жертва (Бит. 15, 10).

Когато хората сключваха завет с Бога в Библията, се забелязва, че винаги имаше „рязане“ или „разделяне“ на живо същество, което водеше до проливането на кръв. Това е видно от заветите, които Бог сключи между Себе си и Ной, Авраам, потомците на Авраам, Мойсей и християните чрез Исус Христос.

Ноев завет	
В Битие 8:20-9:17 Ной е записан като човек, жертващ животни (което означава разрязването им и оставяне кръвта им да се излее), след което Бог сключва договор с него.	„И Ной построи олтар на Господа; и взе от всеки чист звяр и от всяка чиста птица и принесе всеизгаряния на олтара. И Господ усети сладък аромат; и Господ каза в сърцето си: Повече няма да проклинам земята заради човека... И Бог говори на Ной и на синовете му с него, казвайки: И аз, ето, установявам завета си с вас и със семето ти след тебе...”
Авраамов завет	
В Битие 15:7-21, когато Бог обещава на Авраам, че ще даде на потомците му земята, простираща се от река Нил до река Ефрат. Авраам взима млада крава, коза и овен и ги разрязва наполовина (като по този начин пролива кръвта им), след което Бог сключва завет с него, за да даде земята на потомството му.	„И той му каза: Аз съм ГОСПОД, който те изведох от Ур Халдейски, за да ти дам тази земя да я наследиш. И той каза: Господи Боже, откъде да знам, че ще я наследя? И той му каза: Вземи ми юница на три години, и коза на три години, и овен на три години, и гургулица и млад гълъб. И той му взе всички тези и ги раздели (т.е. разряза) по средата и сложи всяко парче едно срещу друго; но птиците не раздели... И стана така, че когато слънцето залезе и стана тъмно, ето, имаше пушеща пещ и горяща факла, която мина между тези парчета. В същия ден Господ сключи завет с Аврам...”
Завет за обрязване	
В Битие 17:7-14 Бог инструктира Авраам, че за да могат потомците му да продължат в заветните отношения с него, на всеки мъж трябва да му се отреже кракожието (или още: препуциум), като по този начин се пролее кръв. Всеки, който не е преживял това рязане и проливане на кръв, няма да бъде в заветни отношения с Бога.	„И аз ще установя завета Си между мен и вас и вашето потомство след вас в поколенията им за вечен завет... Това е Моят завет, който ще спазвате между мен и вас и вашето потомство след вас; всяко мъжко дете сред вас ще бъде обрязвано. И ще обрежете плътта на препуциума си; и това ще бъде знак на завета между мен и вас ... А необрязаното мъжко дете, чиято плът на препуциума не е обрязана, тази душа ще бъде отсечена от народа си; той наруши завета ми.“
Мойсеев завет	
В Изход 20:1-23:33 Бог дава указания на Мойсей да каже на израилтяните как Той очаква те да се държат, ако искат да бъдат в заветни отношения с Него. След като каза на хората какво Бог изисква от тях, Мойсей	„И Мойсей написа всичките думи на Господа, и стана рано сутринта, и построи олтар под хълма и дванадесет стълба според дванадесетте Израилеви племена. И изпрати млади мъже от синовете

пожертва животни (което включваше разрязване и последващо проливане на кръвта им). След това той прочете на израилтяните какво Бог очаква от тях и те се съгласиха да се подчинят на прочетеното, като по този начин сключиха завет с Него.	Израилеви, които принесоха всеизгаряния и принесоха жертва за мир – волове на Господа. И Мойсей взе половината кръв и я сложи в съдове; и половината от кръвта поръси върху олтара. И той взе книгата на завета и чете в присъствието на народа; и те казаха: Всичко, което Господ е казал, ще направим и ще бъдем послушни. И Мойсей взе кръвта и я поръси върху хората, и каза: Ето кръвта на завета, който Господ сключи с вас относно всички тези думи.“ (Изм. 24:4-8).
Новият завет	
В Матей 26:27-28, докато Исус е на последната вечеря със своите ученици, Той им обясни, че кръвта Му ще бъде пролята, за да може Бог да сключи Нов завет с човечеството. На следващия ден Той преживя разрязването на плътта Му – бе бичуван, прикован на кръст и пробит с копие, което доведе до проливането на кръвта Му.	„И Той взе чашата, благодари и им я даде, казвайки: Всички пийте от нея; защото това е моята кръв на Новия завет, която се пролива за мнозина за опрощаване на греховете.“

Във всеки от тези завети има видимо разрязване, отделяне и проливане на кръв; и когато двама души сключат заветен брак, има и, най-общо казано, разрязване, отделяне и проливане на кръв. Това е така, защото когато девствена жена встъпи в брак и съпругът вкара своя пенис във влагалището ѝ за първи път, той неизбежно ще раздели и разкъса химена, гънка на лигавицата, която загражда или частично покрива външния влагалищен отвор, в резултат на което има разрязване и кръвене. Ето защо често на сутринта след първата брачна нощ на чаршафите има кръв. Това „разрязване“, „разделяне“ и последващо „проливане на кръв“ е актът на сключване на завет един с друг. Бог е замислил първия полов акт да действа така, че да отговаря на стандартите за сключване на завет.

Ето защо скритият предбрачен сексуален опит ще позволи мъж да изостави жена си и да се ожени за друга, и обяснява богословските разсъждения зад клаузата „по изключение“ на Матей. Ако жената не е девица и е скрила това от съпруга си, това дава право на мъжа да прекрати брака си според казаното от Исус в Матей 19:9а, защото *единственият акт, който е направил брака брак (т.е. създаването на завет) не може да бъде пресъздаден, ако една жена вече е разкъсала химена си при предишно сексуално преживяване*. Клаузата за изключението, зададена от Исус, не противоречи на другите му много строги забрани за развод и повторен брак²³, защото в случай, когато една жена вече е скъсала химена си с друг мъж и след това е скрила това от съпруга си, всъщност никога не е имало заветен брак. Ето защо един мъж е оправдан да „изостави“ жена си в случай на блудство, просто защото в Божиите очи тя никога не е станала негова съпруга, защото е направила нещо, което е пречка да сключи завет с бъдещия си съпруг.

²³ Марк 10:11-12; Лука 16:18.

Разбирането, че една жена трябва да се омъжи за мъжа, който е разкъсал химена ѝ, е ясно представено в Стария завет. Ако двама неженени са имали полов акт, от мъжа се е изисквало да се обърне към бащата на момичето и да поиска брак:

Ако мъж намери млада жена, която е девствена, която не е сгодена, хване я и лежи с нея, и се разбере това за тях, тогава мъжът, който е лежал с нея, ще даде на бащата на младата жена петдесет сикли сребро и тя ще му бъде жена; тъй като я е унижил, той не може да я изостави до края на дните си (Второзаконие 22:28-29).

А ако мъж примами девица, която не е сгодена, и лежи с нея, той със сигурност ще плати цената на зестрата, за да бъде тя негова съпруга. Ако баща ѝ напълно откаже да му я даде, той ще плати пари според цената на зестрата на девиците (Исход 22:16-17).

Освен ако бащата не възразява, двамата не са имали друг *избор* освен да се оженят. Това е така, защото решението на младата жена да се занимава с предбрачен секс по някакъв начин се е отразило на способността ѝ да сключи заветен брак с друг мъж. Обикновено хименът се разкъсва и се пролива кръв само веднъж, а в случай на предбрачен секс, след като е разкъсан, значи вече е разкъсан²⁴.

Медицинската литература и разкъсването на химена

В нашето съвремие много феминистки са предприели съгласувани усилия да омаловажат разкъсването на химена (девствената ципа) и затова трябва да видим какво казва медицинската литература за разкъсването на химена при първия полов акт.

Учебник по съдебна медицина и токсикология: „Обикновено хименът се разкъсва по време на първия полов акт.“²⁵

Хомеопатия в акушерството и педиатрията: „Хименът е деликатната мембранна структура, която покрива по-голямата част от отвора на влагалището, и която обикновено се разкъсва при първия успешен опит за полов акт.“²⁶

²⁴ Разбира се, всичко това не означава, че жените, които са извършили сексуален грях, никога не могат с право да се оженят за някой друг, а не за първия си сексуален партньор. Това би бил идеалният вариант, но в много случаи жените са имали сексуален опит, а са се омъжвали за друг мъж. „Клаузата с изключението“ от Матей 19:9а описва ситуация, при която съпругата тайно е извършвала блудство и е скрила тази информация от съпруга си, а той го разбира едва след сватбата. Ако една жена е участвала в блудство с мъж и след това поради някаква причина желае да се омъжи за друг мъж, тя трябва да изповяда всичките си сексуални прегрешения на годеника си *преди* сватбата, за да може бъдещият ѝ съпруг да реши сам за себе си дали да ожени се за нея, знаейки цялото ѝ минало. Ако съпругът знае за сексуалното блудство на бъдещата си съпруга, но все пак реши да се ожени за нея, той по никакъв начин не може да използва клаузата за изключението, тъй като тя се отнася само за случай, при който мъж научава истината за липсата на девственост на жена си *след* брака.

²⁵ Nageshkumar G. Rao, (New Delhi: Jaypee Brothers Medical Publishers, 2006), p. 283.

²⁶ Henry N. Guernsey, (New Delhi: B. Jain Publishers, Ltd., 2005), p. 32.

Чести заболявания на жените: „По време на първия полов акт хименът се разкъсва, което води до лека болка, болезненост и кървене.“²⁷

Клинично акушерство: „Обикновено хименът е кръгъл или донякъде с формата на полумесец и обикновено се разкъсва при първия коитус (съвкупление). Непокътният химен се приема за знак за девственост.“²⁸

Изчерпателен учебник по акушерство: „Хименът обикновено се разкъсва при консумирането на брака.“²⁹

Сексуалността днес, приемайки многообразието: „Ако е непокътнат, хименът обикновено се разкъсва лесно – къса се на няколко места по време на първия полов акт, често придружен от малко кървене.“³⁰

Секс за глупаци/тъпчовци³¹: „Ако хименът ви вече е разкъсан, тогава сексът за първи път вероятно няма да ви причини болка или кървене. Ако хименът ви не е разкъсан, тогава може да почувствате лека болка и ще прокървите малко.“³²

Конкуренцията на сперматозоидите при хората: класически и съвременни четения: „Въпреки че структурата може да бъде разрушена от дейности, различни от сексуален контакт, обикновено първият коитус (съвкупление) разкъсва химена, причинявайки болка и кървене при жената.“³³

Енциклопедия на семейното здраве: „В повечето случаи тънката мембрана ще си е на мястото си и ще се разкъса при първото сношение на жената.“³⁴

Сексуалното здраве при жените: „Хименът се разтяга по време на полов акт, а първият коитус обикновено причинява леко кървене.“³⁵

Енциклопедия за СПИН и сексуално поведение: „Дефлорация: разкъсването на химена, което обикновено се случва по време на първото преживяване на полов акт.“³⁶

Сексуалното репродуктивно здраве на младите хора: „Ако има химен, той обикновено ще се скъса (разкъса) на няколко места по време на първия полов акт; това е придружено от леко кървене и дискомфорт.“³⁷

²⁷ Renu Gupta, (New Delhi: Diamond Pocket Books, 2006), p. 17.

²⁸ Sarala Gopalan & Vanita Jain, Tenth Edition, (Chennai: Orient Longman Pvt. Ltd., 2006), p. 10.

²⁹ Annama Jacob, (New Delhi: Jaypee Brothers Medical Publishers, 2008), p. 53.

³⁰ Janell L. Carroll, (Belmont, CA: Wadsworth, 2010), p. 120.

³¹ „... за глупаци/тъпчовци“ – поредица книги на най-различна тематика, в която всичко се обяснява на най-елементарно ниво – като за глупаци (бел. прев.).

³² Ruth K. Westheimer & Pierre A. Lehu, Third Edition, (Hoboken, NJ: Wiley Publishing, 2007), p. 137.

³³ Todd K. Shackelford & Nicholas Pound, eds., Robert L. Smith, Human Sperm Competition (New York, NY: Springer Science Business Media, 2006), p. 102.

³⁴ David B. Jacoby & R. M. Youngson, eds., (Tarrytown, NY: Marshall Cavendish, 2005), p. 2368.

³⁵ Gilly Andrews, Third Edition, (Edinburgh: Elsevier, Ltd., 2005), p. 516.

³⁶ B. K. Sinha, ed. (New Delhi: Anmol Publications Pvt. Ltd., 1999), p. 175.

³⁷ M. K. C. Nair, (New Delhi: Jaypee Brothers Medical Publishers, 2006), p. 15.

И така, медицинската литература изглежда е единодушна, че обичайният опит е следният: хименът *се разкъсва* при първия акт на полово сношение. Въпреки това някои жени, които са се оженили като девици, съобщават, че не са получили разкъсване на химена. Не е имало болка, нито кръв след половия акт. Две често срещани причини за това са, че 1. Преживяването на болка често се преувеличава; и 2. Когато хименът се разкъсва, той обикновено предизвиква много слабо кървене.

1. Преживяването на болка често е преувеличено. Болката, свързана с разкъсването на химена, не е съкрушителна и се случва в много емоционално и вълнуващо време за жената. Много жени със сигурност са толкова заети с новостта в преживяването на първия си сексуален опит, че не обръщат толкова голямо внимание на болката, колкото обикновено биха го направили. Противно на общоприетото схващане, това не е преживяване на мъчителна болка.

2. Когато се разкъсва, хименът обикновено много слабо кърви. Медицинската литература е съгласна и че когато хименът се разкъсва при първия полов акт, кървенето обикновено е много минимално:

David Humphreys Storer, M.D.: „В повечето случаи хименът се разкъсва с малко болка и *незначителен* кръвоизлив.“³⁸

A. E. Giles, M.D., M.R.C.P.: „Кървенето при разкъсване на самия химен винаги е *незначително*...“³⁹

Elizabeth G. Stewart, M.D.: „Въпреки фолклорния образ на ентусиазирани селяни, които размахват зацапан чаршаф след брачната нощ, за да докажат, че булката е била успешно дефлорирана, хименът има малко кръвоносни съдове, така че кървенето е *минимално*.“⁴⁰

John Cooke Hirst, M.D.: „Кървенето от разкъсването на химена при коитус обикновено е *незначително*...“⁴¹

Thomas Watts Eden, M.D.: „*Леко* кървене, което обикновено присъства на първи коитус, се дължи на разкъсване на химена...“⁴²

Henry N. Guernsey, M.D.: „Обикновено разкъсването на тази структура идва с *леко* кървене...“⁴³

Janell L. Carroll, Ph.D., C.S.E.: „Ако е непокътнат, хименът обикновено леко се разкъсва ... често придружен от *малко количество* кръв.“⁴⁴

³⁸ Reports Of Medical Societies in The Boston Medical And Surgical Journal, January 12, 1871, Vol. 8, No.2 republished in The Boston Medical And Surgical Journal, Vol. 84, (Boston: David Clapp & Son, 1871), p. 24.

³⁹ Entry for Vulva, Disease Of The in Encyclopedia Medica, Vol. 13, (New York, NY: Longmans, Green & Co., 1903), p. 423.

⁴⁰ The V Book: A Doctor's Guide To Complete Vulvovaginal Health, (New York, NY: Random House, Inc., 2002), Ch.4, p. 67.

⁴¹ A Manual Of Gynecology, (Philadelphia, PA: W.B. Saunders Co., 1918), p. 48.

⁴² Gynecology For Students And Practitioners, (New York, NY: The Macmillan Co., 1920), p. 133.

⁴³ Homeopathy In Obstetrics And Paediatrics, (New Delhi: B. Jain Publishers, Ltd., 2005), p. 32.

⁴⁴ Sexuality Now: Embracing Diversity, (Belmont, CA: Wadsworth, 2010), p. 120.

Ruth K. Westheimer, Ed.D.: „Ако хименът ви не е разкъсан, тогава може да почувствате известна болка и да прокървите *малко*.“⁴⁵

Gilly Andrews, R.G.N., E.N.B & Jill Steele, R.N., R.H.V.: „... първият коитус обикновено причинява *леко* кървене.“⁴⁶

M. K. C. Nair, M.D., Ph.D., M.Sc.: „Ако химена го има, той обикновено ще се скъса ... това е придружено от *леко* кървене и дискомфорт“.⁴⁷

Много хора вероятно са кървели при първото си сексуално преживяване, но просто не са го осъзнали, защото кървенето може да е много малко. Напълно възможно е много пъти хименът да се разкъса, но кръвозагубата е толкова малка, че ангажираните лица дори не забелязват. Колко двойки наистина си поставят за цел да направят задълбочено разследване след първия си полов акт, за да търсят кръв?

Възгледът за блудството се съдържа в естествения закон

Новият завет описва как Бог е поставил своя естествен морален закон в сърцето на всички мъже и жени. В книгата Римляни Павел обяснява това явление, като посочва, че *„когато езичниците, които нямат закон, по природа правят нещата, които се съдържат в закона, те, които нямат закон, са закон за себе си, които показват делото на закона, написано в сърцето им...“* (Римл. 2:14-15). Това обяснява защо всички култури гледат на дела като убийство, кражба и неподчинение на родителите като на нещо неправилно, независимо дали някога са им проповядвали християнството там или не. Допълнително доказателство за това, че Възгледът за блудството е правилното тълкуване на Матей 19:9а, е това, което се намира в културите по целия свят – силен показател, че това е изписано в сърцето на всички хора като част от естествения закон на Бога. И то се доказва от факта, че разбирането, че скритият предбрачен секс анулира сватбата, може да се намери исторически в различни (и несвързани помежду си) култури по целия свят:

⁴⁵ Sex For Dummies, Third Edition, (Hoboken, NJ: Wiley Publishing, 2007), p. 137.

⁴⁶ Women's Sexual Health, Third Edition, (Edinburgh: Elsevier, Ltd., 2005), p. 516.

⁴⁷ Sexual Reproductive Health Of Young People, (New Delhi: Jaypee Brothers Medical Publishers, 2006), p. 15.

- Всяка голяма религия, включително юдаизъм⁴⁸ джайнизъм⁴⁹, сикхизъм⁵⁰, християнство⁵¹, ислям⁵², будизъм⁵³, индуизъм⁵⁴, бахаизъм⁵⁵ и конфуцианство⁵⁶ – всички те съдържат забрани мъжете и жените да се въвличат в сексуално поведение преди брака.
- Според Мойсеевия закон жена, която е прикрила предбрачен грях от бъдещия си съпруг и след това за греха се разбере, е получавала смъртно наказание⁵⁷.
- VI в. пр. Хр. индийският правен текст, известен като Законите на Ману, позволява развод, когато се разбере, че е имало предбрачен грях⁵⁸.
- По римско време е било обичайно мъжете да се сгодяват с момичета преди да са влезли в пубертета – още дори 7-годишни, вероятно с цел да се гарантира тяхната девственост⁵⁹.
- През IX в. в Шотландия мъж, който дефлорира девица, без намерение да се жени за нея, е получавал смъртно наказание⁶⁰.
- На островите Фиджи може да бъде убито момиче, за което в деня на сватбата се разбере, че не е девствено⁶¹.

⁴⁸ Гореупоменатият стих – Изход 22:16-17; както и Второзаконие 22:28-29.

⁴⁹ Предбрачният секс трябва напълно да бъде неконсумиран. С други думи младите мъже и жени не трябва да се въвличат в предбрачен секс – цитат от Bhadrakṛtya, *The Way Of Life: Discourses*, Part 2, (Shri Vishwakalyan Prakashan Trust, 1986), p. 172.

⁵⁰ На сикхите се забранява да имат сексуални отношения с някого друго освен своя брачен партньор. Сикхското учение увеща хората да контролират всичките си желания, вкл. и сексуалните. Съюзът на брака се смята за много свещен и важен, а сексът извън този съюз се отрича – Сикхско обединение: често срещани въпроси за сикхизма.

⁵¹ Бягайте от блудодеянието. Всеки <друг> грях, който би сторил човек, е вън от тялото; но който блудства, съгрешава против своето си тяло. Но, за <да се избягват> блудодеянията, нека всеки <мъж> има своя си жена, и всяка жена да има свой мъж – I Коринтяни 6:18, 7:2.

⁵² Жената и мъжът, виновни в блудство, бий с пръчка всеки един от тях със сто удара – и нека никакво съжаление към тях не те възпира по въпрос, предписан от Аллах, ако вярваш в Аллах и Последния ден, и нека някои от вярващите станат свидетели на наложеното им наказание – Сура 24: 2.

⁵³ Поемам правилото за обучение, за да се въздържа от сексуално зловредно поведение – 5 наставления от Буда, наставление № 3.

⁵⁴ Предбрачното целомъдрие се нарежда много високо в ценностната скала на повечето индуци... Основната грижа на индуисткото общество по отношение на сексуалността е, без съмнение, запазването на целомъдрието на жената ... Ако едно момиче бъде подложено на сношение преди брака, от мъжа ще се очаква да се ожени за нея, но в действителност това не винаги се е случвало нито се случва – Клайв Лоутън и Пеги Морган, „Етични въпроси в шест религиозни традиции“.

⁵⁵ Бахайските закони ограничават позволените сексуални взаимоотношения до такива между мъж и жена в брака. От вярващите се очаква да се въздържат от секс извън брачния съюз.

⁵⁶ Кое е по-важно: удовлетворяването на апетита за секс или това секс се прави само според правилата за коректност? Отговорът отново беше: „Спазването на правилата за коректност по въпроса е по-важно“ – Делата на Менций, книга 6: Као Цзе, част 2:1:2.

⁵⁷ Второзаконие 22:13-21.

⁵⁸ Законите на Ману, гл. 9, №72, G. Buhler, Tr. – Свещените книги на Изтока, т. 25.

⁵⁹ Glen Warren Bowersock, Peter Robert Lamont Brown, & Oleg Grabar, *Late Antiquity: A Guide To The Postclassical World* (Harvard University Press, 1999), p. 430. Bruce W. Frier & Thomas A. J. McGinn, *A Casebook On Roman Family Law*.

⁶⁰ The Ecclesiastical Laws Of Kenneth, King of Scots, Anno 840, Can. 14-15. Cited in Henry Virtue Tebbs, *Essay On The Scripture Doctrines Of Adultery And Divorce* (London: F.C. & J. Rivington, 1822), p. 216.

⁶¹ Thomas Williams, *Fiji And The Fijians*, (London: Hodder & Stoughton, 1870), p. 144. Basil Thomson, Bolton Glanvill Corney, & James Stewart, *The Fijian: A Study Of The Decay Of Custom* (London: William Heinemann, 1908), p. 201.

- В африканското племе Бакитара ако се разбере, че булката не е девствена, съпругът може да върне момичето обратно при родителите ѝ и да поиска връщане на брачната такса⁶².
- В племето Баганда съпругът, който научава, че неговата бъдеща невеста е скрила предбрачен грях, изпраща доказателството обратно на родителите ѝ⁶³.
- В племето Йоруба в Западна Африка, когато след сватбата се разбере за предбрачен грях, нечестната съпруга може да бъде вързана, бита и принудена да назове името на своя любим. Ако тя е била сгодена за съпруга си като дете, той има право да я отпрати и да поиска връщане на цената за булката, която е платил. По същия начин и от мъжа, който е отнел девствеността на жената, се е изисквало да се ожени за нея⁶⁴.
- В африканското племе Дахоман ако се разбере, че булка е извършила блудство, съпругът може да поиска връщане на цената на булката, заедно със стойността на всички направени от него разходи, а момичето може да бъде върнато на родителите си. След това родителите ще се стремят да намерят мъжа, който е дефлорирал дъщеря им, и ще го принуждават да се ожени за нея. Мъж, който е имал сношение с неомъжена жена, е трябвало да плати цената за булката и да я вземе за своя съпруга. Ако не иска да я вземе за своя съпруга, е имал възможност или да плати тежка глоба, или да бъде поробен (сигурно разубеждаващо средство да го подтикне да се ожени за момичето, което е дефлорирал)⁶⁵.
- В африканското племе Ашанти ако съпруг открие, че съпругата му е била невярна, той може да я откаже и да си възстанови както парите, които е платил, така и направените разходи. Мъж, който съблазни девица, е бил принуждаван да се ожени за нея или, ако родителите ѝ не дават съгласие за брак, да плати сумата за цената на булката⁶⁶.
- В някои части на империята на индианците ацтеки ако се разбере, че млада булка е извършила предбрачен грях, тя е била публично нападана, а съпругът е бил свободен да я отпрати, ако желае⁶⁷.
- На островите Тонга предбрачното целомъдрие е било толкова важно, че младоженецът ще го съобщи на родителите на булката, а предбрачният грях е бил толкова неодобряван при жените, че възрастна жена-роднина понякога тайно е изливала кръв върху чаршафа, след като новобрачната двойка заспи, за да придаде образ на целомъдрие⁶⁸.

⁶² John Roscoe, *The Bakitara, Or Banyoro* (Cambridge: University Press, 1923), p. 280.

⁶³ John Roscoe, *The Baganda: An Account Of Their Native Customs and Beliefs*, (London: MacMillan & Co., Ltd., 1911), p. 91.

⁶⁴ Samuel Johnson, *The History Of The Yorubas*, (Lagos, Nigeria: CMS Bookshops, 1921), p. 114-115. E. A. Ajisafe Moore, *The Laws And Customs Of The Yoruba People* (Abeokuta, Nigeria: Fola Bookshops, no date), p. 53-54. Alfred Burdon Ellis, *The Yoruba-speaking Peoples Of The Slave Coast Of West Africa*, (London: Chapman & Hall, 1894), p. 183-184.

⁶⁵ Alfred Burdon Ellis, *The Ewe Speaking Peoples Of The Slave Coast Of West Africa*, (London: Chapman & Hall, 1890), p. 156-157, 201-202. Richard Francis Burton, *Mission To Gelele*, Vol. 2 (London: Tylston & Edwards, 1893), p. 106-107. J. A. Skertchly, *Dahomey As It Is* (London: Chapman & Hall, 1874), p. 499-500.

⁶⁶ A. B. Ellis, *The Tshi Speaking Peoples Of The Gold Coast Of West Africa* (London: Chapman & Hall, 1887), p. 236-237, 282, 286.

⁶⁷ Hubert Howe Bancroft, Henry Lebbeus Oak, T. Arundel Harcourt, Albert Goldschmidt, Walter Mulrea Fisher, & William Nemos, *The Native Races Of The Pacific States Of North America*, Vol. 2 (New York, NY: D. Appleton & Co., 1875), p. 260-261.

⁶⁸ E. E. V. Collacott, *Marriage In Tonga* in *The Journal Of The Polynesian Society*, Vol. 32, No. 128, 1923, p. 224.

- На островите Самоа младите жени са били преглеждани преди брака си, за да се види дали са девиси. Ако се разбере, че са извършили предбрачен грях, са ги екзекутирали⁶⁹.
- Сред жителите на о-в Гилбърт Айленд майката на младоженеца търси кръв от разкъсването на химена след първия полов акт. Ако не може да намери, момичето бива извличано навън голо, където безмилостно го пребиват. По правило от нея се отричат от момента, в който вината ѝ бъде доказана, и тя ще бъде принудена да живее като проститутка (вероятно защото никой друг мъж не би я взел)⁷⁰.

Дори днес, в Западния свят на прекомерен брой безразборни сексуални отношения, повечето мъже ще бъдат разочаровани да разберат след сватбата си, че жената, за която са се оженили, вярвайки, че е девствена, всъщност е скрила от тях предишно блудство. Доколкото е известно на автора на тази книга, в света няма култура, при която скритото сексуално поведение на жената преди брака да не бъде поне взето под внимание, ако двойката реши да се разведе. Например, през 2008 г. френски съд постанови, че бракът, в който жена е излъгала съпруга си за своята девственост, трябва да бъде анулиран поради нейната нечестност; а в някои страни днес жените, които лъжат за своята девственост, са изправени пред смъртно наказание. Преобладаващата историческа и културна подкрепа за идеята, че мъжът и жената, участващи в предбрачен секс, е погрешно деяние, силно подсказва, че концепцията предбрачният грях да може да обезсили сватбата, е част от моралния закон, който Бог е написал в сърцето на всички мъже.

Статистически тези, които участват в блудство и след това се женят за някой друг, е по-вероятно да се разведат

Не е изненадващо, че социолозите вече осъзнават, че жените, които се вълечат в предбрачен секс с лице, различно от бъдещия им съпруг, са много по-склонни да се разведат, отколкото тези, които или запазват девствеността си до сватбата си, или правят секс само с бъдещия си съпруг.

Joan R. Kahn, Ph.D. & Kathryn A. London, Ph.D.: „Простите насрещни таблици от Националното проучване на семейния ръст от 1988 г. показват, че жените, които са били сексуално активни преди брака, са били изправени пред значително по-висок риск от разстройство в брака от жените, които са били девствени булки... След наблюдение на различни характеристики, не-девствениците все още се изправят пред много по-висок риск от развод, отколкото девствениците“⁷¹.

Jay Teachman, Ph.D.: „Най-изпъкващата констатация от този анализ е, че жените, чиито интимни предбрачни връзки са ограничени до съпруга им – или само предбрачен секс, или предбрачно съжителство – нямат повишен риск от

⁶⁹ W. T. Pritchard, *Notes On Certain Anthropological Matters Respecting The South Sea Islanders (The Samoans)* in *Publications Of The Anthropological Society Of London: Memoirs Read Before The Society*, Vol. 1, 1863-1864 (London: Trubner & Co., 1865), p. 324-325. George Turner, *Samoa, A Hundred Years Ago And Long Before* (London: MacMillan & Co., 1884), p. 94-95.

⁷⁰ Arthur Grimble, *Migrations, Myth And Magic From The Gilbert Islands* (London: Routledge, 1972, 2004), p. 68.

⁷¹ Premarital Sex And The Risk Of Divorce in *Journal Of Marriage And Family*, Vol. 53, o. 4 (November 1991), p. 845.

развод. *Единствено жените, които имат повече от една интимна предбрачна връзка, са с повишен риск от разтрогване на брака*⁷².

Daniel T. Lichter, Ph.D. & Zhenchao Qian, Ph.D.: „За тези, които съжителстват с различни партньори, а след това се женят за последния, шансовете за развод са повече от два пъти по-големи от тези за жените, съжителстващи само с бъдещия си съпруг, дори когато става въпрос за контрол след преминаване на възрастта за размножаване/плодовитост и други социално-икономически характеристики“⁷³.

Scott T. Yabiku, Ph.D. & Mary H. Benin, Ph.D.: „Фокусирайки се върху променливите фактори при съжителството, модел 1 потвърждава предишни констатации, че както тези, които съжителстват само с един партньор, така и тези, които съжителстват с няколко партньори един след друг, имат по-висок риск от развод в сравнение с лицата, които не съжителстват преди брака, а тези с няколко различни съжителства имат по-голям рисков фактор за развод, отколкото тези, които са имали съжителство само с един партньор“⁷⁴.

Това са силно разкриващи факти и изглежда потвърждават основната предпоставка за Възгледа за блудството – *предбрачният секс с различен партньор от този, за когото се омъжва жената, по някакъв начин влияе на брака на двойката*. Както професор Тичман посочва по-горе: „Единствено жените, които имат повече от една интимна предбрачна връзка, са с повишен риск от разтрогване на брака“. Не жените, които правят секс само с бъдещия си съпруг, са изложени на риск от по-висок процент разводи, а тези, които се ангажират с някой, различен от бъдещия си съпруг. Ще се осмеля да кажа, че по-високият процент на разводите за тези, които са извършили предбрачен грях с някого, различен от бъдещия им съпруг, произтича от основната предпоставка за Възгледа за блудството. Коренът тези бракове да се провалят много по-често вероятно има повече общо с тези жени, които се вълечат в поведение, което засяга способността им да сключат сватбен договор с мъжа, за когото в крайна сметка се омъжват, отколкото те или светските учени, изследвали този проблем, го осъзнават.

Защо Възгледът за прелюбодейството е толкова популярен в американското християнство?

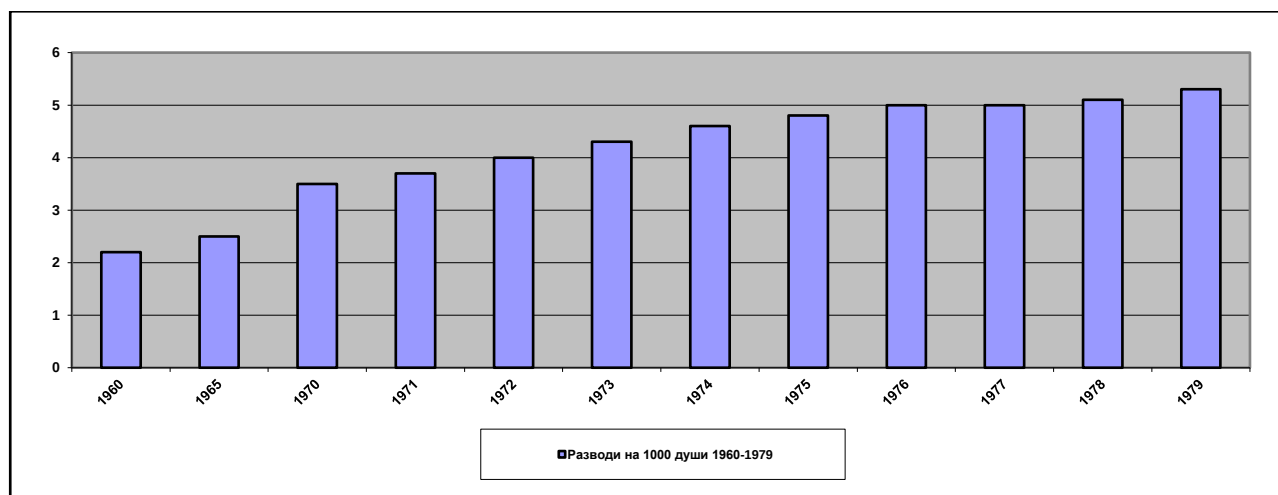
Всеки християнин, изучавал въпроса за развода и повторния брак, ще разбере, че Възгледът за прелюбодейството е много популярен в Съединените щати, но може да не осъзнава защо. Голяма част от популярността на това тълкувание може да бъде проследена назад във времето – до нарастването на броя на американските разводи през периода 1960 – 1979 г.

⁷² *Premarital Sex, Premarital Cohabitation, and the Risk of Subsequent Marital Dissolution Among Women* in *Journal Of Marriage And Family*, Vol. 65, No. 2 (May 2003), p. 444ff.

⁷³ *Serial Cohabitation And The Marital Life Course* in *Journal of Marriage and Family*, Vol. 70, No. 4 (November 2008), p. 874.

⁷⁴ *Single and Multiple Cohabitors' Risks of Divorce*, paper presented at the annual meeting of the Population Association of America, March 31-April 2, 2005, Philadelphia, PA.

В периода между 1960 и 1979 г. Съединените щати преживяват почти непрекъснат скок в броя на подадените молби за развод всяка година (по данни на *U.S. Census Bureau, Statistical Abstract of the United States: 2003, Sec. 2: Vital Statistics, No. 83: Live Births, Deaths, Marriages, and Divorces: 1950 to 2001, p. 72*).

През 1960 г. е имало едва 2,2 развода на всеки 1000 души в САЩ. До 1970 г. този брой се е увеличил с 59% и преди 20-годишният период от 60-те до 70-те години на миналия век да е приключил, Съединените щати се сблъскват със 140% увеличение на броя на разводите.

Един фактор за увеличението е свързан с щатите, които започват да приемат законодателство за развод без вина през 1953 г.⁷⁵ Преди приемането на закони за развод без вина, човек, който е искал да се разведе, е трябвало да докаже, че другият съпруг по някакъв начин е виновен – за да докаже, че „заслужава“ съдията да прекрати брачния им съюз. Тези видове доказателства обикновено са включвали нещо като извършване на прелюбодеяние от другия съпруг или много голямо насилие. Но след постановяването на развод *без вина* няма значение дали брачният партньор е виновен или не. Брачният партньор на даден човек би могъл да бъде най-великият/-ата съпруг/-а в света, но ако единият поиска развод, няма нищо, което да му попречи да го получи. Не трябва да е изненада, че след приемането на законодателство *без вина* хората се развеждат по най-маловажни причини.

С това голямо увеличение на разводите пасторите и църквите вече се сблъскват с нарастващия брой лица, които са се развели и *искат* или *вече са се оженили* повторно. Преди вълната от разводи пасторите са могли да фокусират проповедите си върху развода, защо християнинът не трябва да се развежда, но сега е трябвало да решат какво да правят, ако човек вече е преживял развод. Преди разводът и повторният брак просто не били неотложен въпрос за пасторите⁷⁶, а когато вълната от хиляди разводи започва, пасторите наистина не са били подготвени за това богословски (човек обикновено не се подготвя за това, пред което не е изправен) и са се мъчели да намерят богословско решение за нарастващия брой разводи. Докато търсят нещо, с което да дадат насоки на хората, Възгледът за прелюбодейството изглежда им предлага решение за нарастващия брой семейства, които се разпадат. Щом законите започват да позволяват на хората да се развеждат по каквато и да е причина, Възгледът за прелюбодейството насочва хората към стария начин: че трябва да имат

⁷⁵ Оклахома е първият щат в страната, който приема този вид развод; следва Калифорния.

⁷⁶ Това се обсъжда по-задълбочено във възражение №7.

основателна причина преди да го получат и че ако продължат и така или иначе се разведат (без причина – бел. ред.), те не могат повторно да се оженят. Пасторите, които се обръщат към Възгледа за прелюбодейството в отговор на вълната от разводи, вероятно не са търсели начин да *заобиколят* проблема, а по-скоро да *ограничат* ситуацията. Хората са се развеждали само защото са могли да го направят, а пасторите, които никога не са се сблъскали много с проблема (и следователно вероятно никога не са го обмисляли дотогава), са се нуждаели от начин да спрат хората да се развеждат и да сключват повторен брак; и Възгледът за прелюбодейството изглежда е бил подходящ за ситуацията. Понякога обаче онова, което изглежда решава ситуацията днес, утре ще създаде съвсем нов набор от проблеми.

Отговори на някои възражения

Преди да разгледаме някои от последните причини, които ме накараха да отхвърля Възгледа за прелюбодейството в полза на Възгледа за блудството, бих искал да отговоря на някои от възраженията, които често се предлагат срещу Възгледа за блудството. На пръв поглед много от тези възражения изглеждат правдоподобни на повърхността, но колкото повече ги изучавах, толкова повече осъзнавах, че при по-строга критика те започват да се разпадат.

Възражение 1: Не използва ли Септуагинтата (II в. пр. Хр., гръцкият превод на еврейския Стар завет) думата *порнѐиа*, за да опише прелюбодейството?

Това възражение винаги се повдига от поддръжниците на Възгледа за прелюбодейството. Ако беше вярно, това би било сериозно доказателство в полза на Възгледа за прелюбодейството. Подобно възражение обаче не е вярно. Септуагинтата не използва сродни на *порнѐиа* думи, за да опише прелюбодейството, но е *лесно да се направи грешка* и ето защо.

Както беше отбелязано по-горе, нормалната употреба на *порнѐиа* в гръцката литература е да описва сексуално поведение от неженени хора (блудство) и тъй като проститутките обикновено са *неомъжени, но занимаващи се със сексуално поведение*, думата започва да се използва за обозначаване на тяхната търговия. Какво се случва обаче, когато омъжена жена стане пълноправна проститутка и гръцки писател иска да изрази това писмено? Той не иска да набляга на прелюбодейството ѝ, защото иска да разкаже не факта, че е прелюбодейка, а факта, че тя е *разменила сексуална услуга в замяна на финансова печалба*. В исторически план древногръцките писатели са постигали това, като са използвали сродни на *порнѐиа* думи. Това обяснява защо мнозина погрешно са стигнали до извода, че Септуагинтата използва *порнѐиа*, за да опише прелюбодейството, тъй като именно в този превод има доста обширно описание на нацията Израел, представена като съпруга на Бога, станала проститутка, а нейното поведение се описва като *порнѐиа*.

Голяма част от погрешното разбиране на тези пасажии вероятно е възникнало, защото в тях Израел е изобразен като *прелюбодейка* и *проститутка*. Ако човек не е запознат с гръцката употреба на *порнѐиа*, разбираемо би видял, че тя се използва в Септуагинтата, за да опише сексуалния грях на омъжена жена и да приеме, че тази дума се използва да се опише нейното прелюбодеяние. Когато обаче внимателно се разгледат тези пасажии, става ясно, че сродните на *порнѐиа* думи в Септуагинтата се използват да опишат *проституирация* характер на

поведението на Израел, а не на нейното *прелюбодеяние*. Това може лесно да се демонстрира, като просто се разгледат пасажите.

Израел, описана като съпруга, която е станала проститутка	Пасаж от Писанията, който описва това
В тези пасажии Израел е описана като млада жена, която Бог среща и сключва „завет”, за да стане тя негова съпруга.	„И когато заминах край тебе и те погледнах, ето, възрастта ти беше любовна възраст; и тъй, като прострях полата Си върху тебе, та покрих голотата ти, клех ти се и встъпих в завет с тебе, казва Господ Йехова; и ти стана Моя” (Езекиил 16:8) ⁷⁷
След сватбата Бог прави съпругата си преуспяваща и тя става красива.	„Тогава те окъпах с вода; да! измих кръвта ти от тебе, и помазах те с миро. Облякох те още във везани <дрехи> и те обух с чехли от язовски кожи, опасах те с висон, и те покрих с копринена покривалка. Украсих те още с накити, турих гривни на ръцете ти и огърлица около шията ти, турих и колелце на ноздрите ти, обеци на ушите ти, и славен венец на главата ти. Така ти се украси със злато и сребро; и дрехите ти бяха от висон, коприна и везано; ти ядеше чисто брашно, мед и масло; и стана превъзходно красива и напреднала си дори до царско положение” (Езекиил 16:9-13).
След като е направена красива и преуспяваща, Божията съпруга осъзнава, че преуспяването, дадено ѝ от съпруга ѝ, я е направило ценна в очите на другите мъже.	„Ти още се прочу между народите по своята хубост, защото тя стана свършена чрез Моето величие, с което те облякох, казва Господ Йехова. Но поради известността си, Ти си уповавала на хубостта си и си блудствала, и към всеки, който минаваше, си изливала блудството си; и то е станало негово...” (Езекиил 16:14-15)
Осъзнавайки ценността си за други мъже, тя започва да се продава сексуално не само на няколко, а на голям брой мъже.	„Защото си съградила блудилището си на всеки кръстопът, и си направила издигнатото си място във всяка улица, а <пък> не си станала като блудница, защото си презряла заплата” (Езекиил 16:31) „А <при все, че> ти си блудствала с много любовници, (<i>ек-порнѐуо</i>) пак върни се към Мене, казва Господ” (Еремия 3:1с) „Но поради известността си, Ти си уповавала на хубостта си и си блудствала, и към всеки, който минаваше, си изливала блудството си; и то е станало негово” (Езекиил 16:15) „...Съградила си за себе си и блудилище и на всяка улица си направила за себе си издигнато място. На всеки кръстопът си съградила издигнато място, направила си хубостта си гнусна, и като си разтворила краката си на

⁷⁷ Идеята за вида взаимоотношение съпруг/съпруга между Бог и Израел е описано и в Исаия 54:5; Еремия 3:1, 20 и Осий 1:2; вж. също и Ефесяни 5:25-32.

	всеки, който минаваше, блудствувала си твърде много.” (Езекиил 16:24-25) „...Блудствувала си и с египтяните, едрите си съседи, и като си блудствувала твърде много си Ме разгневила.” (Езекиил 16:26)
Всъщност тя се увлича до такава степен в проституцията, че я описват като някой, който никога не може да бъде удовлетворен, независимо колко проституция може да получи.	„Блудствувала си и с асирийците, защото не си се наситила; да! блудствувала си с тях, но пак не си се наситила. При това, блудствувала си твърде много. Дори до оная търговска земя, до Халдейската; и пак нито така си се наситила.” (Езекиил 16:28-29)
Тя е толкова увлечена от професията проститутка, че стига дори дотам, че построява няколко къщи за проституция, само за да продава услугите си.	„...Съградила си за себе си и блудилище, и на всяка улица си направила за себе си издигнато място...” (Езекиил 16:24) „Защото си съградила блудилището си на всеки кръстопът, и си направила издигнатото си място във всяка улица, а <пък> не си станала като блудница, защото си презряла заплата...” (Езекиил 16:31) „И ще те предам в ръката им; и те ще съборят блудилището ти, ще разорят издигнатите ти места, ще те съблекат още от дрехите ти, ще отнемат лъскавите ти накити, и ще те оставят гола и непокрита...” (Езекиил 16:39)
С този вид поведение тя със сигурност е виновна в прелюбодеяние, защото е имала сексуални отношения с някого, докато е била омъжена за друг.	„И видях, когато отстъпницата Израил прелюбодейства, и Аз по тая именно причина я напуснах и дадох ѝ разводно писмо, че сестра ѝ невярната Юда пак не се уплаши, но отиде и тя да блудства...” (Еремия 3:8) „...че прелюбодействаха, че има кръв в ръцете им, да! че прелюбодействаха с идолите си, и че за да бъдат изядени от тях, превеждаха през огън чадата, които Ми родиха.” (Езекиил 23:37)
Тя обаче е виновна и за проституция, защото се е продала сексуално на тези лица.	„...Колко е слабо сърцето ти, казва Господ Йехова, като вършиш всички тия работи, дело на безочлива блудница! Защото си съградила блудилището си на всеки кръстопът, и си направила издигнатото си място във всяка улица, а <пък> не си станала като блудница, защото си презряла заплата” (Езекиил 16:30-31) „...И Аз ще те направя да се оставиш от блудството, и няма да даваш вече заплата...” (Езекиил 16:41) „И те влизаха при нея както влизат при блудница; така влизаха <при> тия невъздържани жени, при Оола и при Оолива.” (Езекиил 23:44) „Защото ги е събрала от заплата на блудство, и в заплата на блудство ще се върнат...” (Михей 1:7d-e) „... И ще отслабнат в тялото си поради многото блудства (<i>порнѐиа</i>) на привлекателната блудница (<i>пѐрне</i>), изкусна в баяния [от англ.: изнудвачка с/на любовни еликсири], която продава народи чрез блудствата си (<i>порнѐиа</i>), и племена чрез баенията си.” (Наум 3:3-4)

Всъщност тя е станала едновременно и прелюбодейка, и проститутка и в крайна сметка Бог ясно показва, че нейните грехове са и прелюбодейство, и проституция.	„Тогава рекох за престарялата в прелюбодейства: те не блудстват (<i>моихѐуо</i>) ли с тях? И тя не тръгна ли да развратнички (<i>ек-порнѐуо</i>) – като проститутка (<i>пòрне</i>)?” (Езекиил 23:43 Brenton) „Съдете се с майка си, съдете се; защото тя не Ми е жена и Аз не съм ѝ мъж. Нека отмахне блудството (<i>порнѐиа</i>) си от лицето Ми, и прелюбодейството (<i>моихейа</i>) си отмежду гърдите си.” (Осия 2:2) „И блудството (<i>порнѐиа</i>) ѝ доникъде не стигна и тя прелюбодейства (<i>моихѐуо</i>) с камъните и дърветата.” (Еремия 3:9)
--	---

След преглед на тези пасажки става ясно, че сродните на *порнѐиа* думи не се използват, за да се опише прелюбодейният характер на поведението на Израел (ж. р.), а по-скоро *проституиращото* естество на нейното поведение. Тя не е виновна за *порнѐиа*, защото е извършила прелюбодеяние. Тя е виновна за *порнѐиа*, защото се е занимавала с проституция.

Разбирането, че *порнѐиа* може да се използва за описване на проституция, дори в случай на омъжена жена, сега ще помогне да бъде обяснен друг пасаж от Септуагинтата, който понякога се представя като доказателство, че *порнѐиа* може да означава прелюбодейство.

Тъй и жена, която е оставила мъжа си и е произвела наследник от чужд мъж, защото: първо, тя не се е покорила на закона на Всевишния, второ, съгрешила е против своя мъж, и трето, в блудство (*порнѐиа*) е прелюбодействала (*моихѐуо*) и е родила деца от чужд мъж. Тя ще бъде изведена пред събранието, а за децата ѝ ще има изследване [англ.: върху децата ѝ ще падне наказание – бел. прев.] (книга на Исус, син Сирахов, 23:31-33 – български превод; 23:22-24 – английски превод – бел. прев.)

Някои са разглеждали този пасаж и са стигнали до заключението, че тук се използва *порнѐиа*, за да се опише жена, която е влязла в прелюбодейна връзка, резултатът от която е дете. На пръв поглед това изглежда правдоподобно, но при по-внимателното разглеждане на пасажка се вижда, че това не е така и че този откъс всъщност е в подкрепа на тезата, че *порнѐиа* носи със себе си идеята за проституция и ето защо: в този пасаж има жена, която забременява от „непознат, чужденец“. Гръцката дума за непознат е *алотиос*. Това е същата гръцка дума, която е използвана в Йоан 10:5, където Исус казва: „И чужденец (*алотиос*) няма да го последват, но ще избягат от него, защото не познават гласа на чужденците (*алотиос*).“ Изводът е, че тази жена е имала полов акт с човек, когото не е познавала. Видът поведение на тази жена не е на съпруга, която се влюбва в друг мъж и след това влиза в прелюбодейни отношения с него. Това е жена, която *не познава* човека (той е непознат/чужденец), но така или иначе се ангажира в умишлени сношения с него. Това описание идеално подхожда на съпруга, която е решила да се занимава с проституция с цел финансова изгода. Това е отразено в горния превод, където нейното поведение се описва като „извършила прелюбодейство чрез блудство (*порнѐиа*)“. Тя не е прелюбодейка, само защото е извършила *порнѐиа* (проституция), но в своята *порнѐиа* (проституция) е станала прелюбоделец. Допълнително доказателство, че това е случай на жена, занимаваща се с проституция, се намира в начина, по който се говори за нейното извънбрачно дете. Пасажът показва, че „наказанието ще падне върху нейните деца“. Това е така, защото според Мойсеевия закон „роденият от блудница няма да влезе в Господното събрание“ (Вт. 23:2) Децата на проститутките са били отхвърлени и отлъчени от

древното израелско общество. Наказанието на децата на тази жена е точно това, което човек би очаквал да се случи с децата на жена, която се занимава с проституция.

След внимателно изследване на пасажите в Септуагинтата, които често се представят като доказателство, че *порнѐиа* означава прелюбодеяние, всъщност показват точно обратното. Разбирането, че *порнѐиа* не означава прелюбодеяние, може да се види още по-ясно в пасажи в Стария завет, които ясно включват прелюбодеяние. Както бе отбелязано и по-горе, има три свързани еврейски думи за прелюбодеяние и те се появяват 34 пъти в еврейския Стар завет. И все пак в нито един от тези случаи думата *порнѐиа* не е избрана от преводачите на Септуагинтата. Дори в най-известния случай на прелюбодеяние на Стария завет, този между Давид и Витсавее, думата *порнѐиа* не се използва да опише тяхното поведение (II Царе 11:4). Човек би си помислил, че ако *порнѐиа* носеше в себе си значението на прелюбодеяние в пред-новозаветните времена, в поне един от тези ясни случаи в Стария завет тя щеше да бъде използвана в превода. Въпреки това никъде не намираме преводачите на Септуагинтата да го правят. И ако има някакво съмнение относно употребата на *порнѐиа* от Септуагинтата, всичко, което трябва да направим, е да потърсим всички стихове, които използват *порнѐиа*, и ще стане очевидно, че тази дума никога не е използвана с ясното препращане към прелюбодеянието⁷⁸.

Възражение 2: Не се ли разведе Бог със съпругата си Израел, защото тя прелюбодейства?

Друго възражение, което често се повдига, е въпросът, че Бог се развежда с невярната си съпруга Израел (Еремия 3:6-14) поради нейното прелюбодеяние.

Пак в дните на цар Йосия Господ ми рече: „Видя ли ти що стори отстъпницата Израил? Тя отиде на всяка висока планина и под всяко зелено дърво, та блудства там“. И рекох: „Като направи всичко това, тя ще се върне при Мене; но тя не се върна. И сестра ѝ, невярната Юда, видя <това>“. И видях, когато отстъпницата Израил прелюбодейства, и аз по тая именно причина я напуснах и дадох ѝ разводно писмо, че сестра ѝ невярната Юда пак не се уплаши, но отиде и тя да блудства. И с невъздържания си блуд тя оскверни земята, и прелюбодейства с камъните и дърветата. А при всичко това сестра ѝ невярната Юда не се върна при Мене с цялото си сърце, но с притворство“, казва Господ. И Господ ми рече:

⁷⁸ Всичко, което трябва да направите, е просто да потърсите всички препратки в Септуагинтата (този превод е достъпен на няколко интернет страници) заедно с междуредовия превод на Септуагинтата и човек ще види, че *порнѐиа* не се използва за прелюбодеяние. Препратките, според A Handy Concordance of the Septuagint Septuagint (London: S. Bagster & Sons, 1887) и Wiki Lexicon Of The Greek New Testament And Concordance (<http://lexicon.katabiblon.com>, 2011), са следните: **Порнѐиа:** Бит. 38:24, Числа 14:33, IV Царе 9:22, Ис. 47:10, 57:9, Ер. 2:20, 3:2, 3:9, 13:27, Ез. 16:15, 16:22, 16:25, 16:33, 16:34, 16:36, 16:41, 23:7, 23:8(2), 23:11(2), 23:14, 23:17, 23:18, 23:19, 23:27, 23:29(2), 23:35, 43:7, 43:9, Осия 1:2(2), 2:2, 2:4, 4:11, 4:12, 5:4, 6:10, Мих. 1:7(2), Наум 3:3, 3:4, Исус Сирахов 23:23, 26:9, 41:17, Товит 4:12, 8:7, Премъдрост Соломонова 14:12. **Порнѐуон:** Ез. 16:25, 16:31, 16:39. **Порнѐуо:** Вт. 23:17, Съдии 2:15, I Лет. 5:25, Пс. 72:27, 105:39, Ер. 3:6, 3:7, 3:8, Ез. 6:9, 16:15, 16:34, 23:3, 23:19, Осия 3:3, 4:10, 4:14, 4:17, 9:1, Амос 7:17. **Пѐрне:** Бит. 34:31, 38:15, 38:21(2), 38:22, Лев. 21:7, 21:14, Вт. 23:2, 23:17, 23:18, И. Н. 2:1, 6:17, 6:23, 6:25, Съдии 11:1, 16:1, III Ц. 3:16, 12p24/8, 20:19, 22:38, Пр. 5:3, 6:26, 29:3, Ис. 1:21, 23:15, 23:16, 57:3, Ер. 3:3, 5:7, Ез. 16:30, 16:31, 16:35, 23:43, 23:44, Осия 4:14(2), Йоил 3:3, Наум 3:4, Исус Сирахов 9:6, 19:2, Послание на Еремия 1:9, Прем. Сол. 2:11 (3:13 – бълг. превод). **Порникѐс:** Пр. 7:10, Ез. 16:24. **Пѐрникѐпос:** Пр. 23:21. **Ек-порнѐуо:** Бит. 38:24, Изх. 34:15, 34:16, Лев. 17:7, 19:29(2), 20:5, 20:6, 21:9, Числа 15:39, 25:1, Вт. 22:21, 31:16, Съдии 2:17, 8:27, 8:33, II Лет. 21:11, 21:13(2), Пр. 24:11, Ер. 3:1, Ез. 6:9(2), 16:16, 16:17, 16:20, 16:26(2), 16:27, 16:28(2), 16:30, 16:33, 20:30, 23:3, 23:5, 23:30, 23:43, Осия 1:2(2), 2:5, 4:12, 4:13, 4:18, 5:3, Исус Сирахов 46:11. **Порнос:** Осия 4:14, Ер. 5:7, Исус Сир. 23:17(2), Прем. Сол. 2:11.

„Отстъпницата Израил се показва по-праведна от невярната Юда. Иди та прогласи тия думи към север, като речеш: „Върни се, отстъпнице Израил“, казва Господ; „Аз няма да направя да ви нападне гневът Ми; защото съм милостив“, казва Господ, „и не ще пазя <гняв> завинаги. Само признай беззаконието си, че си станала престъпница против Господа своя Бог, и безогледно си отивала при чужденците под всяко зелено дърво, и че не сте послушали гласа Ми“, казва Господ. „Върнете се, чада отстъпници“, казва Господ. „Защото Аз съм ви съпруг; и ще ви взема – един от град, а двама от род – и ще ви въведа в Сион!“ [NKJV]

Наистина това възражение изглежда е в полза на Възгледа за прелюбодейството, но при по-внимателно изследване човек ще разбере, че в действителност всъщност то поучава срещу идеята, че разводът поради прелюбодейство разтрогва брачния договор. В горния пасаж Израел е представена като съпруга на Бога, която е извършила прелюбодейство. Накрая отхвърленият ѝ съпруг е преживял достатъчно и обяснява, че тъй като „Израел е извършила прелюбодейство, аз я бях изгонил и ѝ бях дал удостоверение за развод“. И все пак, вижте какво казва Бог в края на пасаж, след като се е развел със съпругата си поради прелюбодейство: Той посочва, че въпреки че е извършила прелюбодейство и въпреки че е получил законен развод от нея, Той все пак признава: „Аз съм женен за теб“. Виждате ли, въпреки че прелюбодейството ѝ и това, че ѝ е дадено удостоверение за развод, в Божиите очи тя все още е негова съпруга. Бог не започна да си търси друга съпруга. Вместо това Той се опита да я задържи, казвайки „Върни се, отстъпни Израел... Върни се...“

Според Мойсеевия закон прелюбодейството никога не се дава като причина за развод и повторен брак. И този факт, заедно с това как Бог реагира на прелюбодейната си съпруга в този пасаж, е много силно доказателство, че Бог не разглежда прелюбодейството като нещо, което действително разтрогва брака. По свое собствено признание законно разведената му и прелюбодейна съпруга все още е била Негова съпруга след развода. Следователно простичката истина по въпроса е, че прелюбодейството не е разтрогнало брака тогава, нито го прави сега.

Възражение 3: Не използва ли апостол Павел *порнѐиа*, за да опише древните израилтяни, които прелюбодействат?

В първото послание към Коринтяните се предлага пасаж от поддръжници на Възгледа за прелюбодейството като доказателство, че *порнѐиа* носи със себе си Възгледа за прелюбодейството. Този пасаж е I Коринтяни 10:1-8, където се казва:

Защото, братя, не желая да сте невежи за това, че <макар> да са били бащите ни всички под облака и всички да са минали през морето..., <пак> в повечето от тях Бог не благоволи; затова ги измори в пустинята. А в тия неща те ни станаха пример, та да не похотстваме за злото, както и те похотстваха. Нито да бъдем идолопоклонници [английски: да не блудстваме – бел. прев., (*порнѐуо*)], както някои от тях блудстваха и паднаха в един ден 23 000 души.

Този пасаж е препратка към Числа 25:1-9, която описва подробно древните израилтяни, които са участвали в сексуални отношения с моавски жени. Подобно на друг пасаж, който ще разгледаме, той се използва в подкрепа на Възгледа за прелюбодейството въз основа на предположение. Поддръжниците на Възгледа за прелюбодейството твърдят, че е нормално да се предположи, че поне някои от 20 000-те души, загинали в резултат на извършване на *порнѐуо* (всъщност са били 20 000 само за един ден, общата бройка е била 24 000), със

сигурност трябва да са били женени и следователно *порнѐуо* се използва за описване на прелюбодейно поведение. Има два основни проблема с това тълкуване. Първо, Библията никъде не казва (ниито в Числа, ниито в I Коринтяни), че хората са били женени, и не е безопасно да основават цяла една доктрина на предположение, когато нямате доказателства. И второ, в книгата Числа има сериозни доказателства, че това са неженени. Подобно твърдение се основава на преброяване, записано в главата след горния инцидент.

А подир язвата Господ говори на Мойсей и Елеазара, син на свещеника Аарона, казвайки: „Пребройте цялото общество израилтяни от двадесет години и нагоре, според бащините им домове, всички в Израиля, които могат да излизат на бой. Числото на преброените от израилтяните беше 601 730 души. А ето числото на преброените от левийците по семействата им... А преброените от <левийците> бяха 23 000, всичките мъжки от един месец и нагоре; те не бяха преброени между израилтяните, понеже на тях не се даде наследство между израилтяните [Числа 26:1-2, 51, 57, 62].

Според преброяването е имало 601 730 мъже на над 20-годишна възраст – с изключение на тези, които са били твърде възрастни или болни, за да отидат на война, и левитите (преброени при второ преброяване, което включва всички мъжки деца от възраст един месец нагоре и броят им възлиза на 23 000). За статистически цели можем да използваме 601 730 мъже и да ги сравним с 24 000-те блудници, които са загинали. Като се вземат предвид 24 000 мъже блудници, починали непосредствено преди извършването на преброяването, се стига до общо 625 730 преброявания. 24 000 мъже от общо 625 730 население е едва 3,8% от населението, за което е записано, че са извършили блудство и вследствие на това са умрели. Действителният процент би бил по-малък от 3,8% след преброяването на левитите, за което не се посочва колко полово зрели мъже е имало. Трудно ли е да се повярва, че е имало до 3,8% от мъжкото население, които са били неженени? Всъщност не, когато в Съединените щати 18,24% от всички възрастни мъже никога не са били женени⁷⁹. Не само че *порнѐуо* не носи със себе си Възгледа за прелюбодейството, но единственото нещо, което този пасаж доказва, е, че е опасно да се правят предположения, когато става въпрос за значението на *порнѐиа*.

Възражение 4: Не използва ли апостол Павел *порнѐиа*, за да опише прелюбодейно взаимоотношение в I Коринтяни 5:1?

В първото си послание [писмо] до коринтяните Павел пише:

Дори се чува, че сред вас има блудство (*порнѐиа*) и то такова блудство (*порнѐиа*), каквото и между езичниците не се намира: един <от вас> е взел съпругата на баща си.

В този пасаж мъж е порицан за сексуални отношения със своята мащеха. Защитниците на Възгледа за прелюбодейството посочват този пасаж и казват, че той е доказателство, че *порнѐиа* по времето на Новия завет наистина е носила със себе си Възгледа за прелюбодейството. Те твърдят, че бащата е все още жив и следователно как може това да не е ситуация, при която *порнѐиа* се използва да опише прелюбодейство. Целият аргумент за това дали този стих е доказателствен пасаж, че *порнѐиа* може да се използва за препратка към

⁷⁹ Women's Voices, Women's Vote, "The State of Unmarried America: A Demographic, Lifestyle, and Attitudinal Overview of America's Emerging Majority," February 2006, p. 14.

прелюбодейство зависи от това дали бащата е жив или не. Основната причина да се приеме, че е жив, е II Коринтяни 7:12, където Павел пише: „**Затова макар и да ви писах, аз го направих не заради неговия казус, понеже е извършил неправда, нито заради повода, че е пострадал...**“ Застъпници на Възгледа за прелюбодейството твърдят, че този, който „е пострадал“, е все още живият баща, но има редица причини да се отхвърли това заключение и да се предположи, че бащата е починал. Първо, това ще означава да включим придаване на значение на *порнѐиа* (тук: прелюбодейството), за което вече доказах, че би било против обичайното използване на тази дума. Изборът на Павел на *порнѐиа*, за да опише поведението на тези двама души, изглежда показва, че бащата е починал. Твърди се, че синът извършва не прелюбодейство (*моихейа*), а блудство (*порнѐиа*). Второ, учените са разделени по въпроса кой е този, който „е пострадал“, като различни тълкуватели са съгласни с апостол Павел⁸⁰, или това е цялата християнска общност в Коринт⁸¹, или семейството на кръвосмесителното лице⁸² или починалият баща на сина⁸³. Ако пасажът се отнася до бащата (което, според мене, е много възможно), това изобщо не означава, че той все още е бил жив. Както д-р Адам Кларк посочва, „тези думи могат да бъдат изречени по отношение на бащата, дори да е починал, чиято причина трябва да бъде потвърдена; тъй като наранената му чест може да се приема като кръвта на Авел – вика от земята“⁸⁴. Накрая има дори разногласия относно това как най-добре да се преведе пасажът – някои гръцки експерти предполагат, че вместо да го превеждат „пострадал погрешно“, трябва да пише „извърши грешно [дело]“⁸⁵, което ще придаде на стиха следния вид:

Затова макар да ви писах, аз го направих не заради неговия казус, понеже е извършил неправда, нито поради извършената нередност, а за да ви се яви нашата грижа за вас в очите на Бога⁸⁶.

Независимо от правилния начин за превод на този пасаж, недобър научен аргумент е да се позволи *неясен пасаж* да даде определение на една дума (което е Възгледът за прелюбодейството тук). Ако всички доказателства сочат към Възгледа за прелюбодейството, не разбирам защо тези, които го подкрепят, трябва да прибегнат до неясен пасаж, за да защитят аргумента си. Човек би си помислил, че ако Възгледът за прелюбодейството е верен, ще има много *ясни* новозаветни стихове, които да го подкрепят. Здравият разум ни казва да дефинираме този неясен пасаж чрез общата употреба на думата, която демонстрирахме като предбрачен секс и като такъв по-вероятният сценарий би бил следният:

По римско време е било обичайно мъжете да се женят за много по-млади жени. В горния случай, мъж, който е имал деца от предишна връзка, в крайна сметка се жени за много по-млада жена, която е била на приблизително същата възраст като сина му. Нещата вървят по каналния ред известно време и след това един ден бащата умира. Така, тук имате

⁸⁰ Robert E. Picirilli, Randall House Bible Commentary Series: 1 & 2 Corinthians (Nashville, TN: Randall House Publishers, 1987), p. 351.

⁸¹ Johann Albrecht Bengel, Gnomon Of The New Testament, Vol. 3 (Edinburgh: T&T Clark, 1858), p. 398.

⁸² Adam Clarke notes this interpretation in Clarke's Commentary: The New Testament, Vol. 7 (Albany, OR: Ages, 1997), p. 803.

⁸³ Adam Clarke, Clarke's Commentary: The New Testament, Vol. 7 (Albany, OR: Ages, 1997), p. 803.

⁸⁴ Adam Clarke, Clarke's Commentary: The New Testament, Vol. 7 (Albany, OR: Ages, 1997), p. 803.

⁸⁵ Gustav Billroth, A Commentary On The Epistles Of Paul To The Corinthians, Vol. 2 (Edinburgh: Thomas Clark, 1838), p. 269-271.

⁸⁶ Duncan Convers, Marriage And Divorce In The United States: As They Are And As They Ought To Be (J. B. Lippincott Co., 1889), p. 209.

машехата и доведеният син, и двамата на приблизително една и съща възраст, и те живеят заедно в една къща. Постепенно, тъй като тези двама души, които са „неженени“ и приблизително на една и съща възраст, се виждат всеки ден, те започват да развиват чувства един към друг. Може би доведеният син силно прилича на баща си и това напомня на опечалената вдовица за починалия ѝ съпруг. Едно води до друго и преди да се усетите, тези двама души се влюбват и започват да се вълечат във физическа, романтична връзка.

Този вид сценарий напълно се вписва в онова, което знаем за римските брачни обичаи, при които млади жени често са били омъжвани за [далеч] по-възрастни мъже. По времето на Павел младите жени толкова често са овдовявали, че Павел е трябвало да създаде специални правила за справяне с този въпрос по отношение на програмата за благосъстояние на църквата⁸⁷. Ако ситуацията тук е била прелюбодейна връзка, ап. Павел е щял да се справи с това, като обсъди въпроса за развода и повторния брак – нещо, което той прави две глави по-късно, без да прави и най-малката препратка към ситуацията с доведения син и машехата, което намеква, че това няма нищо общо с прелюбодейството. Както бе споменато и по-горе, този пасаж се използва от поддръжниците на Възгледа за прелюбодейството въз основа на предположението, че бащата е жив, въпреки че в Новия завет няма ясни доказателства, които да показват, че е било така. Логиката и мъдростта ни учат, че не можем да вземем решение, което има силата да изпрати някого в ада за цяла вечност въз основа на едно [голо] предположение. Въз основа на общото използване на *πορνεία* от гръцките писатели, можем спокойно да заключим, че решението на Павел да използва тази дума, за да опише поведението между тези двама души, а не гръцката дума за прелюбодейство (*μοιχεία*) е доказателство, че тук проблемът е бил блудство (сексуално поведение от двама неженени души).

Възражение 5: Не се ли разведе Бог с Израел и не се ли ожени Той за Църквата?

Има хора, които са се опитвали да поддържат идеята, че в крайна сметка Бог се е развел с Израел и вместо това се е оженил за Църквата от езичниците. Това е погрешно тълкуване по ред причини. Първо, Църквата никога не замества Израел като Божия съпруга. Вместо това Църквата стана част от Израел. В книгата Ефесяни 2:11–3:6 апостол Павел обяснява на своите читатели езичници, че преди да станат християни, те са били „без Христос, като чужденци от общото израелско общество и непознати на заветите на обещанието, без надежда, и без Бог в света: сега обаче... вече не сте чужденци и непознати, а съграждани [на Израел]...“ Той обяснява, че чрез Христовото дело на земята Бог е направил и евреите, и езичниците едно, и е разрушил междинната преградна стена между нас; като е премахнал в плътта си враждата, дори закона на заповедите, съдържащи се в наредбите; за да може в Себе Си да превърне двамата в един нов човек, така сключвайки мир; и че той би могъл да се примири и с Бог в едно тяло чрез кръста...“ Всъщност ап. Павел твърди, че цялото му служение към езичниците се основава на факта, че Бог „ми е разкрил тайната... че езичниците трябва да бъдат

⁸⁷ А по-младите вдовици не приемат, защото, когато страстите им ги отвърнат от Христа, ще се омъжват, та падат под осъждане, защото са се пометнали от първото си убеждение. А при това, те навикват <да стоят> празни, да ходят от къща в къща, и не само <да бъдат> празни, но и бърбиви, като се месят в чужди работи и говорят това, което не трябва <да се говори>. По тая причина искам по-младите <вдовици> да се омъжват, да раждат деца, да управляват дом, да не дават никаква причина на противника да хули – I Тимотей 5:11-14.

сънаследници [с евреите] и от същото тяло и участници в Неговото обещание в Христос чрез Евангелието“.

Израелската нация бе съставена от потомците на Авраам и Павел обяснява на християните в Галация, че сега „тези, които са с вяра, са синове на Авраам ... Няма нито евреин, нито грък..., защото всички сте едно в Христос Исус. И ако принадлежите на Христос, значи сте потомци на Авраам, наследници според обещанието.“ (Гал 3:7, 28-29 NASB).

За да обясни по-добре тази концепция, ап. Павел използва пример с култивирано маслиново дърво, към което е присадено клонче диво маслиново дърво:

Но, ако някои клони са били отрязани, а ти, бидейки дива маслина, си бил присаден между тях, и си станал съучастник с тях в тлъстия корен на маслината, не се хвали срещу клоните; но ако се хвалиш [от английски: не бъди арогантен, високомерен, дързък – бел. прев.], но ако си такъв, <знай>, че ти не държиш корена, а коренът поддържа тебе. Но ще речеш: „Отрязаха се клони, за да се присадя аз“. Добре, поради неверието си те се отрязаха, а ти поради вяра стоиш. Не високоумствай, но бой се. Защото, ако Бог не пощади естествените клони, нито тебе ще пощади. Виж, прочее, благодтта и строгостта Божия: строгост към падналите, а божествена благодт към тебе, ако останеш в тая благодт; иначе, и ти ще бъдеш отсечен. Така и те, ако не останат в неверие, ще се присадят; защото Бог може пак да ги присади. Понеже ако ти си бил отсечен от маслина по естество дива, и, против естеството си бил присаден на питомна маслина, то колко повече ония, които са естествени <клони>, ще се присадят на своята маслина! (Римляни 11:17-24).

А според ап. Павел всички, които са преживели новородение и „подмяна на сърцето“, са били евреи и следователно всички християни са вече част от еврейската нация:

Защото не е юдеин оня, външно такъв, нито е обрязване онова, което е външно в плътта; юдеин обаче е тоя, който е такъв вътрешно; а обрязване е това, което е на сърцето, в дух(а), а не в буквата; чиято похвала не е от хората, а от Бога (Римл. 2:28-29).

И така, Бог не се разведе със съпругата си Израел, за да се ожени за Църквата, а позволи на група хора (езичниците) да стане част от Израел.

Възражение 6: Някои от гръцките речници, които имам, казват, че едно от определенията на *πορνεία* е прелюбодейство, така че как би могла клаузата за изключение да не се отнася за прелюбодейство?

Това е може би един от най-объркващите аспекти на този въпрос, тъй като дори речниците изглежда не са съгласни как да се даде определение на *πορνεία*. Някои го определят като сексуална неморалност (която включва прелюбодейство), но други го определят като блудство (което носи със себе си идеята за предбрачен секс). Ето фотокопия от дванадесет гръцко-английски речници, които определят *πορνεία* като блудство или проституция (професия, която обикновено се осъществява от *неженени лица, които извършват блудство с цел препитание*). Обърнете внимание, че тези речници използват гръцките символи, така че *πορνεία* се изписва така: **Πορνεία** или **πορνεία**.

Πορνεία, ας, f. (πέρνω), har-
lotry ; fornication.—Πορνείον, ου,
n. a brothel.—Πορνεύτρια, ας, f. a
harlot.—Πορνεύω, εύσω, to render
a prostitute ; debauch ; commit
fornication.—Πόρνη, ης, f. a har-
lot ; common prostitute.—Πορνι-
διον, ου, n. a young harlot.—Πορ-
νικὸς, ἡ, ον, pertaining to harlots.
—Πορνοβοσκειον, ου, n. (βόσκω),
a brothel.—Πορνοβοσκέω, ήσω.

Гръцко-английски речник, основан върху немското дело на Франсис Пасов⁸⁹

Πορνεία, ας, ἡ, (πορνεύω) *fornica-
tion*, Dem. 403, 26, etc.
Πορνείον, ου, τό, *a house of ill fame*,

Английско-гръцки речник⁹⁰

Formidably, δεινῶς, Omn.
Fornication, πορνεία, Dem.
To forsake, λείπω, Omn. ; εγκαταλείπω, P
See To leave To abandon

⁸⁸ John Allen Giles, (London: Longman, Orme, Brown, Green, and Longmans, 1840).

⁸⁹ Henry George Liddell, Robert Scott, & Henry Drisler, (New York: Harper & Brothers, 1846).

⁹⁰ Charles Duke Yonge, (London: Longman, Brown, Green, and Longmans, 1849).

Гръцки речник на римския и византийски период от 146 г. пр. Хр. до 1100 г. сл. Хр.⁹¹

Amst. Sm. 1012 C.
 πορνεία, ας, ἡ, (πορνεύω) fornication. Classical. π
 Sept. Gen. 38, 24. Tobit 8, 7. Paul. Cor.
 1, 7, 2 (Method. 77 C Διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς
 πορνείας). — 2. Intercourse with the gentiles ;
 idolatry. A Hebraism. Sept. Num. 14, 33. π
 Hos. 1, 2. 2, 2, et alibi.
 πορνεύω, to commit fornication. Sept. Deut. 23,

Англо-гръцки речник, съдържащ всички думи в най-обща употреба⁹²

formless, αμορφος
 Fornication, πορνεία, f : to commit
 fornication, πορνεύω
 Fornicator, πόρνος, m. [ίσταμα]

Новогръцко-английски речник⁹³

Πορνεία, ας, ἡ, harlotry ; fornication. Τῆς πόρνης.
 (Πορνεῖον, ον, τὸ, a brothel.

Гръцко-английски речник, съдържащ всички думи в най-обща употреба⁹⁴

Πορνεία, ας, f. fornication
 Πορνεῖον, ον, n. brothel

⁹¹ Evangelinus Apostolides Sophocles, (New York: Charles Scribner's Sons, 1900).

⁹² Henry R. Hamilton, (London: John Weale, 1855).

⁹³ James Donnegan, (London: J. F. Dove, 1831).

⁹⁴ Henry R. Hamilton, (London: Lockwood & Co., 1871).

Гръцко-английски речник към Новия завет – според най-новите и най-добри познавачи⁹⁵

1 Tim. vi. 5, 6.
 πορνεία, ἡ, *fornication*, Matt.
 xv. 19. Acts, xv. 20, 29. 1
 Cor. vi. 18; *met., idolatry*,
 Rev. ii. 21. xiv. 8. xvii. 2, 4.
 πορνεύω, *to commit fornication*,

Критичен гръцко-английски конкорданс на Новия завет, към който е добавен гръцко-английският речник на Грийн⁹⁶

πορνεία.
fornication, Matt. v. 32. xv. 19.
 xix. 9. Mark vii. 21. John viii. 41.
 Acts xv. 20, 29. xxi. 25. Rom. i.
 29(*omS*). 1 Cor. v. 11. vi. 13, 18.
 vii. 2. 2 Cor. xii. 21. Gal. v. 19.
 Eph. v. 3. Col. iii. 5. 1 Thes. iv. 3.
 Rev. ii. 21. ix. 21. xiv. 8. xvii. 2,
 4. xviii. 3. xix. 2.
 Add Rev. xvii. 5, for πόρνῃ, C^m.
 πορνεύω.

Непълнен гръцко-английски речник⁹⁷

of the spearhead and shaft, II.
 πορνεία, ἡ, *fornication, prostitution*, Dem.
 πορνείον, τό, *a house of ill-fame, brothel*, Ar.
 πορνέω, *to prostitute*:—Pass., of a woman, *to be or*
become a prostitute, Hdt., Dem., etc. II. intr.
 in Act., = Pass., Luc. From

⁹⁵ W. J. Hickie, (New York: The MacMillan Co., 1911).

⁹⁶ Charles Frederic Hudson, Ezra Abbot, Thomas Sheldon Green, (Boston: H. L. Hastings, 1885).

⁹⁷ Henry George Liddell & Robert Scott, (Oxford: Clarendon Press, 1900).

practise idolatry, Rev. 2. 14.
 πορνεία, ας, fornication, Mat. 5. 32.
 πορνείον, ου, a brothel, Ran. 113.

Речник на новозаветния гръцки език, нова платформа⁹⁹

18. πορνεία, η., fornication.
 πορνεία, D. S.
 πορνείαι, N. P.
 πορνείαν, A. S.
 πορνείας, G. S. & A. P. (18)
 19. πορνείω, ν., to commit fornication.
 20. πόρνη, η., a harlot, a whore.

В предишен раздел показахме, че общата употреба на *πορνεία* е да се позовава на нещо, различно от прелюбодейството (т.е. блудство) и упоменатите по-горе 12 речника подкрепят това мнение. Защо тогава някои речници определят *πορνεία* така, сякаш това е израз за сексуална неморалност? Отговорът на този въпрос е двояк.

Първата причина някои речници да представят *πορνεία* като израз за сексуална неморалност се нарича „кръгови разсъждения“. Много хора тълкуват клаузата за изключение сякаш тя се отнася до прелюбодейство. Те твърдят, че Исус прави изключение за прелюбодейството; следователно каквато и гръцка дума да се използва, тя трябва да означава прелюбодейство. Подобен начин на тълкуване на гръцка дума обаче е напълно назадничав. Вие не тълкувате гръцка дума по това, което си мислите, че стихът казва; вие тълкувате стиха според това, което означава гръцката дума, въз основа на нормалното ѝ използване в друга литература (което в този случай категорично предполага нещо различно от прелюбодейство).

Второ, настъпило е много объркване поради употребата на *πορνεία* като описание на проституцията (което, както беше отбелязано по-горе, обикновено е професия, при която неженени жени се въвличат в сексуално поведение). Объркването идва, когато се използва да се опише омъжена жена, която решава да стане проститутка. Неразбирането на употребата на тази дума в Септуагинтата за описване на проституиращата природа на нацията Израел като Божия съпруга до голяма степен е „виновник“ за пораждането на идеята, че това означава прелюбодейство.

Осъзнавам, че това ще бъде едно от по-трудните възражения да убедим ума на хората, защото разбираме, че „речниците не грешат“. В крайна сметка се обръщаме към речника, когато искаме да получим окончателния и безспорен отговор какво означава дадена дума. Това, което прави този случай уникален обаче, е, че това не е ситуация, при която всички речници се съгласяват кой е окончателният и безспорен отговор – това е случай, където речниците са в разногласие и ние се опитваме да разпознаем кое определение е правилно. Осъзнавам, че може да е трудно да приемем, че някои от ресурсите, на които сме разчитали като на окончателен авторитет, може да имат неточности, но реалността е, че речниците могат

⁹⁸ John Jones, (London: Longman, Hurst, Rees, Orme, Brown, and Green, 1825).

⁹⁹ Theodore Jones, (London: Elliot Stock, 1877).

да имат грешки. Когато създава това, което ще се превърне в известния „Речник на Уебстър“, Ной Уебстър пише: „Във всички наши речници има принципни недостатъци; срещат се почти на всяка страница, като в голяма степен това надделява над предмета на такива трудове“¹⁰⁰. Една от причините, поради които той създава своя труд, е, че намира речниците, с които разполага, за пълни с грешки и иска да създаде нещо по-добро. И не само по времето на Уебстър в речниците е имало грешки. За да покажем колко лесно е речникът да греши, трябва само да посочим грешка в дефиницията, която водещият английски речник в света прави в продължение на 99 години. Оксфордският речник на английски език се смята за най-точния [верния] английски речник, създаван някога. На интернет страницата им се твърди, че „той се смята за одобреният авторитет в английския език“, че е „най-пълният запис на английския език, съгласен някога“ и че е „ненадминато ръководство за значението, историята и произношението“ в английския език. И все пак въпреки подобни твърдения за стабилност и увереност в продължение на близо сто години в него има грешна дефиниция за думата „сифон“ и историята за откриването на грешката помага да се хвърли малко светлина върху това как се появяват грешни вписвания в речника.

През 2010 г. д-р Стивън Хюз, професор по физика в Технологичния университет в Куинсланд, пише статия за сифоните (тръбите, които се използват за преместване на течност от едно място на друго и които обикновено се използват за прехвърляне на бензин от резервоара на автомобила в друг съд). Като физик д-р Хюз знае, че сифоните работят чрез гравитацията, но често срещана е заблудата, че атмосферното налягане прави сифоните да работят. Докато прави проучвания за статията си, той със съжаление установява, че дори Оксфордският речник на английския език популяризира това погрешно схващане, давайки определение на сифона като тръба, „използвана за оттичане на течности чрез атмосферно налягане“. В търсенето на правилна речникова статия [справка] д-р Хюз разказва следното:

Обширна проверка на електронни и хартиени речници не разкри нито един речник, който правилно говори за гравитацията като оперативната сила в сифона. Авторът е проверил цялата колекция от речници в библиотеката на Технологичния университет в Куинсланд... Проверени са над 25 онлайн речника (вж. Приложението) и нито едно определение не посочва гравитацията като оперативна сила в сифона¹⁰¹.

Очевидно случило се е така, че един речник е допуснал грешката, а други – включително „приетият авторитет в английския език“ – са го последвали¹⁰². Когато служител от издателството на Оксфордския английски речник (OED) е попитан за грешката, отговорът им поставя повече въпроси, отколкото отговори [решения]. Те посочват, че „Записът в речника за сифон датира от 1911 г. и е написан от редактори, които не са били учени“¹⁰³. Това е много показателно, тъй като показва, че дори в труд, който се смята за най-добрия речник в англоговорящия свят, някои от хората, които са го написали, дори не са били квалифицирани да пишат за това, което са направили, и в крайна сметка са заблуждавали хора в продължение на сто години. И колкото и да е изненадващо, макар да съм сигурен, че това ще бъде изненада за някои хора, наистина не би трябвало за нас да е така. Дори Ноа Уебстър не претендира за

¹⁰⁰ A Compendious Dictionary Of the English Language (New-Haven: Sidney's Press, 1806), Preface

¹⁰¹ Stephen W. Hughes, A Practical Example Of A Siphon At Work in Physics Education Journal, Vol. 45, No. 2 (March 2010), p. 162-166.

¹⁰² Успях да проследя грешката чак до изданието на Knight's American Mechanical Dictionary (1881 г.), том 3, (Boston: Houghton, Mifflin & Co.), p. 2188, „siphon“.

¹⁰³ Lewis Page, Physicist Unmasks 99-Year-Old mistake in English dictionaries accessed March 1, 2011: http://www.theregister.co.uk/2010/05/10/siphon_dictionary_error/.

безпогрешност. След публикуването на едно от първите издания на своя вече известен речник, той признава – по повод критиките, на които е поставил своите предшественици – че „от недоволството, подразбиращо се в тази забележка, аз самият не съм напълно свободен...”¹⁰⁴ и следователно той излиза с *преработено* издание на своя речник, защото смята, че предишният, който е написал, съдържа *грешки*.

И всичко това ни връща към първоначалния ни въпрос защо някои речници определят *порнѐи* като прелюбодейство. Отговорът е прост. Речниците не са безпогрешни. Те се правят от хората, а хората правят грешки. Един човек е поднесъл погрешно разбиране на начина, по който е дефинирана думата и тази дефиниция се повтаря отново и отново, както устно, така и писмено, докато не стане общоприето значение за думата; но само защото нещо е *общоприето*, не означава, че е вярно. Нещо е вярно, независимо от това колко хора го вярват, когато то се основава на доказателствата, които сочат към истината. Вярвам, че умело е демонстрирано, че нормалното използване на *порнѐи* преди, по време на и след Новия завет не е носило със себе си Възгледа за прелюбодейството, а, както е показано по-горе, има множество речници, които действително дават правилната дефиниция. Следователно трябва да се придържахме към доказателствата и да разчитаме на речници, които също се подкрепят от доказателствата, а не на това, което някои недобре изготвени речници имат да кажат.

Възражение 7: Ако Възгледът за прелюбодейството не е правилното тълкуване, тогава защо някои от великите проповедници от миналото са го поучавали?

Въпросът може да бъде зададен – и с основание – така: ако Възгледът за прелюбодейството не е верен, защо някои от великите проповедници като Джон Гил и Чарлз Спърджън са го поучавали. Вярвам, че отговорът на този въпрос е свързан с факта, че по тяхно време разводът е бил така *необичаен*. Преди 1857 г., когато британското правителство разхлабва строгите си закони за развода, в Англия е имало средно едва три развода годишно. Точно така, това не е „печатна грешка“. Преди Закона за брачните дела от 1857 г. има средно едва три развода годишно¹⁰⁵. Това е така, защото за да се разведе (дори в случай на прелюбодейство), човек обикновено е трябвало:

1. Да събере над 130 000 лв. (сто и тридесет хиляди лв. – сегашен курс, 2021 г.), необходими за покриване на разходите по развода¹⁰⁶.
2. Да отиде до църковния съд и да получи оттам указ за раздяла от изневерилия съпруг.
3. Да отиде в едно от светските съдилища и да вземе съдебно решение срещу прелюбодейния партньор.

¹⁰⁴ A Compendious Dictionary Of The English Language (New-Haven: Sidney's Press, 1806), Preface.

¹⁰⁵ Джон Кембъл (1779-1861), британски политик, председател на комитета, чийто доклад в крайна сметка води до прокарването на нов закон, който облекчава строгите закони във Великобритания, свързани с развода. В писмо от 10.01.1859 г. (година след влизане в сила на новия закон) Кембъл отбелязва, че преди промяната на закона: „Уверен съм, че в Англия не е имало средно повече от 3 развода годишно”. (Life Of John Lord Campbell, Vol. 2, American Edition (Jersey City, NJ: Frederick D. Linn & Co., 1881), p. 432).

¹⁰⁶ Тази сума е в случай на развод при най-благоприятни обстоятелства. Ако случаят е обвързан и с редица съдебни спорове, сумата набъбва главоломно. Frederick Clifford, A History Of Private Bill Legislation, Vol. 1, (London: Butterworths, 1885), p. 422, footnote 2. Peter N. Stearns, The Operation Of The 1857 Divorce Act, 1860-1910, A Research Note in The Journal Of Social History, Vol. 16, No. 4 (Summer 1983), pp. 103-110. Отчетена е и вълнатата инфлация – за справка: www.measuringworth.com.

4. Да отиде в Парламента и да представи тази информация с надеждата, че депутатите ще гласуват акт на Парламента, който да разреши развода (да, буквално е трябвало човек да има акт от парламента, за да получи развод)¹⁰⁷.

Подобна е историята и в САЩ. През 1867 г. на приблизително 100 регистрирани брака едва *три развода* са били допуснати¹⁰⁸. За да получите и малко перспектива, през 2009 г. на всеки 100 регистрирани брака са позволени 50 *развода*¹⁰⁹. За целите на статистиката това прави едва 3% през 1867 г. спрямо 50% през 2009 г.

Подобен е и примерът на Канада. През 34-годишния период (1867 – 1901 г.), има едва 69 развода в цялата страна¹¹⁰.

Причината, поради която някои от великите проповедници от миналото да не са поставяли под съмнение Възгледа за прелюбодейството, е, че наистина никога не са имали причина да разглеждат този въпрос. Тъй като разводите са били изключителна рядкост (в някои случаи едва три годишно) и проповедниците са имали ангажменти с по-належащи пасторални задължения, никога не е имало огромна нужда да се съсредоточи вниманието върху този проблем. Пасторското служение може да бъде изключително времеемко призвание. Ако вашата работа е да сте главен готвач в дом за вегетарианци, няма да прекарвате времето си в изучаване на начини на готвене на месо; по същия начин няма да прекарвате времето си в изучаване на въпроса кой може да се разведе и да се ожени повторно, ако никой във вашата енория не прави това. Великите проповедници от миналото просто не са се сблъскали с развода и повторния брак на нивото, пред което пасторите днес са изправени, и следователно никога не са ги изучавали задълбочено.

Тясно свързан с това е фактът, че въпреки че хората винаги са се развеждали там, където законните средства го позволяват, в миналото е имало такава стигма върху развода, че тези, които са се развеждали, обикновено не са ходели на църква. През м. септември 1940 г. списание TIME публикува статия за развода и повторния брак и още първият ред на статията гласи: „Преди 50 г. малко разведени хора бяха толкова нагли, че да се вясват в църква“¹¹¹. Разводът просто не е бил проблем за някои от великите проповедници от миналото. В църквата рядко е започвал развод, а още по-рядко се е намирал сред миряните вече разведен. Логично е, че не бихме очаквали на пасторите от миналото да им се е налагало внимателно да разследват подобни обстоятелства; вместо това те просто са приели това, на което са били научени, а са насочвали усилията си към по-належащи въпроси.

Възражение 8: Няма ли гръцки цитати след Новия завет, които да доказват, че *порнѐиа* е носила със себе си идеята за изневяра?

Има два пасажа, които са дадени като доказателство, че *порнѐиа*, поне в гръцката литература след Новия завет, може да се използва като препратка към прелюбодейство. Ще

¹⁰⁷ Henry Edwin Fenn, *Thirty-Five Years In The Divorce Court*, (Boston: Little, Brown & Co., 1911), pp. 9-10.

¹⁰⁸ 100 Years Of Marriage And Divorce Statistics United States, 1867-1967, Data From The National Vital Statistics System, Ser. 21, No. 24, DHEW Publication No. (HRA) 74-1902, (Health Resources Administration: U.S. Department Of Health, Education And Welfare, December, 1973), p. 6.

¹⁰⁹ Births, Marriages, Divorces, And Deaths: Provisional Data For 2009 in National Vital Statistics Report, Vol. 58, No. 25 (U.S. Department Of Health And Human Services, Centers For Disease Control, August 27, 2010), p. 1.

¹¹⁰ W. S. Harwood, *The Divorce Situation In Canada in The World To-Day*, Vol. 6, No. 2, February 1904 (Chicago: The World To-Day Co., 1904), p. 193.

¹¹¹ “Religion: Episcopalians and Divorce” in TIME Magazine, Monday, Sep. 16, 1940.

разгледаме тези два пасажа, като започнем с най-често срещания – това е документ от II в. (ок. 160 г. сл. Хр.), известен като „Пастирът“ на Ерм. Това е измислен разказ за спора на един мъж с ангел относно прелюбодейството. Текстът казва:

И аз му казах: „Господине, ако някой има жена, която се уповава на Господа, и ако той разбере за нейното прелюбодейство (*μοιχεΐα*), съгрешава ли мъжът, ако продължи да живее с нея?“ И той ми каза: „Докато остава в неведение за нейния грях, съпругът не извършва никакво прегрешение, живеейки с нея. Но ако съпругът знае, че съпругата му се е отклонила и ако жената не се покае, но продължава да блудства (*πορνεία*) и въпреки това съпругът продължава да живее с нея, той също е виновен за нейното престъпление и споделя нейното прелюбодейство (*μοιχεΐα*)“. („Пастирът“, книга 2, заповед 4.1)

След като прочетох този пасаж, успях да разбера защо някои са видели този пасаж и са почувствали, че Ерм използва *πορνεία*, сякаш е синоним на *μοιχεΐα* (прелюбодейство). Това е ясният прочит на пасажа. Проблемът обаче е, че учените наистина не са сигурни дали *πορνεία* е думата, която Ерм първоначално е използвал в този пасаж.

Причината за това е, че гръцкият текст на „Пастирът“ на Ерм не стига до нас в пълна форма. Напротив, текстът е накъсан на около 25 различни непълни ръкописа, всеки от които съдържа част от документа. За някои от тях гръцки текст никога не е бил открит и затова учените разчитат на древни латински преводи, за да завършат текста¹¹². Горният пасаж, цитиран в множество книги, застъпващи Възгледа за прелюбодейството, се намира само в два от тези ръкописа, но те не са единни дали *πορνεία* трябва да бъде в този пасаж или не.

Горният превод идва от Синайския сборник, който описва прелюбодейната съпруга като жена, „която упорства в своето блудство (*πορνεία*)“. Другият ръкопис обаче, Codex Athos (Атонски сборник), изобщо изпуска думата *πορνεία* в този пасаж, вместо това използва гръцката дума за „грях“ – *αμαρτία* [*хамартѝа*]. Версията от Атон казва: „но упорства в греха си (*хамартѝа*)“¹¹³.

Този пасаж е основният доказателствен текст от цялата гръцка литература като доказателство, че *πορνεία* носи със себе си значението „прелюбодейство“. Той се цитира по-често от всеки друг предполагаем пасаж, но както показват горните несъответствия, това далеч не е твърдо, конкретно доказателство. Кирсоп Лейк [Kirsopp Lake] е уважаван учен, изследвал основния гръцки текст на „Пастирът“ от Ерм. През 1913 г. Лейк публикува гръцки текст на „Пастирът“, който избира прочита от Синайския сборник пред Атонския и така несъмнено изиграва роля в популярността на защитниците на Възгледа за прелюбодейството, използвайки „Пастирът“ като доказателствен текст¹¹⁴.

И все пак, в собствения си предговор той предупреждава читателите си да не влагат твърде много достоверност на гръцкия текст, представен в неговия труд:

¹¹² Bart Ehrman, *The Apostolic Fathers*, Vol. 2 (Cambridge, MA: Harvard University Press, 2003), p. 169-171.

¹¹³ Всички човек – дори с ограничени познания по гръцки – може да потвърди това противоречие при сравнението на Синайския сборник (вж. www.codexsinaiticus.org) с Атонския сборник, чиито снимки и преписи са публикувани в Kirsopp Lake's *Facsimiles Of The Athos Fragments Of The Shepherd Of Hermas* (Oxford: Clarendon Press, 1907). Обърнете внимание, че www.codexsinaiticus.org използва нова система за номерация при „Пастирът“ и там въпросният пасаж се намира в 29:5.

¹¹⁴ Странно – и заслужаващо да се обърне внимание тук, изданието на Лейк променя правописа на *porneia* – в Синайския сборник думата е изписана така: *pornia*.

„Текстът на Ерм [представен тук] вероятно далеч не е добър: свидетелствата за папирусите показват, че нито Синайският, нито Атонският сборник са напълно надеждни, и е жалко, че за толкова голяма част от Атонския сборник това е единственият цялостен гръцки текст“¹¹⁵.

Така че дори учен, изследвал „Пастирът“ на Ерм, казва на хората да не разчитат твърде много на гръцкия текст на този пасаж.

Когато погледне на тази творба като едно цяло, човек ще види, че има много по-голям смисъл тази дума да бъде *хамартiа*, отколкото да е *порнèиa*.

Първо, в друг пасаж Ерм посочва, че разбира *порнèиa* и прелюбодейството като две различни неща:

„Какви, господине – казвам аз, – са злите дела, от които трябва да се въздържахме?“ „Чуй“, казва той: „От **прелюбодейство (*μοιχεiα*) и блудство (*порнèиa*)**, от непозволен гуляи, от нечестив лукс, от задоволяване с много видове храна и екстравагантност на богатствата...“ („Пасирът“, книга 2, заповед 8:3 / Kirsopp Lake¹¹⁶)

Второ, в пасажа, както е представен от защитниците на Възгледа за прелюбодейството, самият Ерм отхвърля идеята, че прелюбодейството дава възможност на съпруга да се разведе и да се ожени повторно:

„Но ако съпругът знае, че жена му се е заблудила, и ако жената не се покае, но продължава в блудството си и въпреки това съпругът продължава да живее с нея, той също е виновен за нейното престъпление и споделя нейното прелюбодеяние“. И аз му казах: „Господине, тогава какво трябва да стори съпругът, ако съпругата му продължава да върши порочните си практики?“ И той каза: „Съпругът трябва да я остави и да остане сам. Ако обаче остави жена си и се ожени за друга, той също прелюбодейства“.

Човек би предположил, че Ерм е прочел Евангелието от Матей и следователно е бил запознат с клаузата за изключение при *порнèиa*. Ако Ерм бе изтъквал, че думата *порнèиa* носи със себе си Възгледа за прелюбодейството и действително я беше използвал в този пасаж, за да насочи към прелюбодейство, то тогава би имало смисъл той да тълкува клаузата за изключение само със значение, че прелюбодейството позволява на мъжа да се разведе и повторно да се ожени. И все пак, в този пасаж, на мъжа, чиято съпруга е извършила прелюбодейство, се казва, че ако той остави жена си и се ожени за друга, той също извършва грях.

Всичко това ни показва, че *хамартiа* е по-вероятно да е правилната дума за този пасаж и че използването на *порнèиa* тук кара Ерм да си противоречи поне по два начина¹¹⁷.

¹¹⁵ The Apostolic Fathers With An English Translation, Vol. 2, (London: William Heinemann, 1913, 1917 reprint), p. 5.

¹¹⁶ Гръцкият текст от книгата на Kirsopp Lake The Apostolic Fathers With An English Translation, Vol. 2: The Shepherd Of Hermas, The Martyrdom Of Polycarp, & The Epistle To Diognetus (London: William Heinemann, 1917), p. 102.

¹¹⁷ Вероятно би било уместно да отбележим, че днес има хора, които вярват, че Синайският сборник е фалшификат от XI в., а не оригинал от IV в. сл. Хр. През 1862 г. д-р Константин Симонид, известен фалшификатор на ръкописи, твърди, че е създал ръкопис на Библията и апостолските отци, направен да изглежда като древно копие, в комплект с древни надписи върху остарял пергамент, предназначени за подарък за император Николай I от Русия. Подаръкът никога не е завършен, според Симонид, и в крайна сметка замисленият документ се озовава

Както споменах, това е най-цитираното доказателство, представено в полза на Възгледа за прелюбодейството, но далеч не е и твърдо доказателство. В най-добрия случай това е слаб аргумент и би било много неразумно човек да основава решението си (което може да го прати за цяла вечност в ада) върху твърденията на учен, защитник на „Пастирът“, който е предупредил да не се доверяваме на текста, за който има алтернативен прочит, съответстващ с представените по-горе исторически и езикови данни.

Но за да поспорим, нека кажем, че *порнѐиа* е правилната дума в този пасаж – *това ще означава ли, че клаузата за изключение се отнася до прелюбодейство?* Не е задължително. Не забравяйте, че една от древните употреби на *порнѐиа* е „проституция“, защото това е професия, с която се занимават предимно *неженени хора, които правят предбрачен секс*, а понякога тази дума се използва и за омъжени жени, които стават проститутки. Две части от „Пастирът“ намекуват, че в този пасаж Ерм не е имал предвид прелюбодейство (ако всъщност наистина е използвал тук думата *порнѐиа*). Първото е, че Ерм не използва думата *порнѐиа*, за да назове прелюбодейство, както е отбелязано в разграничението му между прелюбодеяние и *порнѐиа* в кн. 2, заповед 8:3, цитирано по-горе, а второто е поведението на прелюбодейната съпруга. В пасажа Ерм пита ангела: „*Господине, тогава какво трябва да направи съпругът, ако съпругата му продължава своите порочни практики?*“ Ангелът отговаря: „*Съпругът трябва да я остави*“. Не мисля, че мъжът е трябвало да я остави, ако тя е изпаднала в прелюбодейна любовна връзка, тъй като най-вероятно тя би избягала с любовника си. Това обаче е жена, която 1. е правила секс извън брака; 2. изглежда няма намерение да напусне [съпруга си] (ангелът казва на съпруга, че той трябва да предприеме действие да я остави/изгони; и 3. показва поведение, описано с гръцка дума, която речниците признават, че може да означава *проституция*. Ако нямаше алтернативен прочит за този пасаж, който да даде по-силна логика, то бих предположил – въз основа на нормалното използване на *порнѐиа* в гръцката литература и доказателствата в „Пастирът“, че този пасаж изглежда по-скоро описва омъжена жена, която е тайно замесена в проституция с цел финансова изгода, и съпругът ѝ е разбрал това, а не жена, която се е забъркала в интимни и лични прелюбодейни отношения.

А това ни води до друг пасаж, за който се предполага, че посочва, че *порнѐиа* в гръцката литература след Новия завет носи със себе си Възгледа за прелюбодейство.

Този пасаж е от документ, за който се смята, че е завършен около 192 г., известен под името „*Заветът на дванадесетте патриарси*“. Това е измислен разказ за живота на 12-те деца на Яков, но преди да го обсъдим, трябва да разгледаме малко повече древната връзка между проституцията и робството.

Много гръцки учени са убедени, че коренът на *порнѐиа* (*пòρνε*) идва от *пернеми*, което означава „продавам“, и се смята, че тази връзка е съществувала като такава, тъй като гръцките проститутки обикновено са били роби. Това се потвърждава от „*Богословския речник на Новия завет*“¹¹⁸, „*Пълният изложен речник на старите и новозаветните думи на Вайн*“¹¹⁹,

в манастира „Св. Екатерина“, където е „открит“ и се предполага, че е бил истинско древно копие. Други, отхвърляйки твърдението на Симонид, поставят под съмнение истинността на Константин фон Тишендорф (откривателят на ръкописа) и твърдението му как го е намерил. Претенциите на Симонид, че лично е създал този документ, са публикувани в The Journal Of Sacred Literature And Biblical Record, № 3, 10-1862 г., том 2: New Series (Edinburgh: Williams & Norgate, 1863) p. 248-250.

¹¹⁸ „*пòρνε* (от *пòρνεми* – продавам) буквално означава ‘проститутка под наем’ (като правило гръцките проститутки са били робини).“ Geoffrey William Bromiley, Vol. 1, (Grand Rapids, MI: William B. Eerdmans Publishing, 1985), p. 918.

¹¹⁹ „*пòρνε* (*πóρνη*, 4204) – проститутка, блудница (от *пернеми* – продавам)...“ W. E. Vine (Thomas Nelson Publishers, 1996), p. 291, дефиниция за думата „проститутка“ [harlot].

„Оксфордският класически речник“¹²⁰, и „Новият американски стандартен изчерпателен конкорданс на Библията: иврит-арамейски и гръцки речници“¹²¹. Изглежда, че речниците се съгласяват, че коренът на *порнѐиа* (*пòрне*) сам по себе си означава проститутка, а понякога *порнѐиа* се използва да опише проституцията.

Имайки това предвид, не би трябвало да ни изненадва, че в гръцката литература четем за сексуалното поведение на купуваните и продаваните роби като това на *порнѐиа*. И това ни води до втория ни пасаж, цитиран в полза на *порнѐиа* да означава прелюбодеяние. Този пасаж е текстът от *Завета на 12-те патриарси* за изкушението на Йосиф да извърши сексуален грях със съпругата на Петефрий [други преводи: Потифар – бел. прев.].

„Тези мои братя ме мразеха, а Господ ме обичаше: те искаха да ме убият, а Бог на бащите ми ме пазеше: пуснаха ме в яма, а Всевишният отново ме издигна: продадох ме за роб... Бях взет в робство, но силната Му ръка ми помогна: и така Петефрий, главният готвач на фараона, ми повери къщата си, а аз се борих срещу безсрамна жена, която ме увещаваше да прегреша с нея ... А накрая тя търсеше да ме въвлече в порнѐиа“¹²².

Мнозина посочват този пасаж като доказателство, че *порнѐиа* означава прелюбодеяние, тъй като тук имаме омъжена жена, която се опитва да привлече мъж, различен от съпруга ѝ, и тази ситуация се описва като *порнѐиа*. На пръв поглед бих се съгласил, че това изглежда добро доказателство *порнѐиа* да може да се използва за описване на прелюбодейно поведение. Вярвам обаче, че ако разгледаме цялата картина, това, което ще видим, е, че изкушението на Йосиф към сексуален грях се описва като *порнѐиа*, тъй като той е „роб“ и като такъв той не казва: „А накрая тя търсеше *да ме въвлече в прелюбодеяние*“, а по-скоро „тя търсеше да ме въвлече в *проституция*“. И има основателни причини да се предположи така. Първо, това не нарушава нормалното използване на гръцката дума *порнѐиа*, за да може тя да се тълкува тук като проституция. Всъщност фактът, че Йосиф е бил роб, би могло да определи тази дума да се използва за него в тази ситуация по този начин. Второ, авторът на „Заветът на 12-те патриарси“ на друго място показва, че не е вярвал, че прелюбодеянието и *порнѐиа* са едно и също нещо:

„Друг извършва прелюбодеяние (*моихѐуо*) и блудство (*порнѐуо*) и се въздържа от месо; но в своя пост той върши зло и чрез силата и богатството си извращава мнозина... ”(10:2, Свидетелството на Ашер, раздел 2 / PG 2:1121).

Дадени са многобройни примери, които показват, че *порнѐиа* е нещо различно от прелюбодеянието (вкл. този от самия документ, който обсъждаме). Има смисъл само да се тълкува употребата на *порнѐиа* от Заветите по такъв начин, че тя да съвпада с нормалното използване на думата в гръцката литература (вкл. как самият документ я използва). И тези доказателства предполагат тук, че въпросът е проституция, а не прелюбодеяние.

И отново, ако трябва да поспорим, нека кажем, че човек е намерил текст с гръцка литература, написан векове след времето на Исус, което използва *порнѐиа* по необичаен начин

¹²⁰ „Самите термини *порнѐуон* (бордей, публичен дом) и *пòрне* (курва) са свързани с *пернѐми* (продавам)...” Simon Hornblower & Antony Spawforth (Oxford University Press, USA, 1996), p. 1264, дефиниция за “проституция, светска”.

¹²¹ 4204. *πόρνη* *пòрне*; вероятно от *пернѐми* *пѐрνεμι* (*износ с цел продажба*)...” (Foundation Publications, 1998), p. 1559.

¹²² Заветът на Йосиф, 11:1-3. Основният гръцки текст е от PG 2:1128.

и „извън рамките“ – като описание на прелюбодейството. Това означава ли, че „клаузата за изключение“ определено говори за прелюбодейство? Не. Това означава само, че много години след написването на Евангелието на Матей гръцки писател е използвал дума по необичаен начин, противно на начина, по който гръцките писатели обикновено са използвали същата тази дума. Човек може да напише своя книга, използвайки думата „слон“ по необичаен начин – за да опише **куче**, но това не означава, че думата „слон“ винаги ще се отнася за куче в цялата литература, написана преди книгата за слоновете.

Дори да може да се намери дума, използвана по необичаен начин повече от век и половина след времето на Исус, това само доказва, че думата по онова време се е използвала по онзи начин, а не че е била използвана по същия начин и по времето на Исус. Нека дадем практическа илюстрация за това: никой не би предложил сериозно да използва статия от вестник от XX в., за да даде определение на речника (набор от думи), използван в книга от XVI в. Защо тогава хората предлагат да се използва гръцка литература, написана вероятно векове след Новия завет, за да се даде определение на този речник? В това няма много смисъл.

Възгледът за прелюбодейството е бил отхвърлян от християните през вековете

Може и да е изненада за много християни днес, които никога не са чували за алтернативна гледна точка, но *винаги* е имало християни, отхвърляли Възгледа за прелюбодейството. В моето изследване успях да намеря хора от *всеки век* от времето на Исус до днес и това бих искал да предложа като последно основание, което ме кара да отхвърля Възгледа за прелюбодейството в полза на Възгледа за блудството. Мисля, че е интересно, и си струва да се отбележи, че някои от тези хора наистина са вярвали, че *порнѐи* в клаузата за изключението от Матей се отнася до прелюбодейство, но въпреки това те все още не са разбрали пасажа, който позволява повторен брак след развод¹²³. Изучаващият Божието Слово, който има съмнения относно обосноваването на Възгледа за прелюбодейството, може да бъде уверен, че е заобиколен от милиони християни, които споделят неговите съмнения.

Юстин Мъченик (ок. 100 – 165 г.)

И „който се ожени за разведената с друг съпруг, прелюбодейства.“ И „има някои, които са станали евнуси на хора, и някои, които са родени скопци, и някои, които са се превърнали в евнуси заради небесното царство; но всички не могат да получат тази дума“. Така че **всички, които по човешки закон са два пъти женени, са грешници в очите на нашия Господ**, както и онези, които гледат на жена, за да я пожелаят¹²⁴.

Ерм (творил активно ок. 160 г. сл. Хр.)

¹²³ В някои случаи съм модернизирал по-стария английски изказ на някои от тези преводи на латински и гръцки документи. Те са маркирани със * в съответните бележки под линия, последвани от първоизточника на цитата. В някои случаи, когато изглеждаше ясно, че първоначалният автор използва латинската дума *fornicatio* или неин вариант, за да се позове на прелюбодеянието, това е преведено като „неморалност“, въпреки че тази дума на латински обикновено се отнася до предбрачен секс или проституция. Цитатите, първоначално написани на английски, обаче са оставени непроменени.

¹²⁴ The First Apology, 15.* Alexander Roberts, James Donaldson, & A. Cleveland Coxe, пред-Никеийските отци: писанията на отците до 325 г. сл. Хр., том 1 in The Master Christian Library CD-ROM, 8.0 (Albany, OR: Ages, 1997).

И аз му казах: „Господине, ако някой има жена, която се уповава на Господа, и ако мъжът разбере за нейното прелюбодеяние, греша ли мъжът, ако продължава да живее с нея?“ И той ми каза: „Докато остава в неведение за нейния грях, съпругът не извършва никакво прегрешение, живеейки с нея. Но ако съпругът знае, че съпругата му се е заблудила, и ако жената не се покае, а упорства в греха си и въпреки това съпругът продължава да живее с нея, той също е виновен за нейното престъпление и споделя нейното прелюбодеяние“. И аз му казах: „Господине, тогава какво трябва да прави съпругът, ако съпругата му продължава в/с/с своите порочни практики?“ И той каза: „Съпругът трябва да я остави и да остане сам. Но ако остави жена си и се ожени за друга, той също прелюбодейства“¹²⁵.

Теофил (творил активно ок. 170 – 190 г. сл. Хр.)

„И който се ожени“, казва [Евангелието], „за тази, която се е развела със съпруга си, прелюбодейства; а който остави жена си освен заради блудството, я кара да прелюбодейства“. Защото Соломон казва: „Може ли човек да си сложи огън в пазвата си и дрехите му да не изгорят? И човек може ли да ходи по горещи въглени и краката му да не изгорят? Така че този, който влезе при омъжена жена, няма да бъде невинен“¹²⁶.

Атинагора (творил активно ок. 177 г. сл. Хр.)

Защото ние насочваме вниманието си не върху изучаването на думите, а върху проявите и поучаването на действия, че човек трябва или да остане такъв, какъвто е роден, или да се задоволи с един брак; защото вторият брак е единствено благовидно прелюбодеяние. „Защото който напусне жена си – казва Той, – и се ожени за друга, прелюбодейства“; не позволявайки на мъж да отпрати тази, на чието девство е сложил край¹²⁷, нито да се ожени отново“¹²⁸.

Климент Александрийски (починал ок. 215 г. сл. Хр.)

Така, Писанието дава съвети за брака и не позволява освобождаване от съюза, в закона изрично се казва: „Не оставяйте жена си освен поради причината блудство;“ и то разглежда като прелюбодеяние брака на разделените партньори [с нов], докато другият е жив¹²⁹... Църквата не може да се омъжи за друг, след като е получила младоженец; но всеки от нас поотделно има право да се ожени за жената, която пожелае – според закона; имам предвид тук първия брак¹³⁰.

Тертулиан (ок. 160 г. – ок. 220 г.)

¹²⁵ *The Shepherd, Second Book, Commandment 4:1*,* ANF, Vol. 2. Изменена по Атонския сборник.

¹²⁶ *Autolycus, 3:13*,* ANF, Vol. 2.

¹²⁷ Това се явява като препратка към Възгледа за блудството.

¹²⁸ *A Plea For The Christians, 33*,* ANF, Vol. 2.

¹²⁹ *The Stromata, 2:23*,* ANF, Vol. 2. Поправил съм грешката при превода тук - според PG 9:1096.

¹³⁰ *The Stromata, 3:11:74*. Henry Chadwick & John Ernest Leonard Oulton, *The Library of Christian Classics: Volume II, Alexandrian Christianity: Selected Translations of Clement and Origen* (Philadelphia, PA: Westminster Press, 1954).

Разведената жена не може да се омъжи законно; а ако извърши такова действие без брак, не попада ли тя в категорията прелюбодейство, тъй като прелюбодейството е престъпление в брака? Такава е Божията присъда, в по-тесни граници от тази на мъжете, че като цяло независимо дали чрез брак или безразборно, допускането на втори мъж до сношение е обявено от Него за прелюбодейство... Толкова е вярно, още повече, че разводът „го е нямало отначало“; че сред римляните едва след шестстотната година от построяването на града този вид „коравосърдечност“ се описва като извършено деяние. Но те се отдават на развратни прелюбодейства, дори без да се разведат с партньора си: за нас, **даже и да ги разведем, дори бракът няма да бъде законен**¹³¹.

Съборът в Арлес (314 г. сл. Хр.)

За онези, които разбират, че жените им са извършили прелюбодейство и са млади християни и им е забранено да се женят, беше определено, че най-силно им се препоръчва **да не вземат друга съпруга, докато тяхната е все още жива, иначе ще са прелюбодейци**¹³².

Съборът в Елвира (324 г. сл. Хр.)

На християнка, която е напуснала прелюбодееен съпруг християнин, и се омъжва за друг, трябва да се забрани да се омъжи; ако обаче тя вече се е омъжила повторно, не трябва да се причестява преди смъртта на мъжа, когото е напуснала, освен ако смъртна болест не го налага¹³³.

Григорий Назиански (ок. 325 – 389 г.)

Защото смятам, че Словото тук изглежда осъжда втория брак. Защото, ако имаше двама Христосовци, може да има и двама съпрузи или две съпруги; но ако Христос е Един, една Глава на Църквата, нека има и една плът, а втората нека бъде отхвърлена... Така, Законът дава развод по всякаква причина; но Христос – не по всякаква причина; Той обаче допуска **разделяне единствено** от проститутката; и във всички останали неща Той заповядва търпение¹³⁴.

Амброзий Милански (333 – 397 г.)

Следователно правото на брак ви е дадено, за да не попаднете в примка и да не съгрешите с чужда жена. Вие сте обвързан с жена си; не търсете освобождаване, защото **не ви е позволено да се ожените за друга, докато жена ви е жива**¹³⁵.

¹³¹ *On Monogamy*, 9,* ANF Vol. 4.

¹³² *Canon 10*. Cited in “Divorce” in *The Church Quarterly Review*, Vol. XL, No. LXXIX, April 1895 (London: Spottiswoode & Co, 1895), p. 21.

¹³³ *Canon 9*. See also this passage in “Divorce” in *The Church Quarterly Review*, Vol. XL, No. LXXIX, April 1895 (London: Spottiswoode & Co, 1895), p. 21.

¹³⁴ *Oration 37:8*. Philip Schaff, *The Nicene And Post Nicene Fathers, Series 2, Vol. 7* (Albany, OR: Ages, 1997). Оттук надолу се използва съкращението NPNF.

¹³⁵ *On Abraham The Patriarch, 1:7:59*. Theodosia Tomkinson, Tr. (Etba, CA: Center For Traditionalist Orthodox Studies, 2000).

Йоан Златоуст (ок. 347 – 407 г.)

„Нека тя остане неомъжена или да се помири със съпруга си“... „Ами ако той никога не се помири?“, може да попита някой. Имате още един режим на освобождаване и „развързване“. Какъв? Чакай смъртта му. Защото както (посветената) дева не може да се омъжи, защото съпругът ѝ е вечно жив и е безсмъртен; така за тази, която е била омъжена, е законно [да се омъжи повторно] единствено когато съпругът ѝ почине¹³⁶.

Апостолски канони (ок. 400 г. сл. Хр.)¹³⁷

Ако мирянин се разведе със собствената си жена и вземе друга или такава, разведена от друг, нека бъде отстранен¹³⁸.

Съборът в Милевия (416 г.)¹³⁹

Според евангелската и апостолска доктрина е постановено, че нито един мъж, оставен от жена си, нито жена, оставена от съпруга си, не може да се жени/омъжи за друг, но те трябва или да спазват тази разпоредба, или да се помирят помежду си¹⁴⁰.

Инокентий I (умира през 417 г.)

Очевидно е, че когато разведените лица се женят отново, и двете страни са прелюбодейци. И освен това въпреки че първият брак трябва да бъде прекъснат, ако те все пак се оженят отново, самите те са прелюбодейци, но хората, за които се женят, са еднакво с тях виновни за прелюбодеяние; както четем в евангелието: „*Който остави жена си и се ожени за друга, прелюбодейства; така и който се жени за нея, която е оставена от съпруга си, прелюбодейства*“. Следователно всички такива трябва да бъдат пропъдени от причастието¹⁴¹.

Събор в Картаген (познат под името Африкански сборник, 419 г.)¹⁴²

Решено е, че в съответствие с евангелската и апостолската ученическа школа нито мъж, оставен от жена си, нито жена, оставена от съпруга си, не могат да се обвържат с друг; но нека останат такива [неженени] или да се помирят помежду си¹⁴³.

¹³⁶ *On Virginity*, 40.* Cited in Oscar Daniel Watkins, *Holy Matrimony* (London: Rivington, Percival & Co., 1895), p. 311-12.

¹³⁷ Този канон установява правилото, че всеки мирянин, който се разведе и се ожени повторно (при всякакви обстоятелства), трябва да бъде отстранен (отлъчен) от църквата.

¹³⁸ Канон 48. В някои сборници номерацията му е №47. ANF, Vol. 7.

¹³⁹ Този канон забранява на лица, изоставени от съпрузите си, да се женят повторно. Със сигурност в някои случаи на изоставяне прелюбодеянието или се е случило, или е щяло да се случи, но горният закон *във всеки случай* забранява повторният брак за изоставения партньор.

¹⁴⁰ Канон 17. Цитирано в John Fulton *The Laws Of Marriage* (New York, NY: E. & J. B. Young, 1883), p. 255.

¹⁴¹ *Letter To Exsuperius, Bishop of Toulouse, Ch.6*.* Cited in John Fulton *The Laws Of Marriage* (New York, NY: E. & J. B. Young, 1883), p. 255.

¹⁴² Това е повторение на горепосочения указ от Събора в Милевия, който забранява на оставения/-та съпруг/-а да се жени повторно.

¹⁴³ *Canon 102*. Cited in “*Divorce*” in *The Church Quarterly Review*, Vol. XL, No. LXXIX, April 1895 (London: Spottiswoode & Co, 1895), p. 22.

Йероним (ок. 340 – 420 г.)

По този начин апостолът отсече всяка молба и ясно заяви, че ако една жена се омъжи отново, докато съпругът ѝ е жив, тя е прелюбодейка. Не трябва да говорите с мене за насилието на грабител, молбата на майката, наддаването на баща, влиянието на роднини, наглостта и интригите на слугите, загубите в един дом. Съпругът може да бъде прелюбодеец или содомит, той може да бъде омърсен от всяко престъпление и може да е оставен от жена си поради греховете си; въпреки това той все още е неин съпруг и докато той е жив, тя не може да се омъжи за друг¹⁴⁴.

Августин от Хипо (354 – 430 г.)

Не може да бъде потвърдено правилно нито това, че съпругът, който оставя съпругата поради неморалност и се омъжва за друга, не прелюбодейства. Защото има прелюбодеяние и от страна на онези, които се женят за други след отхвърлянето на бившата си съпруга поради неморалност... Ако всеки, който се ожени за друга жена след като прекрати брака с жена си, извършва прелюбодейство, това включва и този, който оставя жена си без причина по неморалност, и този, който оставя жена си по тази причина.¹⁴⁵

Съборът в Анжер (453 г.)¹⁴⁶

Тези, които злоупотребяват с името на брака, като вземат жени [за свои съпруги], чиито съпрузи са живи, ще бъдат отлъчени¹⁴⁷.

Финиан (също: Виниан, Винианий, Финниан, починал ок. 550 г.)

Ако съпругата на мъж извърши неморалност и съжителства с друг мъж, той не трябва да си взима друга жена, докато жена му е жива¹⁴⁸.

Адамнан (ок. 624 – 704 г.)

По този начин за жена, която е блудница (също и проститутка/курва – бел. прев.), същият мъж обясни: „Тя ще бъде блудница, която е свалила игото на собствения си съпруг и е съчетана към втори или трети съпруг; а съпругът ѝ да не взима друга [съпруга], докато тя е жива...”¹⁴⁹

¹⁴⁴ Писмо 55:3, To Amandus. NPNF, Series 2, Vol. 6.

¹⁴⁵ *Adulterous Marriage*, 1:9. Roy Joseph Deferrari & Charles T. Wilcox, *Fathers Of The Church*, Vol. 27: *Treatises On Marriage And Other Subjects* (Washington, DC: CUA Press, 1999).

¹⁴⁶ Това изглежда е пълна забрана срещу разведените жени да се омъжват повторно, дори в случай на прелюбодейство.

¹⁴⁷ Canon 6. Cited in John Fulton *The Laws Of Marriage* (New York, NY: E. & J. B. Young, 1883), p. 255.

¹⁴⁸ *Penitential of Vinnian*, Sec. 43.* John Thomas McNeill & Helena Margaret Gamer, *Medieval Handbooks Of Penance: A Translation Of The Principal "Libri Poenitentiales" And Selections From Related Documents* (New York, NY: Columbia University Press, 1938, 1990), p. 95.

¹⁴⁹ *Canons Of Adamnan*, Canon 16, John Thomas McNeill & Helena Margaret Gamer, *Medieval Handbooks Of Penance: A Translation Of The Principal "Libri Poenitentiales" And Selections From Related Documents* (New York, NY: Columbia University Press, 1965), p. 133.

Съборът в Нант (658 г.)

Ако съпругата на мъж е извършила прелюбодейство... нека той отпрати жена си, ако желае... Но съпругът ѝ не може по никакъв начин да вземе друга жена, докато тя е жива¹⁵⁰.

Съборът в Хертфорт (673 г.)

По отношение на брака: никой, освен законният брак, да не бъде разрешен на никого; никой мъж да не сключва кръвосмесителен брак; никой да не напуска собствената си жена, освен (както учи светото Евангелие) в случай на блудство; ако предположим, че някой е изгонил собствената си съпруга, обвързана с него в законен брак, ако реши да бъде истински християнин, той не трябва да се свързва с никоя друга жена, но трябва да остане така [както е – бел. прев.] или да се помири със собствената си съпруга¹⁵¹.

Юдисий Климент (693 г.)¹⁵²

Ако някой мъж отпрати законната си съпруга и се ожени за друга, християните трябва да го отлъчат, дори ако първата съпруга се е съгласила... Не е законно да се има разделяне в случай на законен брак, освен ако няма съгласие и на двамата да останат неженени¹⁵³.

Беда Достопочтени (ок. 672-735 г.)

Следователно има само една плътска причина, блудство: една духовна причина, страхът от Бога, заради който съпругата може да бъде отпратена. Но няма причина, предписана от Божия закон друга жена да може да бъде взета, докато тя (изоставената) е жива¹⁵⁴.

Съборът в Труло (692 г.)¹⁵⁵

Тази, която е напуснала съпруга си, е прелюбодейка; ако отиде при друг, според светия и божествен Василий, който е събрал това най-отлично от пророк Йеремия... този, който остави законно дадената му жена и си вземе друга, е виновен на прелюбодейство от Господната присъда¹⁵⁶.

¹⁵⁰ Canon 12. Cited in "Divorce" in *The Church Quarterly Review*, Vol. XL, No. LXXIX, April 1895 (London: Spottiswoode & Co, 1895), p. 18.

¹⁵¹ Canon 10. Cited in John Keble *Sequel Of The Argument Against Immediately Repealing The Laws Which Treat The Nuptial Bond As Indissoluble* (London: J.H. & Jas. Parker, 1857), p. 197-198.

¹⁵² Този документ е англо-саксонски наръчник за покаянието и ни дава представа в какво са вярвали англо-саксонските вярващи през VII в. сл. Хр. по темата за развода и повторния брак.

¹⁵³ Sec. 14-15.* Cited in "Divorce" in *The Church Quarterly Review*, Vol. XL, No. LXXIX, April 1895 (London: Spottiswoode & Co, 1895), p. 8.

¹⁵⁴ От Марк, гл. 10. Цитат в книгата на Henry John Wilkins *The History Of Divorce And Re-marriage For English Churchmen* (London: Longmans, Green & Co., 1910), p. 124.

¹⁵⁵ Този канон изглежда като пълна забрана да се оставя съпругът и да се жени повторно, дори в случай на прелюбодейство.

¹⁵⁶ Canon 87. NPNF, Series 2, Vol. 14.

Съборът в Соасон (744 г.)¹⁵⁷

Ние повеляваме... никой да не взема съпругата на друг, докато съпругът ѝ е жив, и никоя жена да не взема друг съпруг, докато нейният е жив; защото съпругът не бива да отправя жена си с изключение на причината за разкрито блудство¹⁵⁸.

Захарий (починал през 752 г.)

Относно мирянин, отпъждащ жена си от канона на светите апостоли, глава 48: Ако някой мирянин, отпъдил собствената си жена, е взел друга жена, или такава, отпъдена от друг, нека бъде лишен от Причастие¹⁵⁹... Що се отнася до онези, които отпъждат съпругата или съпруга си, да останат така: от Африканския събор, споменат по-горе в гл. 69, се съдържа следното: беше решено, че според евангелското и апостолското учение нито мъж, освободен от съпругата си, нито жена, освободена от съпруга си, не може да се събере с друг; но те така да останат или да взаимно да се помирят¹⁶⁰.

Откъси от Егберт (починал през 766 г.)

Августин казва: „Ако жената извърши неморалност, тя трябва да бъде отстранена; но за друга [той] да не се жени, докато тя е жива“. Значи навсякъде, където има неморалност и справедливо подозрение за неморалност, съпругата може да бъде свободно отпратена... Според евангелското учение нито жена, отпратена от съпруга си, може да вземе друг мъж, докато бившият е жив; нито съпруг – друга жена; но нека и двамата да останат така или да се помирят. Августин казва: „Ако жената извърши неморалност, тя трябва да бъде отпъдена, но друга не трябва да се взима, докато тя [първата] е жива“¹⁶¹.

Синодът в Аахен (789 г.)

Освен това в същия (Африкански събор) беше постановено нито съпруга, отпъдена от съпруга, не може да вземе друг съпруг, докато собственият ѝ съпруг е жив, нито съпругът може да вземе друга жена, докато първата му жена все още е жива¹⁶².

Съборът във Фриули (791 г.)

¹⁵⁷ Изглежда, че това е забрана за брак с лице, което се е развело при каквито и да било обстоятелства, докато първият им брачен партньор е все още жив, дори ако той/тя [съгрешилият – бел. прев.] е бил прелюбодеец.

¹⁵⁸ Canon 9. Cited in “Divorce” in *The Church Quarterly Review*, Vol. XL, No. LXXIX, April 1895 (London: Spottiswoode & Co, 1895), p. 16.

¹⁵⁹ Тази забрана е срещу мирянин, който отпъжда жена си и се жени за друга, и е включвала и тези, които са отправяли съпругата си поради прелюбодеяние.

¹⁶⁰ *Писмо № 7 To Pippin, Ch.7, 12.** Cited in Henry John Wilkins *The History Of Divorce And Re-marriage For English Churchmen* (London: Longmans, Green & Co., 1910), p. 99-100

¹⁶¹ *Canons 119-121.** Cited in “Divorce” in *The Church Quarterly Review*, Vol. XL, No. LXXIX, April 1895 (London: Spottiswoode & Co, 1895), p. 11.

¹⁶² Canon 13. Cited in Henry John Wilkins *The History Of Divorce And Re-marriage For English Churchmen* (London: Longmans, Green & Co., 1910), p. 108.

Въпреки че връзката на брака се прекъсва по причина неморалност, мъжът не може да се жени за друга жена, докато прелюбодейката е жива, макар че тя е прелюбодейка; а прелюбодейката никога няма да се омъжи за друг съпруг¹⁶³.

6-и събор в Париж (829 г.)

А онези, които се женят за друга съпруга, когато собствената им е била отпратена поради неморалност, трябва да бъдат белязани като прелюбодейци по съд Господен¹⁶⁴.

Каноничен списък от Бенедикт Левита (ок. 847 г.)

Докато съпругът или съпругата са живи, никой от двамата да не се съединява в друг брак... И ако тя е извършила неморалност и съпругът ѝ го поиска, тя трябва да бъде отпъдена, но друга жена не може да бъде взета в брак докато тя е жива, тъй като прелюбодейците няма да владеят Божието царство, но нейното покаяние трябва да бъде прието¹⁶⁵.

Закони на свещениците от Нортумбрия (950 г.)¹⁶⁶

Ако някой отпусне законната си жена [докато тя е] жива и се ожени за друга, нека иска Божията милост, освен ако не уреди обезщетение за това; но нека всеки да запази законната си съпруга, докато тя е жива, освен ако и двамата не изберат да се разделят със съгласието на епископа, и не са готови да запазят целомъдрието си в бъдеще¹⁶⁷.

Епитимия от архиепископ Дънстън (ок. 963 г.)

Този, който напусне жена си [по някаква причина] и вземе друга жена, нарушава брачния завет. Нека нито едно от онези права, които принадлежат на християните, не му бъде позволено, нито докато е жив, нито при смъртта му, нито нека бъде погребан при християни мъже: и същото да бъде сторено с [престъпната] съпруга: и нека родствениците, присъствали на женитбата [на втория брак], претърпят същата гибел, освен ако първо не се обърнат и искрено не уредят обезщетение/дълг¹⁶⁸.

Съборът в Еанхам (1009 г.)

¹⁶³ Canon 10.* Cited in "Divorce" in *The Church Quarterly Review*, Vol. XL, No. LXXIX, April 1895 (London: Spottiswoode & Co, 1895), p. 17 & John Fulton *The Laws Of Marriage* (New York, NY: E. & J. B. Young, 1883), p. 258-9.

¹⁶⁴ Canon 2.* Cited in "Divorce" in *The Church Quarterly Review*, Vol. XL, No. LXXIX, April 1895 (London: Spottiswoode & Co, 1895), p. 18.

¹⁶⁵ Joseph Friesen, *Geschichte Des Canonischen Eherechts* (Zweigniederlassungen: Druck Und Verlag Von Ferdinand Schöningh, 1893), p. 793. Cited in Oscar Daniel Watkins, *Holy Matrimony* (London: Rivington, Percival & Co., 1895), p. 391.*

¹⁶⁶ Следният закон посочва, че ако се случи раздяла при каквито и да било обстоятелства, двамата съпрузи трябва да живеят целомъдрено до края на живота си, което изключва всяка възможност за повторен брак, докато единият от двамата съпрузи все още е жив.

¹⁶⁷ Section 54. John Johnson, *A Collection Of the Laws And Canons Of The Church of England*, Vol. 1 (Oxford: John Henry Parker, 1850), p. 381.

¹⁶⁸ Sec. 27.* Cited in Henry John Wilkins *The History Of Divorce And Re-marriage For English Churchmen* (London: Longmans, Green & Co., 1910), p. 124.

И нека никога да не бъде това един християнин да се жени за свой роднина до 6-о коляно, което е в рамките на четвърта степен; нито за негова вдовица, който е бил така близо в светските отношения; нито за роднина на съпругата, която по-преди е имал. Нито с някоя осветена монахиня, нито със своята кръстница, **нито за разведена някой християнин някога да се жени**¹⁶⁹ **нито да има повече от една съпруга, но да бъде с тази си – докато тя е жива;** който правилно да спазва Божия закон и да предпази душата си от горящия ад¹⁷⁰.

Църковни закони от цар Кнут (известен още като Канут/Кнуд, ок. 994-1035 г.)

Ние налагаме, и задължаваме, и заповядваме в името на Бога никой християнин никога да не взема жена от роднините си до шеста степен на родство, нито вдовицата на роднина, толкова близо сроден с него, нито от рода на съпругата, която по-рано е имал, нито от поръчителствата си при кръщение, нито посветена монахиня, **нито разведена жена**, нито да практикува незаконно съвкупление. Нека никой да няма повече от една съпруга и нека тя бъде съпруга в брак, а нека той да остане само с нея – докато тя е жива, ако правилно спазва Божията воля, и ще осигури душата си спасение от пламъците на ада¹⁷¹.

Съборът в Реймс (1049 г.)

[Ние постановяваме], че никой след като е оставил законната си съпруга, не може да вземе друга¹⁷².

Джон Грациан (починал през 1160 г.)

Ако или съпругът се отдели от жена си, или съпругата от съпруга поради неморалност, незаконно е да се вземе друга¹⁷³.

Питър Ломбард (ок. 1100 – ок. 1164 г.)

Брачната връзка все още съществува между онези, които макар и да са се отделили един от друг, са се присъединили към други¹⁷⁴.

Александър III (починал през 1181 г.)

¹⁶⁹ Това забранява на мъж да се жени за която и да е жена, която е била разведена, независимо от причината (дори прелюбодейство) и следователно отхвърля идеята за прелюбодейство.

¹⁷⁰ *The Laws Of King Ethelred (c. 968-1016)*, 6:12.* John Milton Stearns, *The Germs And Developments Of The Laws Of England* (New York, NY: Banks & Brothers, Law Publishers, 1889), p. 175.

¹⁷¹ *Ecclesiastical Laws of King Cnut*, Law No. 7. John Johnson, *A Collection Of the Laws And Canons Of The Church of England*, Vol. 1 (Oxford: John Henry Parker, 1850), p. 506.

¹⁷² *Canon 12*. Cited in Henry John Wilkins *The History Of Divorce And Re-marriage For English Churchmen* (London: Longmans, Green & Co., 1910), p. 109.

¹⁷³ *Decretum*, Case 32, Question 7, C. 3.* Cited in Henry John Wilkins *The History Of Divorce And Re-marriage For English Churchmen* (London: Longmans, Green & Co., 1910), p. 110.

¹⁷⁴ Цитат в книгата на Henry John Wilkins *The History Of Divorce And Re-marriage For English Churchmen* (London: Longmans, Green & Co., 1910), p. 111.

Бракът се разтрогва при прелюбодейството на съпругата, но по такъв начин, че никоя от страните да не може да се ожени отново; а ако съпругът се ожени за друга жена, вторият му брак е нищожен, а първият брак с всичките му задължения и ангажименти е валиден¹⁷⁵.

Тома Аквински (ок. 1225 – 1274 г.)

Нищо, което се случва след брака, не може да го разтрогне: поради това прелюбодейството не прави брака да спре да бъде валиден. Защото, според Августин (De Nup. Et Concup. I, 10), „докато са живи, те са обвързани от брачната връзка, която нито разводът, нито съюзът с друг могат да унищожат“. Следователно е незаконно единият, докато другият е жив, да се жени/омъжва повторно¹⁷⁶.

Джон Уиклиф (1328 – 1384 г.)

И нека всеки човек е наясно, че не се сдобива с фалшив развод нито за пари, нито за приятелство, нито заради враг; защото Христос заповядва никой човек да не ги разделя тези, които Бог е съединил; но само при прелюбодеяние тази страна, която се пази чиста, може да се оттегли от леглото на другия и по никаква друга причина, както казва самият Христос. И в този случай чистата страна има [единствено] възможността или да живее целомъдрено, докато другият [брачен партньор] е жив, или отново да се помири с другата страна¹⁷⁷.

Съборът във Флоренция (1431 – 1445 г.)

Тройно благо има в брака. Първото е раждането на децата и тяхното отглеждане за поклонение на Бога. Второто е верността, която всеки брачен партньор дължи на другия. Трето е неразривността на брака, доколкото той представлява неразривния съюз на Христос и Църквата. И макар да е позволено да се разделят поради прелюбодейство, въпреки това не е позволено да се сключи друг брак, тъй като връзката на законно сключен брак е доживотна¹⁷⁸.

Необходимо учение и начетеност за всеки мъж християнин (1543 г.)¹⁷⁹

Независимо от това, при законно сключени бракове и според наредбата за брак, предписана от Бога и законите на всяко царство, връзката им не може да бъде разтрогната докато страните, между които е сключен такъв брак, са живи¹⁸⁰.

¹⁷⁵ *Decretals Of Gregory IX*, 4.19.5. Cited in John Fulton *The Laws Of Marriage* (New York, NY: E. & J. B. Young, 1883), p. 260-261.

¹⁷⁶ *Summa Theologica*, Part 3, Supplement, 62:5* (New York: Benziger Brothers, 1922), p. 303.

¹⁷⁷ *Of Weddid Men And Wifis And Of Here Children Also*, Ch.2, in Thomas Arnold, ed. *Select English Works Of John Wycliffe*, Vol. 3: *Miscellaneous Works* (Oxford: Clarendon Press, 1871), p. 192.

¹⁷⁸ Session 8—22 November 1439, [*Bull of union with the Armenians*]. Cited in Herbert Vorgrimler *Sacramental Theology* (Collegeville, MN: Liturgical Press, 1992), p. 296.

¹⁷⁹ Официален документ, изготвян от Англиканската църква, чиято цел е била да даде на англичаните всичко, „необходимо“ им да разбират християнския живот.

¹⁸⁰ *The Sacrament Of Matrimony*, in Charles Lloyd's *Formularies Of Faith Put Forth By Authority During The Reign Of Henry VIII* (Oxford: University Press, 1856), p. 276-277.

Институцията на мъжа християнин (1545 г.)¹⁸¹

Независимо от законно сключените бракове и съгласно наредбата за брака, предписана от Бога и светата Църква, връзката по никакъв начин не може да бъде разтрогната по време на живота на страните, между които е сключен такъв брак.¹⁸²

Англикански канони (1603 г.)¹⁸³

Във всички решения за развод трябва да се вземе предвид, че човек не трябва да се жени докато другият е жив. Във всички решения, произнесени само за развод и раздяла *a thoro et mensa*¹⁸⁴, в акта на споменатото решение трябва да се разглежда предпазливо и съдържано, а именно: разделените по този начин страни да живеят целомъдрено и въздържано; докато единият е жив да не сключват брак с друго лице. И за по-доброто спазване на тази последна клауза, посоченото решение за развод няма да се произнася, докато страната или страните, които изискват същото, не отдадат добра и достатъчна предпазливост и гаранция в съда, че по никакъв начин няма да нарушат или престъпят споменатото ограничение или забрана¹⁸⁵.

Ланселот Андрюс (1555 – 1626 г.)

Първо, приемам, че актът на прелюбодейство не разтрогва връзката на брака; тъй като тогава би следвало, че страната, която извършва „нарушението“, няма да бъде приета, ако поиска помирение отново с изправната страна за същото съжителство, без ново тържествено встъпване в брак, доколкото предишният брак е съвсем разтрогнат – а подобно нещо никога не се е виждало и чувало, и е противно на практиката на всички църкви... според мене вторият брак (в който живее някоя от страните) не е оправдан от Божието слово¹⁸⁶.

Основни на правото в Англия

(публикувано за първи път в четири части, 1628 – 1644 г.)¹⁸⁷

Има два вида развод: този, който разтрогва брака, *a vinculo matrimonii* (т. е. с възможност за повторен брак), що се отнася до предварителна договореност, кръвно родство и т.н., и другият – *mensa et thoro* (т. е. без възможност за повторен брак), що се отнася до прелюбодейство, тъй

¹⁸¹ Друг официален документ, изготвян от Англиканската църква с указания за англичаните. Като такъв той показва как през XVI в. англичаните са възприемали въпроса за развода и повторния брак.

¹⁸² Part 2, Matrimony. Charles Lloyd, *Formularies Of Faith Put Forth By Authority During The Reign Of Henry VIII* (Oxford: University Press, 1856), p. 91-92.

¹⁸³ Англиканските канони от 1603 г. са били официалните правила за прилагане в Англиканската църква.

¹⁸⁴ Развод „a thoro et mensa“ – както се е разбирал от англичаните през XVII в., се обяснява по-долу – в цитата от „Institutes Of The Laws Of England“.

¹⁸⁵ Canon 107. Edward Cardwell's *Synodalia: A Collection Of Articles Of Religion, Canons, And Proceedings Of Convocations In The Province of Canterbury, From The Year 1547 To The Year 1717, Vol. 1* (Oxford: University Press, 1842), p. 307-308.

¹⁸⁶ Против втория брак: след решение за развод с бивш партньор след това страната живее/се описва в произведения: "Два отговора на кардинал Перон" и "Други разни творби на Ланселот Андрюс" (Oxford: John Henry Parker, 1854), p. 106-108.

¹⁸⁷ Включвам това, защото по времето, когато е написан, това е бил законът в Англия и служи за пример как англичаните са отхвърляли идеята за прелюбодейство.

като този развод поради прелюбодеяние не може да разтрогне брака *a vinculo matrimonii*, тъй като престъплението е след справедлив и законен брак¹⁸⁸.

Томас Комбър (1645 – 1699 г.)

И ако разгледаме внимателно думите на нашия Спасител, ще видим, че този ред на нашата (т. е. Англиканската) Църква е основан на священото Писание; защото макар че на евреите е позволено да се оженят повторно след развод при прелюбодеяние, Исус все пак коригира този обичай, като казва: „Който остави жена си заради блудство, я кара да прелюбодейства; и който се ожени за разведената, прелюбодейства“ (Матей 5:32). Така че той не разрешава развод по никаква причина освен при блудство (което е всичко, което Мойсей също разрешава, като използва думата „нечистота“, Второзаконие 24:1), но Христос **в никакъв случай не допуска брак след развод**, като ясно го нарича прелюбодеяние¹⁸⁹...

Даниел Уитби (1638 – 1726 г.)

... По-скоро съм склонен да приема думата [*порнѐиа*] в подходящия ѝ смисъл за **блудство, извършено преди брака**, и за което се разбира след като започне съвместното съжителство. 1. Тъй като Христос, говорейки за този развод тук и на други места, никога не използва думата *моихѐиа*, която означава прелюбодеяние, а винаги – *порнѐиа* (Матей 5:32), която дума, както сред евреите, така и сред езичниците, **правилно внася грях на неженени лица, които лежат един с друг** и така са станали едно тяло (I Коринтяни 6:16): следователно не е възможно Христос да отстъпи от познатото и общоприето приемане на думата¹⁹⁰.

Хектор Дейвис Морган (1785 – 1850 г.)

В клаузата с изключението целта на нашия Спасител несъмнено е била да намали възможностите за развод, които евреите са били извлекли от думата „нечистота“ от Мойсеевия закон: Второзаконие 24:1. Но е очевидно, че ако думата *порнѐиа* е от онзи общ смисъл и значение, където тя се тълкува/превежда от Гротий и други тълкуватели [да включва сексуална неморалност като цяло], изричната цел на нашия Господ е осуетена от двусмислеността на неговия изказ. Неговата клауза за изключението до голяма степен изложена до такъв мащаб [за да бъде прихващаща фраза за всяка сексуална неморалност], не може да се предполага, че ограничава позволенията, което се изважда като заключение от Мойсеевия закон. Дори само това е вече непреодолимо възражение срещу аргумента на Селден, че *порнѐиа* при употребата от фарисеите е еквивалент на всяка нечистота¹⁹¹.

Джон Томас Лорд Редсдейл (1805 – 1886 г.)

¹⁸⁸ Edward Coke (1552-1634), The Third Part of the Institutes of the Laws of England, Ch. 27 (London: E. & R. Brooke, 1797), p. 89.

¹⁸⁹ The Occasional Offices Of Matrimony, Part 2, Sec. 2 (London: Henry Brome & Robert Clavel, 1679).

¹⁹⁰ A Critical Commentary And Paraphrase On The Old And New Testament And Apocrypha, Vol. 4, Note On Mt. 19:9 (Philadelphia: Carey & Hart, 1845), p. 136.

¹⁹¹ The Doctrine and Law of Marriage, Adultery, and Divorce, Vol 2, Appendix 1 (Oxford: J. Parker, 1826), p. 400.

Най-накрая това, което изглежда като истинската доктрина, е общоприето от църквата: ако жената е виновна в прелюбодеяние, съпругът има оправдание да я отстрани, но **бракът все пак остава неразтрогнат**¹⁹².

Йохан Йозеф Игнац фон Делингер (1799 – 1890 г.)

Тези, които смятат, че в Своите две изявления за брака, предадени от Матей, Христос е имал предвид, че бракът е бил разтрогнат или доведен до разтрогване чрез прелюбодеяние от която и да е от страните, са принудени 1. да твърдят, че думата *порнеиа* може да означава прелюбодеяние, 2. да намерят основание за използването ѝ в решаващ пасаж вместо обикновената дума *моихейа* и 3. да поддържат принципа, че един акт на прелюбодеяние от която и да е от страните *ipso facto* разтрогва брака. Тези три точки изискват доказателство. Първото твърдение трябва да бъде най-категорично противоречивото; *порнеиа* винаги означава невъздържаност, разпуснатост при неженените; никога в Новия завет нито в Септуагинтата, нито при светските автори [не е] прелюбодеяние ... Но ако предположим, че *порнеиа* може да се използва за изневяра, това не обяснява защо Христос или Матей е трябвало да използват тази дума, където е било от съществено значение да дефинират точно единственото основание за разтрогване на брака. Христос неведнъж използва тук *моихейа*; защо трябва изведнъж да промени думата за „блудство“, ако има предвид единствено прелюбодеяние?¹⁹³

Хенри Пари Лидън (1829 – 1890 г.)

Мойсей беше разрешил разводно писмо; но Христос потвърждава без изключение първоначалния закон: „Това, което Бог е съединил, никой да не разделя“. С други думи, Той заявява неразривността на брачната връзка. Намеквайки еврейския закон, **Той постановява, че ако непризнат акт на блудство от страна на жената е предшествал брака, очевидната връзка може да бъде разтрогната**. Казвам *очевидната връзка*; тъй като в действителност женитбата е била опорочена от първата връзка; една от страните в брака е била измамена по отношение на реалните му условия¹⁹⁴.

Хенри Гранвил Хауърд (1815 – 1860 г.) и други учени (1857 г.)¹⁹⁵

[Ние протестираме срещу законопроекта] 1-во, защото законопроектът съдържа разпоредби, които в определени случаи разрешават развода *Vinculo Matrimonii* в християнския брак, и по този начин законът е в пряка опозиция на това, което нашият Господ е заявил както със

¹⁹² *Divorce Commission: Lord Redesdale's Opinion And Statement Of His Reasons For Not Entirely Concurring In The Preceding Report in Parliamentary Papers*, Vol. 40 (London: Her Majesty's Stationary Office, 1853), p. 23. Това се съдържа и във First Report Of The Commissioners Appointed By Her Majesty To Enquire Into The Law Of Divorce And More Particularly Into The Mode Of Obtaining Divorces A Vinculo Matrimonii (London: Bradbury And Evans, Whitefriars Printers for Her Majesty's Stationary Office, 1853), p. 23, част от сборник отчети от комисари/възложители: 1852-1853, Vol. 1, No. 1604 (no date, no publisher), p. 249.

¹⁹³ *The First Age Of Christianity And The Church*, Vol. 2, Appendix 3, Henry Nutcombe Oxenham, Tr. (London: William H. Allen & Co., 1866), p. 310-312.

¹⁹⁴ *Sermon XVI: Christ And Human Law*, Sec. 2 in *Sermons Preached Before The University Of Oxford, Second Series 1868-1882* (London: Rivingtons, 1883) p. 310-312.

¹⁹⁵ През 1857 г. британският парламент обсъжда дали да позволи на хората да се разведат по причина прелюбодеяние. Този опит за промяна както на актуалния по онова време закон, така и на учението на Писанието е срещнало съпротива от онези, които са приемали сериозно библейските поучения за развода и повторния брак. Следват протестни писма, писани срещу промяната в закона.

собствените си думи, така и с неизменното учение на Своята Църква. Подписаните: *Henry Granville Howard, William Bernard Petre, Henry Valentine Stafford Jerningham, George Charles Mostyn, Henry Benedict Arundell, & Thomas Alexander Fraser*¹⁹⁶.

Самюел Уилбърфорс (1805 – 1873 г.) и други учени (1857 г.)

[Протестираме срещу законопроекта] Първо, защото в противовес на Божието слово, което е изпълнено в закона на нашата Църква, законопроектът одобрява повторния брак на разведен съпруг или съпруга, докато другият разведен партньор е още жив. Второ, тъй като в пряко противоречие с чистото учение на нашия Спасител Христос, на разведената прелюбодейка ѝ е позволено повторно да се омъжи, докато съпругът ѝ е още жив... Шесто, защото това ще доведе до следното: от духовенството на Англиканската църква ще се изисква да произнесе благословията на Всемогъщия Бог върху съюзи, осъдени от своята Църква и отвратителни, както мнозина от тях вярват, към прякото писмо на Светото писание и ще трябва да работят със съюзите, основани върху разтрогнати бракове, от Брачната служба на Англиканската църква, език, който в своя чист смисъл е в противоречие с разтрогването на брака. Подписаните: *Samuel Wilberforce, Francis Godolphin D'Arcy Osborne, Walter Kerr Hamilton, Horatio Nelson, John Thomas Freeman Mitford, Otway O'Connor Cuffe, & Arthur Hill Trevor*¹⁹⁷.

Исаак Уилямс (1802 – 1865 г.)

„Следователно това, което Бог е съчетал, нека човек не разлъчва“. Тук нашият Господ заделя настрана текст от Свещеното Писание, в единия случай, в пасаж във Второзаконие, (което Той говори като заповед на Мойсей) за сметка на по-висшия закон на християнската святост и съвършенство... И следователно този пасаж в книгата Битие не само говори, както казва св. Павел, за тайнствения съюз между Христос и Неговата Църква, но и означава, че бракът е само по себе си Божие разрешение; а съюзът е създаден от Бога, и непременно неразривен като такъв ... защото ако Бог е съчетал, човек не може да разлъчва¹⁹⁸.

Джон Кебъл (1792 – 1866 г.)

Следователно сред християните не може да има такова нещо като развод. Този аргумент, бидейки чисто извадка от Писанието, и неговото заключение директно в унисон със Закона на Англиканската църква, изглежда сякаш трябва да бъде добре обмислен, особено от онези, които смятат за свой дълг да се ръководят по такива въпроси само от Писанието и да не признават авторитетното тълкуване на Писанието, освен това на настоящата Англиканска църква¹⁹⁹.

¹⁹⁶ *Промески #883: Against The Marriage Bill* in James E. Thorold Rogers, *A Complete Collection of the Protests of the Lords*, Vol. 3: 1826-1874 (Oxford: Clarendon Press, 1875), p. 426.

¹⁹⁷ *Промески #884: Against The Marriage Bill* in James E. Thorold Rogers, *A Complete Collection of the Protests of the Lords*, Vol. 3: 1826-1874 (Oxford: Clarendon Press, 1875), p. 426-427. За съжаление, законопроектът е приет и оказва сериозен отрицателен ефект върху културата на Англия. Джон Кебъл е един от най-отговорните политици за приемането на законопроекта, но една година след приемането му той съжалева за решението си, като се оплаква така: „Седях два дни в Съда по разводите и, подобно на Франкенщайн, сега се страхувам от чудовището, което създадох“. (*Life Of John Lord Campbell*, Vol. 2, American Edition [Jersey City, NJ: Frederick D. Linn & Co., 1881], p. 432).

¹⁹⁸ *Thoughts On The Study Of The Holy Gospels* (London: Francis & John Rivington, 1845), p. 181-182.

¹⁹⁹ *Sequel Of The Argument Against Immediately Repealing The Laws Which Treat The Nuptial Bond As Indissoluble* (Oxford: J.H. & James Parker, 1857), p. 3.

Едуард Лоут Бейдли (починал през 1868 г.)

Следователно сме насочени към втория [метод за тълкуване на клаузата за изключението]; и по този начин стигаме до заключението, че предполагаемото изключение на случаи на прелюбодеяние от забраната за развод, което това е изведено от Евангелието на св. Матей, всъщност **не е никакво изключение; думите не трябва и не следва да бъдат така разбрани;** и няма никакво несъответствие между св. Матей и другите двама евангелисти при записването на забраната на нашия Господ²⁰⁰.

Граждански кодекс на Долна Канада (1870 г.)²⁰¹

Бракът може да бъде прекратен само чрез естествената смърт на една от страните; и докато и двамата са живи, бракът не може да се разтрогва²⁰².

Уилям Ролинсън Уитингам (1805-1879 г.)

Изглежда не сте забелязали, че използвайки Матей 5:32, нашият Господ никъде по никое време не признава правото на жената да се разведе със съпруга си; не помним, че прелюбодейството се наказва със смърт по еврейския закон (така че, както отбелязват Беза и Уелс, случаят на развод при действително *прелюбодеяние* никога не би могъл законно да се случи); думата *порнѐиa* най-вероятно трябва да се тълкува ограничително на **предбрачна невярност, за която се разбира след брака**²⁰³.

Джон Хенри Блънт (1823 – 1884 г.)

По този начин нашият Господ потвърди разрешението от Мойсеевия закон именно в този смисъл поради непримиримия характер на еврейската нагласа, „закоравяването на сърцето им“, но Той не разшири тълкуването за разрешението за нито един друг случай, освен този за **предбрачна невярност** или „блудство“. И по този начин Той помете с един удар всички онези преструвки, фалшиво основани върху Мойсеевия закон, по който евреите така свободно използваха „разводни писма“²⁰⁴.

Правен кодекс на Чили (1893 г.)

Разводът не разтрогва брака, а просто спира съвместния живот на страните²⁰⁵.

²⁰⁰ *Considerations On Divorce A Vinculo Matrimonii: In Connexion With Holy Scripture* (London: C.J. Stewart, 1857), p. 16. Published pseudonymously as by “A Barrister”.

²⁰¹ Включвам тази и другите държави по-долу, за да покажа, че цели държави са основали законите си върху отхвърлянето на Възгледа за прелюбодейството.

²⁰² Thomas McCord, *The Civil Code of Lower Canada, Second Edition, Book First Of Persons, Title Fifth, Chapter Seventh, No. 185* (Montreal: Dawson, 1870), p. 28.

²⁰³ *Letter To The Rev. H.H.H.* in William Francis Brand *Life of William Rollinson Whittingham, Vol. 1* (New York: E. & J. B. Young, 1883), p. 488.

²⁰⁴ *The Sacraments And Sacramental Ordinances Of The Church* (London: Rivingtons, 1867), p. 280.

²⁰⁵ *Civil Marriage Law, Article 19*. Translated and cited in *Reports On The Laws On Marriage And Divorce In Foreign Countries in House of Commons Papers, Vol. 70* (London: Her Majesty’s Stationary Office, 1894), p. 50.

Граждански кодекс на Република Аржентина (1893 г.)

Разводът, разрешаван от настоящия кодекс, се състои само в лична раздяла на семейната двойка без разтрогване на брачните връзки²⁰⁶... Законният брак може да бъде разтрогнат единствено със смъртта на една от договарящите се страни²⁰⁷.

Уилям Еуарт Гладстон (1809 – 1898 г.)

И все пак не трябва да се отказваме от привеждането на положителна основа, за да покажем, че тук не се дава никакво разрешение за сключване на повторен брак... предполагаемото изключение от св. Матей изобщо не е изключение, що се отнася до случая на повторен брак, а е проста скоба; а общият смисъл на пасажа е възстановен до съвършена хармония и яснота, а св. Матей стои в пълен унисон с останалите евангелисти²⁰⁸.

Петиция до Общото събрание на протестантската епископална църква (1898 г.)

Ние, долуподписаните епископи и духовници от Протестантската епископална църква в Съединените щати, бидейки убедени, че всеки канон на нашата църква по въпроса за брака и развода трябва да съответства на думите, които свещеникът следва да използва, когато сключва [ръководи церемония по сключването на] свещен брак, според богослужението, което се съдържа се в Молитвеника – с настоящото обявявам, че сме убедени, че всяко законодателство по този въпрос за изменение на настоящия ни канон трябва следва да се основава на следните принципи:

1. Законът за брака в църквата е ясно изложен в брачната церемония, а именно, че християнският брак се състои в съюз на един мъж с една жена, докато съюзът не бъде прекъснат от смъртта.
2. Този закон не позволява брак на лице, разделено чрез развод, докато бившият партньор е жив, независимо дали такъв човек е невинен или виновен.

*(Подписано от 19 епископи и 1541 свещеници)*²⁰⁹

Уилям Кросуел Дойн (1832 – 1913 г.)

... Застъпвам възгледа, че според учението на Священото Писание брачната връзка е неразривна, а раздялата е разрешена само в един случай, но повторен брак не е възможен при никакви условия²¹⁰.

²⁰⁶ Argentine Marriage Law, Article 64. Translated and cited in Reports On The Laws On Marriage And Divorce In Foreign Countries in House of Commons Papers, Vol. 70 (London: Her Majesty's Stationary Office, 1894), p. 9.

²⁰⁷ Article 81. Ibid, p. 10.

²⁰⁸ The Bill For Divorce, 1857, Sec. 27 & 40 in Gleanings of Past Years, 1843-78: Vol. 6: Ecclesiastical (London: John Murray, 1879), p. 63, 72.

²⁰⁹ Броят подписали е вписан в Henry Yates Satterlee, The Peace Cross Book: Cathedral of SS. Peter and Paul, Washington (New York, NY: R.H. Russell, 1899), p. 42. The text of the petition is found in G.M.P Bownes, The Late Convention Of The Protestant Episcopal Church in The Catholic World, Vol. 68: October, 1898 to March, 1899 (New York, NY: The Office Of The Catholic World, 1899), p. 259.

²¹⁰ Divorce And Remarriage in John Vyrnwy Morgan, ed. Theology At The Dawn Of The Twentieth Century: Essays On The Present Status of Christianity And Its Doctrines (Boston, Small, Maynard & Co., 1901), p. 348.

Уилям Джон Нокс Литъл (ок. 1839 – 1918 г.)

Ако нашият Господ беше казал: „Който остави жена си с изключение по причина прелюбодеяние, той я кара да прелюбодейства“, не би могъл да се поставя въпрос относно Неговото значение; всъщност, ако нашият Господ е имал предвид *моихейа*, защо в решаващ пасаж Той се е отказал и е казал/използвал *порнеѝа*? На този въпрос никога не е даден отговор и според мене никога не може да бъде. **Тези, които се опитват да построят учение върху очевидно изключение, пренебрегвайки дори обикновените твърдения на Новия завет, са длъжни да използват обикновена дума в смисъл, който тя не носи, да пренебрегват целия смисъл на пасажа и да се отнасят към думите на нашия Господ и тези на Неговия велик Апостол като изключително противоречиви помежду си.** Следователно поддържам тезата, че учението на Английканската църква – следвайки традицията на Западната църква и най-добрите традиции на ранната Източна църква – относно *абсолютната неразривност на брачната връзка освен чрез смъртта*, е изцяло съзвучно с обикновеното значение на думите на нашия Господ²¹¹.

Събранията на ул. Азуза (1906 – 1936)²¹²

I. Да се ожениш за втори другар, докато бившият е още жив, е прелюбодеяние – грях – и е забранено (Марк 7:2,3; 10:11,12).

II. Да се ожениш за човек, който има жив спътник, е прелюбодеяние – грях – и е забранено (Мат. 5:23; Лука 16:18; I Йоан 3:4). 1. Горното е законът на Христос, а грехът е престъпване на закона (I Йоан 3:4)...

III. Мъжете, които имат познание за ученията на Христовия закон по отношение на брака, а после с това знание женят човек за втори жив спътник или разведена съпруга или съпруг, докато техният бивш спътник е жив, умишлено нарушават закона и са виновни пред Бога за грях – прелюбодеяние – и трябва да изоставят греха си (I Йоан 1:9; 3:4). Ако изповядаме греховете си, Той ще ни прости. Всички такива небиблейски бракове трябва да бъдат разтрогнати, за да се избавят хората от греховното състояние на прелюбодеяние (Пр. 28:13; Ис. 1:16,17; Гал. 5:19-21; I Кор. 6:9,10.)

IV. Ако хората са встъпили в небиблейски брак, макар и невежи относно писания закон, но въпреки това осъдени от закона на своята съвест, такива не са чисти пред Бога (Рим. 2:12, 14-16)...

Съгласно Новия завет няма светски съд [съдилище], който да разтрогне брачната връзка (Марк 10:2-9; Мат. 19:5-6).

VI. Съгласно Новия завет съпругът и съпругата са обвързани за цял живот. **Единствено смъртта прекъсва брачната връзка.**

VII. Според Новия завет има само една причина, поради която мъжът може да остави жена си.

²¹¹ *Marriage And Divorce: The Doctrine Of The Church Of England in Contemporary Review*, Vol. 68: July to December 1895 (London: Isbister & Co., 1895), p. 264.

²¹² Събранията на ул. Азуза (които често са наричани и „Съживлението на ул. Азуза“) се смятат от петдесетните за раждането на съвременното петдесетно движение. Деноминации като „Божия църква“ водят началото си от службите, които са се провеждали на ул. Азуза в Лос Анджелис, щата Калифорния. Петдесетни християни споменават събранията на ул. Азуза като пример за това какъв трябва да бъде целият петдесетнически свят днес. Интересното е, че те често го наричат „най-великото движение на Святия Дух след Петдесетница“. С такова високо уважение към службите на ул. Азуза не е ясно защо голяма част от съвременните петдесетни отхвърлят това, което се твърди от службите на ул. Азуза, че Святия Дух им е казал да поучават относно развода и повторния брак.

VIII. След като мъжът законно е оставил жена си или жена законно е оставила съпруга си, **на тях със сигурност им е забранено да се женят отново, докато бившият партньор не почине** (Марк 10:11,12; Лука 16:18; Рим. 7:2,3)²¹³.

Разисквания в Ламбет (1908 г.)

Когато невинно лице чрез съдилище се е развело с брачния си партньор поради прелюбодеяние и желае да сключи друг брак, **не е желателно такъв брак да получава благословията на Църквата**²¹⁴.

Морган Дикс (1827 – 1908 г.)

От древни времена в Църквата е имало строг и по-малко строг поглед. Строгото правило е следното: въпреки че женените могат да бъдат разделени, за да живеят разделени, когато не могат да живеят заедно в мир, все пак те все още са мъж и съпруга; и не може да се формира нова брачна връзка. Те може да се съберат; при чужда плът не могат да отидат. И мисля, че това трябва да е имал предвид Господ и това трябва да е правилото на Църквата²¹⁵.

Уилям Лефрой (1836 – 1909 г.)

И съответно християнската Църква някога е смятала, че волята на Христос е, че бракът е неразривен. Доживотната моногамия е условието, за което се предполага и повелява Светото Писание... Досега ние твърдим, че учението на Свещеното Писание е неразривността на брачната връзка: съюзът е от съществено значение, неговата продължителност е постоянна²¹⁶.

Хърбърт Мортимър Лукок (1833 – 1909 г.)

Такива са обстоятелствата, при които Христос е говорил по темата за развода, и ние твърдим, че когато бъдат внимателно обмислени, думите Му не оставят ни най-малко съмнение в това, което Той е възнамерявал да приложи в християнската Църква, Той не е дал никакво позволение за никакъв развод, който се предполага, че носи със себе си правото човек да се ожени отново, поне преди смъртта да скъса връзката; но е държал за всички свои членове на абсолютната неразривност на брачната връзка²¹⁷.

²¹³ William J. Seymour The Doctrines And Discipline Of The Azusa Street Apostolic Faith Mission Of Los Angeles (The Complete Azusa Street Library), Marriage And Family: Unscriptural Marriage, Separation Larry Edward Martin, ed. (Joplin, MO: Christian Life Books, 2000), p. 119-122.

²¹⁴ Resolution 40, "The Lambeth Conference Official Website" at <http://www.lambethconference.org/resolutions/1908/1908-40.cfm>

²¹⁵ Lectures On The Calling Of A Christian Woman And Her Training To Fulfil It, Delivered During The Season Of Lent, AD 1883, Lecture 5: Divorce (New York, NY: D. Appleton & Co., 1883), p. 140.

²¹⁶ Divorce in The Church And Life Of To-day, p. 42-43. Cited in Henry John Wilkins The History Of Divorce And Re-marriage For English Churchmen (London: Longmans, Green & Co., 1910), p. 45.

²¹⁷ The History Of Marriage: Jewish And Christian, In Relation To Divorce And Certain Forbidden Degrees (London: Longmans, Green & Co., 1894), p. 71.

Общо събрание на „Божии църкви“ (1921 г.)²¹⁸

Като има предвид, че ниските стандарти за брак и развод са много вредни за хората поотделно, за семейството и за каузата на Христос, следователно нека бъде препоръчано в бъдеще да обезкуражаваме развода с всички законни средства и поучения и положително да не одобряваме в бъдеще християните, които се развеждат по каквато и да е причина, освен поради блудство или прелюбодейство (Матей 19:9); и **препоръчваме на останалите неженени от всички разведени християни** и те да се молят на Бога да ги запази в чистота и мир... И като средство за подобряване на горното – да бъде то по-ефективно, **съветваме и нашето петдесетно служение да не извършва брачна церемония между вярващ и разведен човек, чийто бивш спътник все още е жив**²¹⁹.

Оскар Даниел Уоткинс (1848 – 1926 г.)

Резултатите от разследванията, съдържащи се в тези глави, тук може да се очаква да бъдат представени в краткото изявление, че Божествената институция на брака, възстановена в християнската Църква, не признава нито полигамията, **нито такъв развод, който да признае повторен брак**... От това, което вече беше казано в предишни глави, ще се окаже, че отговорът, който в резултат на това разследване ще се чувстваме оправдани да дадем, е този, че **бракът не може да бъде разтрогнат в своята съществена характеристика, а разводът от брачната връзка винаги и във всеки случай е недопустим**²²⁰.

Дънкан Конвърс (1851 – 1929 г.)

Обърнете внимание на думата, използвана от Христос в пасажите, дадени от св. Матей. Това е *порнѐиа*, **дума, която със сигурност се използва за невъздържаност при неженените**; но къде изобщо се използва за невъздържаност с един-единствен любовник, с когото свободно (с лекота) се съгласява да бъде омъжената жена? ... Когато вземем *порнѐиа* в пасажите на св. Матей с цел да изключим „прелюбодейство“, ние го четем, за да направим Христовата употреба на езика да съответства на самия език, като се съгласяваме с използването на изказа в св. Матей 15:19 и св. Марк 7:21. Тук имаме противопоставяне на двете думи; същият контраст между „блудници“ и „прелюбодейци“ се намира в Евреи 13:5. Всеки път, когато Христос е имал предвид повече от просто „блудство“, към думите са били добавяни или *моихейа*, или *акаѳарсиа* [*акатарсиа*] (българ. нечистота). Същото важи и за всички автори от Новия завет... Ако Христос е имал предвид *порнѐиа* да включва прелюбодейство, както и блудство, за което се е узнало след брака, защо Той не е използвал двете думи съвместно, както обикновено? Освен това никой гръцки учен до ден-днешен не предполага, че *порнѐиа* следва да бъде точен синоним на *моихейа*; **дори нашите опоненти смятат, че тя включва предбрачнонецеломъдрие**²²¹.

²¹⁸ Това всъщност е отхвърляне на идеята за прелюбодейство от ранната деноминация „Божия църква“. Християните, които са се развеждали при прелюбодейство, са били съветвани да останат неженени, а на служителите от „Божия църква“ е било забранено да водят брачни церемонии за човек, който се е развел поради прелюбодейство.

²¹⁹ *Combined Minutes Of The General Council Of The Assemblies Of God, Minutes 1921*, under the section entitled *Marriage And Divorce*, (no publication information in printed booklet), p. 22.

²²⁰ *Holy Matrimony* (London: Rivington, Percival & Co., 1895), p. 110, 152.

²²¹ *Marriage And Divorce In The United States: As They Are And As They Ought To Be* (J. B. Lippincott Co., 1889), p. 208-210.

Уокър Гуин (1845 – 1931 г.)

Но като оставим настрана тези аргументи като несъществени или неубедителни, единственият върховен факт, който се откроява толкова силно и ясно при св. Матей, както при св. Марк и св. Лука, е, че „който се ожени за разведена жена“ (това е една дума на гръцки: *απολελυμένην*, [*аполелюмѐнен*]), независимо дали е поради блудство или по друга причина, „прелюбодейства“. Но ако взаимоотношението наистина е прекъснато от прелюбодейство, блудство или по друга причина, логично следва, че *и двете страни* са свободни. В този случай обаче възниква трудност защо нашият Господ трябва да забрани повторния брак за виновния, както прави, а го позволява чрез мълчанието си, както някои твърдят, за невиновната страна. Единственото възможно обяснение на тази очевидна непоследователност е, че **изводът от Неговото мълчание е погрешен. Връзката не е скъсана, а само осквернена; никоя от страните не е свободна и забраната се прилага еднакво както за невиновната, така и за виновната страна**²²².

Хенри Едвин Савидж (1855 – 1939 г.)

Когато говореше по този въпрос, нашият Господ не се приравняваше към нито един от спорещите с Него... Той поучаваше, че разводът сам по себе си е нарушение на брачната връзка и следователно по никакъв начин не е допустим, освен само по една причина, посочена в Закона. **Тази причина е предбрачната порочност**²²³.

Джери Майлс Хъмфри (р. 1872 г. – неизвестна дата на смъртта)

Всеки честен и уравновесен читател на Библията ще се съгласи, че Мат. 19:9 е единственият пасаж в цялата Библия, който изглежда дава основание страните в развода да се оженият повторно. Разбира се, Матей 5:32 дава основание да се отстрани виновната страна, но не се казва, че някоя от страните може отново да се омъжи/ожени.

Също така сме съгласни, че не се казва, че не могат. Библията обаче казва това на 4-5 други места, които ще споменем по-късно. Често срещаме хора, които казват, че Марк, Лука, Римляни и I Коринтяни трябва да се четат с препратка към Матей 19:9; т. е. изключението следва да се признае при четенето на тези пасажки. По-сигурно е, според мене, да се приемат свидетелствата на тримата писатели, вместо да се приеме свидетелството на един срещу тримата. Исус казва: „В устата на двама или трима свидетели се установява всяка дума“²²⁴.

Конституция на Южна Каролина (1895 – 1949 г.)

В този щат не се допуска развод на брачната връзка²²⁵.

Фредерик Х. Чейс (1853 – 1925 г.)

Сега се осмелявам да кажа, че когато евреин прочете клаузата с изключението в св. Матей, веднага ще му дойде на ум пасаж от Второзаконие. Текстът е там (Второзаконие 22:13-21), при

²²² Primitive Worship And The Prayer Book (New York, NY: Longmans, Green & Co., 1917), p. 320.

²²³ *The Gospel Of The Kingdom* (London: Longmans, Green & Co., 1910), p. 112.

²²⁴ A Word Of Warning On Divorce-Marriage (Philadelphia, PA: Gospel Words & Music, no date).

²²⁵ Article 17, Sec. 3. Cited in *The Pacific Reporter*, Vol. 142: August 31-October 12, 1914 (St. Paul: West Publishing Co., 1914), p. 236.

условие че ако мъжът се ожени и след брака установи, че жената не е девствена, той може да съобщи своето обвинение срещу нея. Ако (според предписаните доказателства) „това се окаже вярно“, тогава жената ще бъде убита с камъни... И ако това тълкуване е вярно, замествайки анулирането на брака с убиването с камъни, Христос позволява ако една жена е извършила блудство преди брака, съпругът ѝ да може да я остави. Според мен това е естественото и най-вероятното тълкуване²²⁶.

Джейн Уокър (1859 – 1938 г.)

Разводът и последващият повторен брак в дните преди Реформацията са били разрешени само на основания, съществували преди сключването на брака. (Изглежда основателна причина за вярването, че думите на нашия Господ, записани от св. Матей, се отнасят до предбрачното нецеломъдрие.)²²⁷

Пол Бул (1864 – 1942 г.)

Клаузите за изключение при св. Матей несъмнено се отнасят до разкритието по време на брака, че сгоденият не е бил верен, и по никакъв начин не се отнася до прелюбодеяние по време на брака, нито разрешава развод и повторен брак... 1. Думата, използвана и в двата откъса, е „блудство“, а не „прелюбодеяние“. 2. Онези, които първо са чули или прочели Евангелието, знаят доста добре, че клаузата се отнася до предбрачен грях при единия брачен партньор²²⁸.

Фредерик К. Грант (1891 – 1974 г.)

Порнѐи просто не е прелюбодеяние, а блудство, т.е. или „проституция“, или предбрачно сексуално задоволяване... и категорично се потвърждава, че да се остави една жена и да се ожени човек за друга, е прелюбодеяние; единственото очевидно изключение е, когато обвинението за блудство или проституция – т.е. „предбрачно сексуално преживяване“, както го наричаме, е доказано²²⁹.

Глен Грифит (1894 – 1976 г.)

Някои казват, че ако съпругът или съпругата прелюбодействат, той или тя са мъртви за невинната страна, която след това е свободна да се ожени отново. НЕ, приятелю, смъртта, която освобождава обвързаните от брачната връзка, не е теоретична, примерна или символична смърт; това е истинска физическа смърт. И както ние сме освободени от закона на греха единствено чрез смъртта на Христос (Рим. 7:4), така и сме освободени от закона за брака само чрез смъртта на нашия спътник²³⁰.

Уилям Фишър-Хънтър (р. 1899 г. – неизвестна дата на смъртта)

²²⁶ *What Did Christ Teach About Divorce?* (London: Society For Promoting Christian Knowledge, 1921), p. 27-28.

²²⁷ *A Memorandum On Divorce in The Challenger*, July 5, 1918. Cited in A. Maude Royden *Sex and Common Sense* (New York, NY: G. P. Putnam's Sons, 1922), p. 210.

²²⁸ *Marriage And Divorce* (London: Society For Promoting Christian Knowledge, 1924), p. 8, 10.

²²⁹ *The Mind Of Christ On Marriage in Five Essays On Marriage* (no city of pub.: Cloister Press, no date of pub.), p. 36-37.

²³⁰ *Until Death Do Us Part* (Dundee, Il: Metropolitan Press, 1958), p. 23.

Вярвайки, че в същността си целият случай на християнин, който се развежда на основание прелюбодеяние, е обгърнат в злоупотребата с една дума: „блудство“, аз се постарях да покажа, че когато терминът се тълкува в светлината на закона на развода така, както е даден от Мойсей и по правилото на натрупващите се доказателства, **не може честно да се разбира, че това означава прелюбодеяние**²³¹.

Кодекс на каноничното право на Римокатолическата църква (1983 г.)²³²

Бракът, който е официално сключен и консумиран, не може да бъде разтрогнат по никаква човешка сила и по никаква причина освен смърт²³³.

Югоизточна менонитска конференция (1983 г.)

В библийско отношение няма нищо, което да наруши брачната връзка, освен смъртта. **Актът на прелюбодеяние не разтрогва брачната връзка**, въпреки че несъмнено влияе върху качеството на брачното взаимоотношение и оставя траен белег върху засегнатите лица. Правен документ, наречен развод, от гледна точка на Бога, не прекъсва брачната връзка, иначе повторният брак не би бил прелюбодеяние. Дори приемането на християнството от един от двамата невярващи брачни партньори не разтрогва брачната връзка. **Ако невярващият партньор си тръгне, брачната връзка не се прекъсва**²³⁴.

И това не са единствено автори от миналото [които пишат така – бел. ред.]. Има съвременни писатели, които отхвърлят Възгледа за прелюбодеянието, въпреки че техните книги изглежда не са толкова популярни, колкото тези, които защитават Възгледа за прелюбодеянието. Сред тях са: Джон Кобленц²³⁵, Джоузеф Уеб²³⁶, Кейси Уитакър²³⁷, Робърт

²³¹ *The Divorce Problem Fully Discussed And A Scriptural Solution, First Edition* (Waynesboro, PA: MacNeish Publishers, 1952), p. 74.

²³² Доколкото ми е известно, само двама от цитираните писатели след Реформацията в този раздел са били римокатолици. Тази книга е насочена към евангелски християни, но тук включвам официалното отхвърляне на Римокатолическата църква на идеята за прелюбодеяние, за да покажа, че ако се вземе предвид цялото християнство, мнозинството отхвърля идеята, че прелюбодеянието оправдава развода и повторния брак. С ръст от 11,54% увеличение на членската маса между 2000 и 2008 г., с 1,16 милиарда членове към 2008 г. и в качеството си на най-голямата деноминация в Съединените щати, те служат като доказателство, че църква или деноминация може да расте, дори ако не позволява на своите членове да се женят повторно в случай на прелюбодеяние (изневяра).

²³³ Canon 1141. Канони 1097-1098 посочват, че бракът, основан на измама, която би могла да повлияе на сексуалния живот на двамата партньори (което би включвало идеята за прикриване на предбрачен грях), може да бъде анулиран: „Сключва [брак] недействително човек, който сключва брак, **подлъган чрез измама, извършена да се осигури съгласие относно някои качества на насрещната страна**, което в самото си естество може сериозно да наруши партньорството на **супружеския живот**.“

²³⁴ *Statement of Position on Divorce and Remarriage*. Officially adopted as a statement of position and policy on June 24, 1983, by the Southeastern Mennonite Conference.

²³⁵ *Marriage, Divorce And Remarriage* (Harrisonburg, VA: Christian Light Publications, 1992).

²³⁶ *Divorce and Remarriage: The Trojan Horse Within the Church* (Longwood, FL: Xulon Press, 2008). *Till Death Do Us Part* (Webb Ministries, Inc., 2003).

²³⁷ *Have You Not Read?* (Fredericksburg OH: Faith View Books, 2009).

Ефрата²³⁸, С. Флинчум²³⁹, Дейвид Енгелсма²⁴⁰, Омар Е. Лий²⁴¹, Арне Рудвин²⁴², Бари Гритърс²⁴³, Дирк ЕТ Евенхуис²⁴⁴, Стивън Уилкокс²⁴⁵, 268 Черил Крисман²⁴⁶, Майкъл Кафън²⁴⁷, Тим Корбан²⁴⁸, Боб Мътч²⁴⁹, Джо Фогъл²⁵⁰, Лесли Макфол²⁵¹, Джосияс Скот²⁵², Шон Бонито²⁵³ и Рик Фридрих²⁵⁴. Осъзнавам, че горепосоченият списък с цитати е доста обширен, но сметнах за необходимо да го включа целия, за да успокоя тези, които се съмняват във Възгледа за прелюбодейството, че винаги е имало хора, които са отхвърляли това тълкуване от времето на Исус чак до наши дни. Днес просто не чуваме много за алтернативна гледна точка, защото Възгледът за прелюбодейството, популяризиран от много от нашите съвременни библейски преводи, е добил толкова голяма популярност. Имайте предвид обаче, че само защото нещо е популярно, не значи, че е правилно. Всъщност истината рядко е популярна (Лука 6:26).

Това, което Библията ясно учи за развода и повторния брак

Когато човек изучава въпроса за развода и повторния брак, става ясно, че свързаните библейски пасажки попадат в една от двете категории – **ясни, праволинейни пасажки**, и **неясни, двусмислени такива**. Странно е, че когато хората се стремят да открият какво учи Библията за повторния брак след развод, *ясните пасажки* обикновено се пренебрегват в полза на обсъждания по *неясните пасажки* в опит да се установи дали позволяват повторен брак след развод или не; и ако е така, при какви условия. Този сериозен акцент върху *неясните пасажки* за разлика от *ясните учения* на Новия завет трябва да ни накара да зададем два основни въпроса: 1. *Каква е целта на ясните пасажки?* и 2. *Надеждно ли е морално решение да се основава върху неясен пасаж, когато имате ясен пасаж, който ви казва какво е сърцето на Бога по даден въпрос?*

²³⁸ *Christian Care & Concern For Marriage, Divorce, And Remarriage* (FBF Missions, 2008).

²³⁹ *Adultery In The Church* (Landmark Archiving and Multimedia Publishing Co, 2004).

²⁴⁰ *Until Death Do Us Part* (South Holland, IL: South Holland Protestant Reformed Evangelism Committee, 2005). *Marriage And Divorce* (South Holland, IL: South Holland Protestant Reformed Church, no pub. date).

²⁴¹ *Is Divorce And Remarriage Biblical?* in *Holiness Data Ministries CD-ROM*, file # HDM0809, digital edition 11/02/98, (no original pub. info., no original pub.date).

²⁴² "What Jesus Said About Divorce And Remarriage" in *Dagen*, 1994.

²⁴³ *The Family: Foundations Are Shaking* (Hudsonville, MI: Hudsonville Protestant Reformed Church, no pub. date).

²⁴⁴ www.holymatrimony.org

²⁴⁵ www.marriagedivorce.com

²⁴⁶ www.cadz.net

²⁴⁷ www.wisereaction.org

²⁴⁸ www.amatterofsalvation.com

²⁴⁹ www.morechristlike.com

²⁵⁰ www.theoslog.com

²⁵¹ Бивш изследовател в Tyndale House Library, Cambridge, England. Личната му интернет страница: <http://www.btinternet.com/~lmf12/>

²⁵² www.truthinheart.com

²⁵³ www.internationaldeliveranceministries.org

²⁵⁴ www.truthinheart.com

Нашето проучване на истинския смисъл на клаузата за изключението от Матей не би било пълно, без да разгледаме *ясните* новозаветни пасажии за развода и повторния брак, защото те със сигурност имат някакво отношение към нейното значение.

Ясните учения на Новия завет при развод и повторен брак

И Той им каза: „Който си напусне жената, и се ожени за друга, прелюбодействува против нея“ (Марк 10:11)	Според учението на Исус в Марк, ако мъж се разведе с жена си и сключи брак с друга жена, той извършва греха прелюбодейство спрямо първата си жена.
„А ако жената напусне мъжа си и се омъжи за друг, тя прелюбодействува“ (Марк 10:12)	Той продължава, като посочва, че ако жената се разведе със съпруга си и сключи брак с друг мъж, тя също извършва греха прелюбодейство спрямо първия си съпруг.
Всеки, който напусне жена си, и се ожени за друга, прелюбодействува... (Лука 16:18a)	Според поучението на Исус в Лука ако мъж се разведе с жена си и се ожени за друга, той извършва греха прелюбодейство спрямо първата си жена.
... а който се жени за напусната от мъж, той прелюбодействува (Лука 16:18b)	Исус продължава своето поучение за развода и повторния брак, като напомня на слушателите си, че ако мъжът реши да се ожени за жена, разведена от съпруга си, тогава той извършва греха прелюбодейство, като постъпва така.
А на жените заръчвам, и то не аз, но Господ: Нека жена да не оставя мъжа си (но ако го остави, нека остане неомъжена, или нека се помири с мъжа си);... (I Коринтяни 7:10-11a)	Тук Павел дава наставления на коринтските християни, че една жена не трябва да напуска или да се развежда със съпруга си, но ако това се случи, тя трябва или да остане неомъжена до края на живота си, или да се помири със съпруга си.
... и мъж да не напуска жена си (I Коринтяни 7:11b)	Павел продължава, като дава наставления към читателите си мъже, че им е заповядано да не се развеждат със съпругата си.
Жената е вързана по закон докато е жив съпругът ѝ; но ако той умре, свободна е да се омъжи за когото ще, само в Господа (I Коринтяни 7:39)	Павел завършва наставленията си към коринтските християни като им казва, че една жена е „обвързана“ с първия си съпруг, докато той не почине и едва след смъртта му жената е свободна да се омъжи втори път.

Това са *ясните* учения на Новия завет по въпроса за развода и повторния брак. Те са много ясни и изключително директни. Изненадващо е, че за проблем, който има силата да

определи дали човек ще гори цяла вечност в огненото езеро, *неясните пасаж*и по този въпрос получават най-много внимание и често им се дава най-голям приоритет от хората, които взимат решение дали някой може да се ожени повторно след преживян развод. Това трябва да накара всички мислещи християни да си зададат два основни въпроса:

1. Каква е целта на ясните пасаж? С други думи, поставени ли са те там с някаква цел? Очаква ли Бог да пренебрегваме Неговите *ясни* учения за нас относно развода и повторния брак в полза на *неясни* пасажи? Защо Бог е поставил тези пасажи тук по такъв ясен и пряк начин, ако е възнамерявал да каже обратното в други пасажи?

2. Надеждно ли е да се основава морално решение върху неясен пасаж, когато имате *ясен* пасаж, който ви показва сърцето на Бога по даден въпрос? С други думи, разумно ли е да вземем решение, което може да определи къде човек ще прекара цяла вечност, въз основа на неясен стих, когато имаме ясен стих, който ни казва как Бог иска да се държим в конкретна ситуация?

Нека задълбаем още по-дълбоко

Нека задълбаем още по-дълбоко с нашето разследване в ясните пасаж

и. Във всеки от горните случаи Исус казва, че ако влезе в повторен брак, тогава човек (той или тя) „прелюбодейства“. Въпросът е как той/тя „извършва“ прелюбодейство. Дали веднъж (в момента, в който за първи път се сключва новият брак) или *непрекъснато* „извършват“ прелюбодейство, докато се намират в новия брак? Разглеждането на гръцкия изказ в тези стихове ни дава отговор на този въпрос. Във всеки от тези пасаж

и гръцкият глагол „прелюбодейства“ е в *сегашно време*. Сегашното време в гръцки език обикновено показва, че нещо се случва непрекъснато по текущ начин; т. е. несвършен вид на глагола. Когато гръцки глагол се пише в сегашно време, това означава, че действието продължава от момента на започване до момента на говорене в настоящето – използва се форма от несвършен вид [бел. прев.]. Това разбиране как нормално се използва сегашното време в гръцки език е добре засвидетелствано от гръцките учени:

„Сегашното време се отнася до това, което обикновено се описва като непрекъснато действие, понякога наричано линейно или продължаващо действие. Това е действие, което е започнало в някакъв момент от неопределеното минало и не е приключило. То е „сегашно“ в смисъл, че продължава и в настоящето. Предоставя ни се картина в сегашно време, нещо, което се случва сега. Това граматическо време определя действие, което в момента продължава така, както е започнало“ (Джоузеф Уеб, Робърт Кисар, гръцки за проповедници, Chalice Press: 2002, с. 46).

„Сегашното време е основно линейно или продължително, продължаващо по своя вид действие. Продължителното [несвършеното – бел. прев.] понятие може да бъде изразено графично с непрекъснатата линия (—), тъй като действието е просто непрекъснато“ (James Hewitt, New Testament Greek, Hendrickson Publishers: 1986, p. 13).

„Гръцкото сегашно време представя по смисъла си по-близко на английското Present Continuous [сегашно време с глагол в несвършен вид – за български език – бел. прев.], отколкото Present Simple“ (John William Wenham, Henry Preston Vaughan Nunn, The Elements of New Testament Greek, Cambridge Univ. Press: 1991, p. 27).

„Същината на сегашното време изразява непрекъснато (или продължително) действие...“ (John Thompson, A Greek Grammar: Accidence and Syntax For Schools and Colleges, John Murray: 1902, p. 314).

„Сегашното време се използва за сегашно време и има непрекъснат вид действие.“ (J. Lyle Story, Cullen I. K. Story, Peter Allen Miller, Greek To Me, Xulon Press: 2002, стр. 14)

„Сегашно време изразява повторение, навик, продължителност; аористът [т. е. минало свършено време, един неотменим акт на предаване“ (William Webster, The Syntax And Synonyms Of The Greek Testament, Gilbert and Rivington: 1864, p. 89)

„Сегашно време бележи непрекъснатост; аористът – единичен [еднократен] акт; бъдещето (много рядко в Новия завет) – намерение или бъдеще; а минало неопределено време – завършено действие“ (Samuel Gosnell Green, Handbook To The Grammar Of The Greek Testament: Together With A Complete Vocabulary, Fleming H. Revell: 1886, p. 324).

„Сегашното време обикновено означава непрекъснат вид действие. Показва „действие в ход“ или „състояние на продължителност“. Когато се използва в изявително наклонение [т. е. обикновени съобщителни изречения – бел. прев.], сегашното време означава действие, което се извършва или се случва в настоящия момент. (Greek Verbs, Shorter Definitions, www.ntgreek.org²⁵⁵).

Загатването (подразбирането) от думите на Исус, както е засвидетелствано от горните гръцки учени, е, че ако двама души сключат брак, който Исус определя като прелюбодеен, те непрекъснато прелюбодействат всеки път, когато имат полово сношение.

Сегашни времена с въображаем изказ в минало време

Подобно разбиране на поученията на Исус за развода и повторния брак несъмнено кара много хора да се чувстват неудобно. И така, в опит да загладят онова, което *всъщност е казал* Исус, някои тълкуватели са се опитали да поддържат тезата, че сегашното време в тези пасажии е това, което се нарича „сегашно време с изказ в минало време“. Никое проучване по този въпрос не би било пълно, без да се изследва такова време, тъй като всеки, който изучава темата за развода и повторния брак, ще се натъкне на този термин. На гръцки времето „аорист“ (aorist tense) [минало свършено време – бел. прев.] е начин за писане на глагола така, че да се разбира описание на действие, чиято продължителност е неопределена [несвършена – бел. прев.] по своята същност:

„Постоянната характеристика на минало свършено време във всички негови наклонения, включително причастията, е, че то представлява действието, обозначено с него за неопределено време; т.е. просто като събитие, от една страна нито представящо го в ход, от друга страна нито утвърждаващо съществуването на неговия резултат. Следователно наименованието

²⁵⁵ http://www.ntgreek.org/learn_nt_greek/verbs1.htm#INDICATIVE, accessed September 23, 2011.

„неопределено“ се разбира като приложимо за граматическото време във всички негови употреби“²⁵⁶.

„Аористът“ [минало свършено време] може да се използва за описване на събитие, което се случва, но за което не може да се каже точно колко дълго се е случвало или ще се случи. То е *неопределено*. Както беше отбелязано по-горе, „сегашно време“ обикновено се използва за означаване на действие, чиято продължителност е *определена* – в смисъл, че е *непрекъсната* по своята същност.

Понякога, когато гръцки глагол е написан в „сегашно време“, е ясно, че описаното действие ще продължи, но няма да продължи вечно. Когато случаят е такъв, се използва терминът „aoristic present“ за описание на този глагол. Пример за това се намира в разрешението на Агрипа – в Деяния 26:1 – Павел да говори.

Тогава Агрипа каза на Павел: „Разрешено ти е (aoristic present; на български език: минало страдателно причастие, отглаголна форма – бел. прев.) да говориш за себе си“.²⁵⁷.

Когато говори с Павел, Агрипа му каза в *сегашно време*, че му е „позволено“ да говори, но е ясно, че разрешението на Павел няма да продължи вечно. В крайна сметка Агрипа ще се умори и ще си легне, а Павел вече няма да има разрешение да говори с него. Действието на глагола е непрекъснато, в смисъл че Павел е успял да продължи да упражнява разрешението на Агрипа, но това разрешение да говори в крайна сметка е щяло да приключи, въпреки че няма как да *определим* кога това разрешение би престанало да продължава. Ето защо А. Т. Робъртсън посочва в своята „Граматика на гръцкия Нов завет“, кн. 1, следното:

aoristic present = неопределено действие в сегашно време, а aoristic past (изявително наклонение) = неопределено действие в миналото²⁵⁸.

„Aoristic present“ е действие, което се случва в настоящето, но без да се определя колко дълго ще се случва. Продължителността му е „неопределена“.

След като дадохме основно разбиране за „aoristic present“, нека сега разгледаме как това понякога се прилага към ученията на Исус относно прелюбодейството с повторния брак и защо е *неправилно* да се прилага към тези пасажи.

Когато хора защитават тезата, че клаузите за прелюбодеяние на Исус са „aoristic present“, те винаги твърдят, че действието на „извършване на прелюбодеяние“ се случва или по време на втората церемония по брака (т.е. събитието, с което настъпва повторен брак), или при консумирането (първи сексуален акт) на втория брак. По техния начин на мислене „прелюбодейството“ се случва само по времето и мястото на размяната на брачните клетви при втория брак или по времето и мястото на консумирането на втория брак, и след това *престава да продължава*. Ето как всички статии и книги, които съм чел, използват „aoristic present“ в своите тълкувания на ученията за развод на Исус. Следващите стъпки ще обяснят как трябва да се тълкуват онези пасажи за развод, за които се смята, че са „aoristic present“.

1. Мъжът е женен;

²⁵⁶ Ernest De Witt Burton, *Syntax Of The Moods And Tenses In New Testament Greek* (Chicago, IL: University Press Of Chicago, 1896), p. 16.

²⁵⁷ Личен превод на автора.

²⁵⁸ A Grammar Of The Greek New Testament In The Light Of Historical Research, Vol. 1 (New York, NY: Hodder & Stoughton, George H. Doran Co., 1914), p. 865.

2. Мъжът се развежда със съпругата си и се жени повторно;
3. Мъжът прелюбодейства, като участва в друга брачна церемония / консумира втория брак;
4. Мъжът престава да прелюбодейства, след като брачната церемония / първото консумиране на брака приключи.

Проблемът с този начин на използване на „aoristic present“ е, че той нарушава основната причина, поради която се използва „aoristic present“, а именно за описване на събитие, което е *неопределено* по своята същност. Като *определят* прелюбодейството да се случва само по време на втората брачна церемония или първото консумиране [на втория брак], привържениците на това мнение си противоречат. Ако могат да определят кога започва и свършва прелюбодейството, тогава това не би могло да бъде употреба на „aoristic present“. Не забравяйте, че според гръцката граматика на А. Т. Робъртсън, „aoristic present“ е *неопределено* действие в настоящето“. Ето защо озаглавих този раздел така: „Сегашни времена с въображаем изказ в минало време“. Ако човек може да определи кога е настъпило събитието (което поддръжниците на това тълкуване/превод твърдят, че могат да направят), то това не може да бъде пример за „aoristic present“.

Когато иска да разбере какво действително означават думите в изречението, човек трябва да вземе предвид контекста на мястото, където тези думи се появяват. Разглеждането на целия контекст на един от пасажите за развод и повторен брак, за които говори Исус, ще ни даде по-ясно разбиране за това колко дълго трае прелюбодейството. В Лука 16:18 Исус заявява:

„Който оставя (англ. сегашно продължително време; бълг. сегашно време, несвършен вид) жена си и се жени (сегашно време, несвършен вид) за друга, прелюбодейства (сегашно време, несвършен вид), а който се жени (сегашно време, несвършен вид) за нея, която е оставена от съпруга си, прелюбодейства (сегашно време, несвършен вид)“.

Когато погледнем поученията на Исус за развода и повторния брак в Лука 16:18, става ясно, че действието прелюбодейство всъщност е свързано с другите две действия „отпращане на съпругата“ и „влизване в друго задомяване“, всички от които са в гръцкото сегашно продължително време [български: сегашно време, несвършен вид на глагола – бел. прев.]. Когато погледнем гръцкия в този пасаж, виждаме, че поради използването на сегашно време този пасаж в действителност казва:

„Който оставя (вм. изостави) жена си и влиза (вм. влезе) в брак с друга, прелюбодейства (вм. изпрелюбодейства); а който влиза (вм. влезе) в брак с нея, която е оставена от съпруга ѝ, прелюбодейства (вм. изпрелюбодейства).“

Или (на английски, според текста на автора – бел. ред.):

„Който продължава да оставя жена си и влиза в продължаващо и постоянно състояние на брак с друга, извършва продължаващо [и постоянно] прелюбодейство; а който влиза в продължаващо и постоянно състояние на брак с нея, която е оставена от съпруга си, извършва продължаващо [и постоянно] прелюбодейство.“

Актът на извършване на прелюбодейство зависи от двата акта на оставяне на една жена и влизане в друга брачна връзка. С други думи, докато някой „оставя жена си“ и живее (стои)

във връзка, в която „е женен за някоя друга“, той прелюбодейства. Не виждаме това разбиране на пасажа, защото разглеждаме развода и повторния брак като еднократни събития. Можем да посочим датата, на която разводът ни е постановен от съдия, както и датата, на която е сключен новият ни брак. Това е така, защото мислим за „развод“ и „брак“ като съществителни (предмети), а не глаголи (действия). Хората действително пропускат казаното от Исус в този пасаж, защото възприемат първите две действия като съществителни, когато в действителност те са глаголи в сегашно време, несвършен вид. Когато „оставя жена си“, мъжът не го прави само в деня, в който се разведе с нея. Той продължава да я оставя, докато отказва да се помири с нея (да се съберат заедно, да се сдобрят – бел. ред.). И когато мъжът „се жени за друга“, той не го прави само в деня, в който се случва церемонията. Мъжът продължава да е в брак с „новата“ жена, докато живеят като семейна двойка. Това е ключът за определяне на продължителността на прелюбодейството.

Мъжът оставя своята съпруга

+ Живее в брачно състояние с нова жена

= Извършва прелюбодейство (несвършен вид на глагола – бел. прев.)

Това е най-последователното и логично разбиране за това как работи прелюбодейството, но ние не успяваме да го осъзнаем, защото не взимаме предвид, че всеки от тези три глагола е взаимосвързан. Ако бъде отнета една част от уравнението, целият отговор се променя. Ако първата жена на мъжа умре и той вече не може да я остави, той престава да прелюбодейства. По същия начин ако престане да живее в брак с новата жена, той също престава да прелюбодейства. Трите части на уравнението вървят заедно.

Боя се, че методът на „aoristic present“ за тълкуване на учението на Исус относно развода и повторния брак се е родил по-скоро от удобство, отколкото от убеждение. Той предоставя удобен начин за заобикаляне на така неудобните поучения на Исус относно постоянния характер на прелюбодейството в повторния брак, но не се основава на солидна гръцка граматика.

Идеята, че човек може да влезе в небиблейски развод и повторен брак без да е в непрекъснато състояние на прелюбодейство, стана популярна през XX век като отговор на големия брой разводи и повторни бракове, които се случват тогава. Във всичките ми проучвания по този въпрос преобладаващото мнозинство от богословите, които открих преди XX в., твърдят, че онези, които са встъпили в небиблейски повторен брак (независимо от това как ги описват), са били в състояние на непрекъснато и постоянно прелюбодейство. Да се каже, че хората, които са се развели и са се оженили повторно без одобрението на Писанието, не извършват прелюбодеяние, означава да се отхвърли 1900 години християнско тълкуване на това как Бог гледа на небиблейския втори брак.

Мисли върху привилегията от Павел

Никое обсъждане върху развода и повторния брак не би било пълно, без да се изследва това, което често се нарича **„привилегията от Павел“**. Заедно с Възгледа за прелюбодейството тя е станала част от официалната позиция на основните евангелски църкви [превод на редактора]. Тя се основава на казаното от ап. Павел в I Коринтяни 7:13-15, а именно:

И жена, която има невярващ съпруг и той е съгласен да живее с нея, да не напуска мъжа си. Защото невярващият съпруг се освещава чрез съпругата, а невярващата съпруга се освещава чрез съпруга, иначе децата ви щяха да бъдат нечисти, а сега са святи. Но ако невярващият напусне, нека напусне;

в такива случаи братът или сестрата не са поробени под брачния закон. Бог обаче ни е призовал към мир.

Тези, които се придържат към привилегиите от Павел, вярват, че в брака между християнин и нехристиянин (невярващ) този пасаж учи, че ако невярващият брачен партньор си тръгне, вярващият партньор вече не е под робството на брачния договор и следователно е свободен да се ожени/омъжи повторно. Тъй като повечето бракове в Съединените щати са между хора, които претендират, че са християни (както се вижда от големия брой бракове, които се сключват в християнските църкви пред християнски служители), онези, които се придържат към привилегиите от Павел, тълкуват този текст, че означава следното: във всеки случай, когато има изоставен брачен партньор, невиновната страна е свободна да се ожени/омъжи повторно. Те разсъждават, че никой истински вярващ не би изоставил съпруга/-ата си, и следователно ако единият изостави другия, това е доказателство, че изоставящият не е истински вярващ и привилегиите от Павел ще влезе в сила.

Интересното е, че макар това тълкуване да съществува от векове, то не е било чак толкова популярно сред повечето протестантски деноминации преди вълната разводи в САЩ. Преди 70-те години на миналия век е имало няколко деноминации, които са приели това тълкуване, но повечето, които са разрешили повторен брак, са го направили само когато се е случило прелюбодеяние. Всичко това се е променило, когато щатите един по един са започнали да променят своите закони за развод, като позволяват развод без вина. След въвеждането на развода без вина съпругът или съпругата могат да изоставят брачния си партньор без никаква [основателна] причина и църквите изведнъж изпадат в затруднение: как да се справят с големия брой изоставени брачни партньори, които или са се оженили/омъжили повторно, или са искали да се оженят/омъжат повторно, и в същото време да се ползват с привилегиите на членство в църквата. „Привилегиите от Павел“ изглежда е осигурявала лесен изход от много неудобна ситуация. Проблемът обаче е, че този начин за определяне на това, което Павел е имал предвид, директно противоречи на онова, което Исус поучава по отношение на възможността невинна, изоставена съпруга да се омъжи повторно. На две места Исус изрично казва, че изоставената съпруга няма привилегиите да се омъжи повторно.

И ви казвам: който напусне жена си освен поради блудство и се ожени за друга, той прелюбодейства, а който се ожени за нея, когато тя е напусната, той прелюбодейства (Мат. 19:9).

Който остави жена си и се ожени за друга, прелюбодейства, а който се ожени за нея, която е оставена от съпруга си, прелюбодейства (Лк. 16:18).

И в двата откъса Исус описва ситуации, за които съвременното тълкуване на привилегиите от Павел би казало, че те могат да се оженят повторно, но Исус казва, че *не могат*. И в двата откъса Исус описва жена, зарязана (оставена) от съпруга си, защото той вече не иска да бъде с нея. Със сигурност никой истински вярващ не би направил това. И все пак, въпреки че е изоставена от съпруга си, чието поведение го представя като невярващ, Исус заявява, че ако съпругата повторно се омъжи, тя съгрешава (прелюбодейства). Ето защо съвременното тълкуване на привилегиите от Павел е *погрешно*: напълно противоречи на това, което Исус учи по отношение на развода и повторния брак в случай на изоставяне. Онези, които се опитват да оправдаят повторния брак въз основа на I Коринтяни 7:13-15, трябва да го направят (и могат да го направят единствено) като игнорират това, което Исус учи за *този тип* обстоятелства. Ако Павел е казал нещо *неясно*, което изглежда противоречи на Исусовите поучения, здравият разум ни казва да го тълкуваме в светлината на това, което Исус *ясно* е казал.

И така, за какво пише в **I Коринтяни 7:13-15**? Е, можем да сме сигурни, че не става дума за свободата да се ожени/омъжи някой повторно, защото в същата глава Павел излага принципа, че без значение какъв вид „робство“ той е имал предвид тук, една жена е „обвързана“ към съпруга си през целия му живот (дори и да се разделят).

Съпругата е обвързана от закона докато съпругът ѝ е жив; но ако съпругът ѝ е мъртъв, тя е свободна да бъде омъжена за когото желае; само в Господа (I Коринт. 7:39).

Така че каквото и „робство“ тук Павел да има предвид, то няма нищо общо с това, че една жена може да се омъжи повторно, ако невярващият ѝ съпруг си тръгне. Подобно тълкуване изисква човек да накара Павел да си противоречи тук в рамките на няколко стиха разстояние. Много вероятно ап. Павел използва термина „робство“, за да обозначи стреса от смесената брачна ситуация между вярващ и невярващ. В езически условия съпруг, който не е вярващ, може да окаже натиск върху вярващия си партньор да се покланя на старите богове или да се отрече от Христос. Вярващият, знаейки, че Бог иска от него да стори всичко по силите си, за да спаси брака, може да се почувства притиснат да се поддаде на това изкушение, за да запази семейството. Със сигурност някои ранни смесени бракове са довели до това невярващият да си тръгне и да каже на вярващия, че не може да се върне освен ако не се откаже от новата си религия. Изглежда в I Коринтяни 7:13-15 Павел казва, че не е нужно човек да се чувства „в робство“, за да се отрече от Христос в името на това да угоди на половинката си. Ако неговият партньор иска да си тръгне, нека си тръгне, ако подобна постъпка ще доведе до това другият да прави компромис с покорството си към Христос. Но само няколко стиха по-надолу ап. Павел също ги подсеща да помнят, че ако партньорът напусне, *„съпругата е обвързана от закона, докато съпругът ѝ е жив“* (I Коринтяни 7:39).

Работим с доказателства

Тъй като прекарах последните няколко години в обмисляне на този въпрос, бях изправен пред факта, че ще трябва да взема решение. Бях проповядвал Възгледа за прелюбодейството с години. Той беше много популярен по църквите и много християни просто го приемаха за даденост, че това е посланието, което Исус е искал светът да знае. Но колкото повече гледах доказателствата, толкова по-малко вероятен ми се струваше Възгледът за прелюбодейството. Гръцката литература преди, по време на и след Новия завет използва *порнѐиа* със значение на нещо различно от прелюбодейство; преводът на крал Джеймс [King James] и много други преводи превеждат клаузата за изключението от Матей да се отнася към предбрачен грях, а не прелюбодейство. Исус каза на своите слушатели в Лука 16:18, че жена, чийто съпруг е извършил прелюбодеяние, не може да се омъжи повторно; гръцкият, който стои в основата на клаузата за изключението, съответства на основния гръцки за предбрачен грях от Септуагинтата във Второзаконие 22:13-21; има логично богословско обяснение в полза на Възгледа за блудството въз основа на идеята за завет; Възгледът за блудството може да се види в естествения закон; имало е отговори на общите възражения, направени против Възгледа за блудството, които са били логични; имало е християни във всеки век след Исус, които са отхвърлили Възгледа за прелюбодейството, а в Новия завет има 6 ясни места, които обсъждат развода и повторния брак, които не оставят никакво място за прелюбодеянието като за изключение. Когато се сблъсках с такива убедителни доказателства, няха друг избор, освен да се откажа от доктрината, в която някога толкова силно вярвах, и да прегърна онова, което Бог и логиката ми казват. Вярвам, че много от хората, които прочетат тази книга, ще се окажат изправени пред същото решение. Лесно е да останем там, където ни е най-удобно. Ако като мен проповядвате Възгледа за прелюбодейството години наред, може да е много неудобно да

направите промяната. Но истината е, че трябва да вървим натам, където доказателствата ни водят. И ако тези доказателства подсказват, че сме разбрали погрешно нещо, което Исус поучава, ние сме принудени не само да обърнем разбирането си по този въпрос, но и да помогнем на други, които са го разбрали погрешно.

Жалко е, че толкова много хора са се объркали с единственото изключение, което Исус е дал, но най-голямата начетеност и всички събрани доказателства предполагат, че единственото Му разрешение една жена да бъде оставена и човек да встъпи в повторен брак е в случай на скрита предбрачна невярност – състояние, което е било толкова важно в древния свят, но почти не му се отдава значение в нашия съвременен свят на прекомерен брой безразборни сексуални отношения.

Искам обаче да предупредя, че не смятам това да бъде нито *моята*, нито *последната* дума по този въпрос. Имам още много неотговорени въпроси. Едно нещо, в което се убедих обаче, е, че доказателствата не сочат, че прелюбодейството е онова, което Исус е имал предвид, и всеки, който взема решение или да се ожени повторно, или да проведе церемонията за повторен брак за дадено лице на основание прелюбодейство, го прави върху изключително нестабилна основа.

Мнозина след като прочетат тази книга и разберат, че Възгледът за блудството има много повече смисъл от Възгледа за прелюбодейството, ще се чудят дали е възможно действително да се нанесе удар срещу крепостта, която Възгледът за прелюбодейството е създал. Историята и опитът казват: ДА. Много християни в миналото са отхвърляли Възгледа за прелюбодейството, а редица вярващи го правят и до днес. Необходими са мъже и жени, като тези, които четат тази книга, които ще работят в своята деноминация и църква, за да помогнат на хората да разберат, че има алтернативен възглед. Има много хора, които биха възприели Възгледа за блудството, само ако бяха научени на това. Подобно на мене и те никога не са чували за алтернативен възглед, нито са им били представени доказателства, които толкова силно го подкрепят, и те просто предполагат, че това, което са били поучавани, е единственият възглед, който съществува. Промяната може да дойде, но няма да дойде без усърдната работа на загрижените Божии деца.

Нека това дело разпали ново желание в Евангелската общност да преразгледа учението на Исус относно развода и повторния брак.

Приложение 1:

Лични наблюдения относно развода и повторния брак в Евангелската църква

Когато наближих завършването на този труд, започнах да се чудя дали евангелските християни наистина биха приели сериозно книга за развода и повторния брак. С течение на годините голям процент от тях възприемат не само Възгледа за прелюбодейството и привилегията от Павел, но и куп други „вратички“, които изглежда удобно позволяват на всеки и всички да се оженят отново, *независимо* от причината за развода им:

- *Преди да се спасите ли се разведохте? Ако е така, „всичко е вече ново“ и имате свободата да се ожените/омъжите отново.*
- *Помолили ли сте Бог да Ви прости за Вашия небиблейски развод? Ако е така, Бог ще Ви прости, ще избърше всичко старо и ще Ви позволи да се ожените повторно.*

- *Искрено ли се покаяхте за своя небиблейски повторен брак? Ако е така, Бог ще Ви прости и ще Ви позволи да останете в новия брак (дори ако първият Ви съпруг Ви иска обратно).*
- *Попада ли повторният Ви брак в категория, която Исус класифицира като „прелюбодееен“? Ако е така, не се притеснявайте – прелюбодейството се е случило само първия път, когато сте имали полов акт. Всички останали сношения в новия брак се приемат и почитат от Бога.*

Въпреки че евангелските християни официално казват, че вярват, че има библиейски насоки за това кой може и не може да се жени повторно след развод, поради всякакви практични основания, мнозина не вярват в *никаква* забрана по отношение на развода и повторния брак. Разбира се, те ще правят изявления като „Бракът е за цял живот“, „Разводът е погрешна стъпка“ и т.н., но когато се стигне до него, те всъщност не прилагат тези стандарти на практика. Изглежда, че с течение на годините се изпарява и убеждението сред евангелските християни, че наистина има такова нещо като *небиблейски брак*.

Приложение 2: Свидетелството на либералните църкви, които са предварили евангелските християни в това да изоставят поученията на Исус относно развода и повторния брак

Ако Евангелската църква беше първата група християни, която пренебрегна учението на Исус за развода и повторния брак, щяхме да се чудим къде в крайна сметка ще свърши всичко това. За наше щастие не трябва да се чудим, защото предишна група християни направи точно това и резултатите са пагубни – *всяка деноминация, която днес приема хомосексуалното поведение, някога е започнала като първо е снизила стандартите си по отношение на развода и повторния брак*. В рамките на едно поколение, което снижава стандартите за развод и повторен брак, хората използват същите аргументи, за да снижат стандартите си и по отношение на хомосексуалността.

- *През 1959 г. Презвитерианската църква в САЩ (PCUS) решава да премахне ограниченията на Уестминстърската изповед на вярата при развод и повторен брак²⁵⁹. 19 г. по-късно деноминацията публикува становище относно хомосексуализма, показващо възможността да има „положителен принос на хомосексуалистите върху неспирния живот на църквата“ и че има „хомосексуални лица, които проявяват дарбите на Духа“²⁶⁰.*
- *През 1973 г. Епископалната църква, която в миналото е заемала консервативна позиция по въпроса за развода и повторния брак, решава, че ще позволи на всеки,*

²⁵⁹ Jack Rogers, *Reading the Bible: The Presbyterian Way*. Paper presented at the 1998 Covenant Conference, November 6, 1998. Налична онлайн на адрес: <http://www.covenantnetwork.org/sermon&papers/rogerstalk.html>, последно проверена на 20.07.2010 г.. Jack Rogers, *Jesus, the Bible, and Homosexuality: Explode the Myths, Heal the Church* (Louisville, KY: Westminster John Knox Press, 2009), p. 43-44.

²⁶⁰ *The Church And Homosexuality* (Louisville, KY: Office Of The General Assembly Of The United Presbyterian Church In The United States of America, 1978), p. 42-43. Налична онлайн на адрес: <http://oga.pcusa.org/publications/church-and-homosexuality.pdf>, последно проверена на 29.09.2011 г.

който е получил развод, да се ожени отново²⁶¹. 30 г. по-късно те ръкополагат първия си открито афиширащ се гей епископ.

- През 1976 г. Обединената методистка църква решава, че там, където бракът не може да бъде „поправен“, винаги има право на повторен брак²⁶². 29 г. по-късно Обединеният методистки съвет на епископите издава пасторално писмо, в което се посочва, че хомосексуалността не трябва да се разглежда като пречка за членството в църквата²⁶³.
- През 1982 г. Евангелско-лютеранската църква в САЩ (ELCA) решава разведените лица да могат да се оженият повторно с благословията на църквата, независимо от основанията, при които е настъпил разводът²⁶⁴. 27 г. по-късно ELCA гласуват да се позволи на хомосексуалисти да служат като ръкоположени духовници.

Много евангелски християни вероятно ще бъдат скептични, че приемането на развод и повторен брак е довело до приемането на хомосексуално поведение в тези църкви. За да отговорим на този скептицизъм, трябва само да разгледаме някои от причините, които хората дават за приемането на хомосексуално поведение в църквата, и ще видим, че дори поддръжниците на гейския начин на живот в църквата признават това.

В статия от 2004 г., озаглавена „Църквата и хомосексуалността“, публикувана в Journal of Lutheran Ethics, Джон Уикъм, поддръжник на хомосексуалното поведение в църквата, отбелязва, че ако християните могат да променят мнението си относно приемането на учението на Исус относно развода и повторния брак, защо да не могат да променят мнението си относно приемането на хомосексуално поведение:

Още по-убедително е, че повечето християни днес приемат развода и повторния брак, въпреки изричната преценка на Исус, че това е прелюбодеяние (Мат. 19:3-9). Предполага се, че християните прощават и го приемат, защото да дадеш втори или трети шанс е проява на любов. **Ако хетеросексуалните християни могат да простят и да приемат прелюбодеяние сред своите братя и сестри, които са се оженили/омъжили повторно, май намирисва на лицемерие да се отрече сексуалният спътник, че дори и бракът на своите гей братя и сестри.** Ако успеят да заобиколят възгледите на Исус, хетеросексуалните християни със сигурност трябва да могат да заобиколят и възгледите на св. Павел²⁶⁵.

Като подготовка за своето Общо църковно събрание през 2005 г. Евангелско-лютеранската църква изготвя документ, озаглавен „Изследванията на ELCA за сексуалността:

²⁶¹ Jerome E. Politzer, *A Form Of Godliness: An Analysis Of The Changes In Doctrine And Discipline In The 1979 Book Of Common Prayer* (Philadelphia, PA: The Prayer Book Society, 1987). Налична онлайн на адрес: <http://www.episcopalnet.org/TRACTS/Politzer.html>, последно проверена на 29.09.2011 г. See also Kenneth E. North, *Holy Matrimony, Divorce, And Remarriage According To The Canons Of The Episcopal Church*. Налична онлайн и на адрес: http://www.canonlaw.org/article_matrimony.htm, последно проверявана на 29.09.2011 г.

²⁶² *United Methodist Church Book Of Discipline* (Nashville, TN: Cokesbury, 1976), p. 71.

²⁶³ *A Pastoral Letter To The People Of The United Methodist Church From The Council of Bishops*, Nov. 2, 2005. Available online at <http://archives.umc.org/interior.asp?mid=10171>, accessed September 29, 2011.

²⁶⁴ *Teachings And Practice On Marriage, Divorce And Remarriage, A Statement of The American Lutheran Church*, 1980, Sec. 3:16. Adopted Sept. 10, 1982, by the Eleventh General Convention of The American Lutheran Church as a statement of policy and practice for this church (GC82.10.104). Available online at <http://www.elca.org/What-We-Believe/Social-Issues/Predecessor-Body-Statements/American-Lutheran-Church/Marriage-Divorce-and-Remarriage.aspx>, accessed September 29, 2011.

²⁶⁵ John Wickham, *The Church And Homosexuality* in Journal Of Lutheran Ethics, Vol. 4, No. 8 (August 2004). Available online at <http://www.elca.org/What-We-Believe/Social-Issues/Journal-of-Lutheran-Ethics/Issues/August-2004/The-Church-and-Homosexuality.aspx>, accessed September 30, 2011.

три резолюции за разглеждане“ на Общото събрание през 2005 г. Това основно е било предложение как ELCA може да включи хората, практикуващи хомосексуалност, в живота на своята деноминация. Привържениците на предложението процес посочват, че решението за преоценка на хомосексуалното поведение не се различава от решението на църквата да преразгледа позицията си относно повторния брак след развод:

Хората, които застъпват това мнение [че хомосексуалността не е избор], вярват, че всички думи, с изключение на тези за гейовете и лесбийките в обвързани отношения, са несправедливи и трябва да бъдат премахнати. Това предложение обаче може да бъде подкрепено по две причини: (а) докато думите, описващи Видението и Очакванията не спират, би трябвало да има начин, по който гейове и лесбийки в обвързани отношения да могат да бъдат призовани в служението на тази църква и (б) **точно както отне на Църквата и света много години, за да разберат други изключително важни въпроси като повторния брак за разведени хора**, този процес предоставя възможност за непрекъснато разпознаване къде Светият Дух води тази църква²⁶⁶.

През 2009 г. Джак Роджърс, презвитериански богослов и поддръжник на хомосексуалното поведение в църквата, отбелязва, че решението на Презвитерианската църква да промени позицията си по отношение на развода и повторния брак е идеалната аналогия за Църквата да промени позицията си и по отношение на хомосексуалното поведение:

През 50-те години на XX в. и двата клона на презвитерианството в САЩ предприеха забележителната стъпка да преразгледат Уестминстърската изповед на вярата относно развода и повторния брак... Презвитерианските деноминации се бяха отвърнали от това, което смятаха за легалистичен подход към брака и развода, основан на буквално тълкуване на библейските и изповедните текстове. Сега те цитират духа и целостта на учението на Исус като налагане на пасторален подход, който допуска изключения от предишните правила ... Как това е свързано с предоставянето на равенство на членовете гейове и лесбийки в нашите църкви? Думите на Исус, че разводът е равен на прелюбодеяние, са сред най-ясните изказвания по даден морален въпрос в Писанията.... Ако трябва да възприемем буквално поучението на Исус за развода, все още няма да приемаме разведени и повторно женени хора като служители в църквата. И все пак църковният закон сега изисква да приемаме буквално по-малко ясни изявления относно хомосексуалното поведение. Това е двоен стандарт: сегашният църковен закон позволява пасторален подход по отношение на брака и развода за хора, които са хетеросексуални, и налага легалистичен подход към хората, които са хомосексуални. Можем да се поучим от начина, по който презвитерианските църкви на север и на юг бавно преминават от легалистичното четене на текстовете към това да разглеждат Писанието през обектива на живота и служението на Исус Христос. Исус не е установил неотменими закони, които хората да нарушават. По-скоро е изложил идеал, към който всички трябва да се стремим – вярност през целия живот в брачните отношения. **Идеалът може да**

²⁶⁶ Daily News Reports From The Evangelical Lutheran Church In America 2005 Churchwide Assembly in Orlando, Florida, August 8 – 14, 2005, Day Five ELCA Churchwide Assembly Friday, August 12, 2005. Available online at <http://www.lcna.org/news/news-archive?staticfile=archive%2F2005-08-08.htm>, accessed October 1, 2011. See also The ELCA Studies On Sexuality: Three Resolutions For Consideration At The 2005 Churchwide Assembly. Available online at <http://www.halfwaycreek.org/sexuality.pdf>, accessed October 1, 2011.

се отнася за гей или лесбийски двойки, както и за хетеросексуални двойки²⁶⁷.

Луис Б. Смедес (1921-2002 г.) е „евангелски“ активист за правата на гейовете, който преди смъртта си се опитва да лобира в Християнската реформирана църква за приемане на хомосексуалното поведение. Той предполага, че тъй като през 50-те години на XX в. Църквата е възприела по-либерален подход към развода и повторния брак, Църквата сега може (и трябва) да заеме и по-либерална позиция по отношение на хомосексуалното поведение.

Изминах доста дълъг път как моята църква в своето служение се отнася към разведени и повторно женени, за да поставя началото на въпроса за изключването на друга група християни. Имам предвид хомосексуалните хора, които се доверяват на Христос като Спасител и искат да го следват като свой Господ... Драматичният ход на Църквата от изключването до приемането на разведени и повторно женени християни предоставя ли ни прецедент да приемем и хомосексуалните християни, които живеят в посветено партньорство? Моят отговор на собствения ми въпрос е: Да, струва ми се, че с приемането на разведени и повторно женени християни действително създаваме прецедент да приемем и християни хомосексуалисти, които живеят заедно²⁶⁸.

Ако нещата не се променят, въпрос на време е Евангелската църква да загуби битката си с хомосексуалното поведение, точно както в голяма степен е загубила битката с развода и повторния брак. Вече наблюдаваме възхода на организации и лица, които пропагандират идеята за „новородени гейове“ (мъже и жени, които твърдят, че могат едновременно да бъдат и новородени, и гейове)²⁶⁹, както и високопоставени евангелски християни, които са имали хомосексуално поведение като такива²⁷⁰.

Последните проучвания показват нарастващо приемане на хомосексуалното поведение сред евангелските християни. Проучване от 2011 г., проведено от базирания във Вашингтон Институт за обществени изследвания на религията, разкрива, че 44% от евангелистите на възраст между 18 и 29 г. са „за“ гейовете и лесбийките да могат да се женят²⁷¹. Когато дойде време сегашното поколение евангелски лидери да се оттегли и по-младите про-хомосексуални евангелисти да заемат мястото им, докъде ще е стигнала Евангелската църква?

²⁶⁷ Jack Rogers, *Jesus, the Bible, and Homosexuality: Explode the Myths, Heal the Church* (Louisville, KY: Westminster John Knox Press, 2009), p. 44.

²⁶⁸ Lewis B. Smedes, *Like the Wideness of the Sea?* in *Perspectives Journal*, 14 (May 1999).

²⁶⁹ See such pro-homosexual and “Evangelical” organizations as: “Evangelicals Concerned” www.ecwr.org, “the Evangelical Network” www.t-e-n.org, “Christian Gays” www.christiangays.com, “Born Again Lesbian Music” www.balmmministries.net, “Gay Christian 101” www.gaychristian101.com, “Gay Christian Network” www.gaychristian.net, “Gay Christian Online” www.gaychristianonline.org, “Gay Christian Survivors” www.gaychristiansurvivors.com, the Affirming Pentecostal Church www.myapci.org, and the Fellowship Of Reconciling Pentecostals www.rpifellowship.com.

²⁷⁰ Such as Ted Haggard (who engaged in homosexual behavior while president of the National Association Of Evangelicals) and contemporary Christian musicians Ray Boltz, Jennifer Knapp, and Kirk Talley.

²⁷¹ Public Religion Research Institute, *Generations at Odds: The Millennial Generation and the Future of Gay and Lesbian Rights*, Aug 29, 2011. Available online at <http://publicreligion.org/research/2011/08/generations-at-odds/>, accessed October 1, 2011.